

KVALITATIVNÍ VÝZKUM VNÍMÁNÍ HODNOT A DEFICITŮ VEŘEJNÉHO PROSTORU MICHLE JEHO OBYVATELI – KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ PRAHA 4

Zpracovali:

Mgr. Lukáš Hanus, Ph.D.

lukas.hanus@gmail.com

Ing. arch. Kristýna Stará

star.kristyna@gmail.com

Praha, 2017

OBSAH

A	shrnutí hlavních výsledků výzkumu	5
A1	Závěrečná shrnující zpráva – hlavní podněty pro udržitelný místní stavební rozvoj	6
A2	Členění analýzy – jak analýzu číst?	11
B	Kapacitní posouzení rozvojových záměrů na vymezené území Michle zaznamenaných k datu 01. 05. 2017.....	12
B1	Cíl posouzení.....	12
B2	Seznam známých studií další výstavby v Michli	13
B3	Statistický profil obyvatel a zástavby	16
B4	Řešené území	19
B5	Limity využití území	20
B6	Charakter lokality	22
B7	Doprava	24
B8	Veřejná prostranství.....	26
B9	Občanská vybavenost.....	27
C	Metodologie výzkumného projektu.....	29
C1	Výzkumná perspektiva	29
C2	Výzkumná technika	30
C3	Výběr vzorku.....	31
D	Teorie výzkumného přístupu	32
D1	Veřejný prostor.....	32
D2	Místo a prostor	32
D3	Komunita, klíčoví komunitní aktéři	35
D4	Bariéry a hranice.....	36
D5	Uzly.....	37
E	Členění Michle pohledem jejích obyvatel.....	39
1	Dolní Michle (východní údolí Botiče) – sídliště U Botiče, východní Ohradní, Tigridova, Michelská, U Plynárny.....	42
1.1	Oznámené či očekávané stavební projekty v této lokalitě.....	42
1.2	Vymezení a charakteristika prostoru.....	43
1.3	Charakteristika místa.....	48
1.4	Bariéry	49

1.5	Uzly	50
1.6	Veřejný prostor.....	51
1.7	Prostupnost	56
1.8	Hodnoty oblasti	59
1.9	Problémy oblasti.....	64
2	U Michelského mlýna, Nuselská – Kapitol, Tyršův vrch	69
2.1	Oznámené či očekávané stavební projekty v této lokalitě.....	69
2.2	Vymezení a charakteristika prostoru.....	69
2.3	Charakteristika místa.....	69
2.4	Bariéry	71
2.5	Veřejný prostor.....	72
2.6	Uzly	73
2.7	Hodnoty oblasti	73
2.8	Problémy oblasti.....	75
3	Zelený koridor podél železničního náspu.....	78
4	Sídliště Ohradní (západní část, Na Křivíně)	84
4.1	Oznámené či očekávané stavební projekty v této lokalitě.....	84
4.2	Charakteristika oblasti.....	84
4.3	Veřejný prostor a bariéry	86
4.4	Prostupnost	88
4.5	Uzly	89
4.6	Hodnoty oblasti	90
4.7	Problémy oblasti.....	92
5	Horní Michle – oblast Kačerov, kolem ZŠ Na Líše, kombinovaná vilová a bytová čtvrť, Hodonínská ulice a okolí..	95
5.1	Oznámené či očekávané stavební projekty v této lokalitě.....	95
5.2	Charakteristika prostoru.....	95
5.3	Charakteristika místa.....	96
5.4	Bariéry	97
5.5	Uzly	99
5.6	Veřejný prostor.....	100
5.7	Prostupnost	103
5.8	Hodnoty oblasti	104
5.9	Problémy oblasti.....	105

6	BB Centrum a Baarova ulice	110
6.1	Oznámené či očekávané stavební projekty v této lokalitě.....	110
6.2	Vymezení a charakteristika prostoru.....	110
6.3	Charakteristika místa.....	111
6.4	Bariéry	112
6.5	Veřejný prostor.....	113
6.6	Prostupnost	116
6.7	Uzly	116
6.8	Hodnoty místa	117
6.9	Problémy místa.....	117
7	Zdroje	124
7.1	Literatura	124
7.2	Další podklady	124
8	Přílohy.....	125
	Slovníček použitých zkratk a termínů.....	125

A SHRNUTÍ HLAVNÍCH VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Druhá sociálně antropologická analýza¹ vnímání veřejného prostoru a života v Michli byla věnována především těm areálům, na jejichž půdorysu jsou představitelé městské části Prahy 4 informováni o plánovaných (očekávaných) stavebních projektech. Z mnoha snah investorů se dá předpokládat, že se bude veřejný prostor Michle v budoucích letech výrazně proměňovat, přiláká nové obyvatele s novými (současnými) potřebami.

Cílem analýzy je dedukovat konfliktní momenty jednotlivých navrhovaných stavebních projektů s potřebami místního společenství.

Druhým cílem studie je definovat hodnoty bydlení a veřejného prostoru tak, jak je vnímají lidé, kteří se v Michli každodenně pohybují a žijí. Jedná se především o obyvatele, dále o zaměstnance místních podniků a organizací. Prvně jmenovaní jsou právě ti, kteří se museli v drtivé většině přizpůsobit živelnému urbanistickému rozvoji oblasti, který ovlivňuje oblast v posledních více než 50 letech.

Studie má dvě roviny. První je kapacitní posouzení dopadů známých stavebních projektů v Michli (kapitola B). Druhou rovinou je kvalitativní antropologická studie představující kategorie, které vnímají sami uživatelé prostoru Michle. Nejedná se tedy o objektivní urbanistickou analýzu dopadů stavebního rozvoje ve sledované oblasti, ale o shrnutí subjektivního vnímání (především) obyvatel Michle, které je kolektivně sdíleno.

Analýza je podkladem pro tvorbu odborných technických rozhodnutí v území, které jsou v souladu s potřebami zdejších obyvatel – tvoří tak podstatnou část těla veřejného zájmu v oblasti.

Analýza je ve své většině nehodnotícím materiálem, který nezastává žádné stanovisko. Autor této studie hledal sdílené přístupy k využívání prvků veřejného prostoru, které lze označit jako reprezentativní pro zkoumanou oblast. Jsou výsledkem několikaměsíčního sociálního terénního výzkumu založeného na rozhovorech s místními aktéry (stakeholdery). **Cílem je interpretovat vize a vnímání místních aktérů čtenáři tak, aby se na veřejný prostor Michle mohl podívat tzv. „jejich očima“.**

Antropologická studie užívání veřejného prostoru je jedním z prvních podkladových dokumentů, který do své interpretace komplexně zapojil perspektivu místní veřejnosti do společného plánování stavebního rozvoje oblasti. Studie posiluje začátek širší veřejné diskuse, která ve výsledku může eliminovat extrémní stanoviska a požadavky zainteresovaných stran (NIMBY efekt „Not In My Back Yard“)². Celkově je studie příspěvkem k možné harmonické dohodě mezi obyvateli/uživateli Michle a budoucími investory ve stavebnictví.³

¹ První analýzou je dokument *Kvalitativní výzkum mezi klíčovými lokálními aktéry v souvislosti se záměrem transformace areálu Michelských pekáren v rezidenční oblast* z roku 2017. Analýza vytvořená pro MČ Praha 4.

² Termín poukazuje na vznikající protestní občanská hnutí, které se ad hoc objeví v konkrétním případě veřejně nekonzultované výstavby v blízkosti bydlíšť.

³ Pozitivním příkladem je probíhající proces participativního návrhu revitalizace areálu bývalých Michelských pekáren, který od roku 2016 iniciuje majitel pozemku Skanska reality a.s. ve spolupráci s Úřadem městské části Prahy 4. Byly vytvořeny podmínky pro vícestupňový zásah

A1 Závěrečná shrnující zpráva – hlavní podněty pro udržitelný místní stavební rozvoj

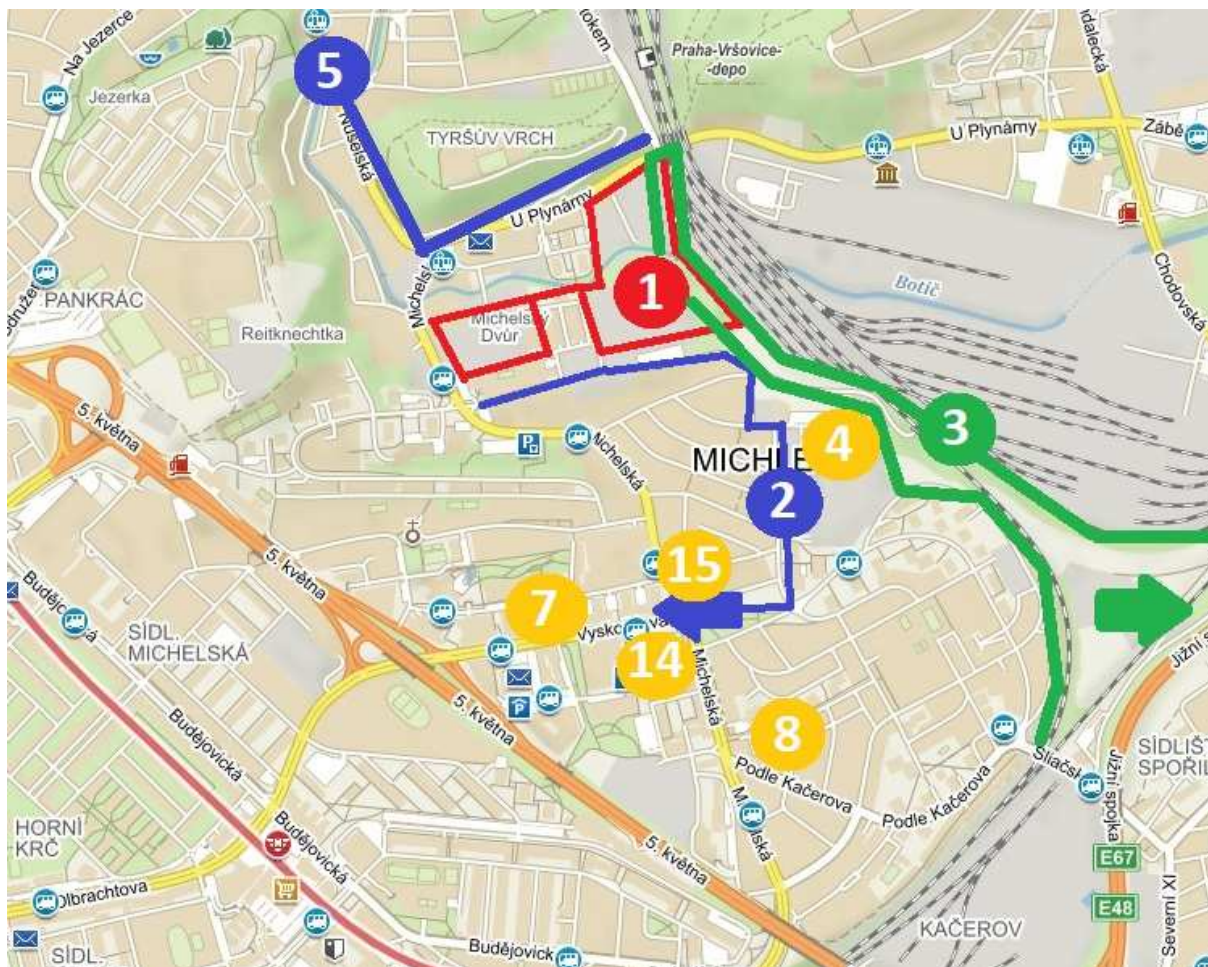
Vedle respektování územně plánovací dokumentace a územně plánovacích podkladů je třeba se zamyslet nad celkovou rozvojovou koncepcí území. Oblast trpí její absencí a nahodilými rozvojovými záměry z minulých desetiletí. Posuzované území Michle nedisponuje kvalitní hierarchizovanou sítí veřejných prostranství. Je jí vlastní nedostatečná kapacita občanské infrastruktury v docházkové vzdálenosti. Hlavním problémem jsou stále se zhoršující problémy dopravní sítě, které potvrzují nesystematičnost stavebních investic a urbanistických záměrů. Při maximálním využití bez ohledu na kontext a tím i předimenzování rozvojových ploch dojde především k prohloubení dosavadních problémů a ke zhoršení kvality obytného prostředí i soudržnosti obyvatel.

Jednotlivé stavební podněty by měly alespoň zachovat status quo a situaci dále nezhoršovat. Rozvojové plochy by se měly etapizovat, aby nedocházelo ke skokovým náporům na územní kapacitu. Dále by se mělo uvažovat v intencích rozvoje a zkvalitňování veřejných prostranství, s tím související pěší prostupností územím a nezatěžováním stávajícího veřejného prostoru min. dopravou v klidu, tzn. jejím řešením na vlastních pozemcích (ideálně garážovými stáními). Jednotlivé záměry by se měly věnovat spíše podpoře smíšeného využití území a zahrnutí do svých objemů i prostor pro rozvoj občanské vybavenosti, doplnění chybějících služeb a zejména pak integraci nových vzdělávacích zařízení pro předškolní i základní školní docházku.

Možnosti a podmínky zástavby doporučujeme posuzovat důsledně v souladu s cíli a úkoly územního plánování, zejména s charakterem území a s požadavky na ochranu architektonických a urbanistických hodnot v území. Záměry rovněž nelze realizovat bez vyhovujícího napojení na kvalitní kapacitní technickou a dopravní infrastrukturu, i dostatečnou a bohatou síť občanského vybavení a veřejných prostranství.

V oblasti Miche jsou nyní soukromými investory navrhovány stavební projekty v míře, která má sílu podstatně změnit charakter života v této části města. K tomuto stavu je potřeba připočítat již dokončené stavební (převážně bytové) projekty ve spodní části Michle, které oblast výrazně zahustily a způsobily nové komplikace v dopravě. **Hlavním cílem budoucí územní studie bude předejít zhoršující se situaci v dopravě v klidu a především v pohybu.** Dále napomoci budoucímu harmonickému soužití obyvatel v rozdílných částech Michle, která jsou infrastrukturně propojeny a reálně hrozí, že potřeby obyvatel v budoucích bytových areálech vytvoří nechtěné komplikace v soužití. Mezi hlavní deficity a potenciály patří:

veřejnosti do finální podoby architektonicko-urbanistického návrhu, který respektuje požadavky okolních obyvatel a představuje potřeby investora i zástupce veřejnosti. Návrh řešení prostoru bude představen na podzim roku 2017 a bude ještě dále připomínkován tzv. „laickou“ i odbornou veřejností.

Obrázek č. 0 – mapa hlavních rozvojových tématik v Michli. Podklad mapy.cz.

1) Urbanistické řešení východního michelského údolí potoka Botiče

Je naplánována konverze většiny zastavěného území v tomto prostoru (viz obr. č. 12 na straně 44). Budoucí řešení musí navrhnout **efektivní pěší průstup oblastí** (nyní prakticky neprostupný prostor), **využití obvodové zeleně podél železničního náspu** (nyní zcela neprostupné), **využití břehů potoka Botiče**, **doplnění občanské vybavenosti**, **dotvoření živoucího města logickým systémem uliční sítě**. Hlavní zřetel je třeba dát na dopravní obslužnost této oblasti, do níž jsou nyní naplánovány smíšené stavební funkce.

Podobněji kapitoly 1 a 3 této analýzy.

2) Dopravní řešení páteřní komunikace Ohradní z dolní Michle na křižovatku Michelská/Vyskočilova

V souvislosti s novou výstavbou na půdorysu michelských pekáren a v údolí Botiče dojde k výraznému nárůstu dopravy na komunikacích Pekárenská, V Zápolí, Michelská a Vyskočilova. V ulici Ohradní je několik výrobně/administrativních areálů, které již v současné době intenzivně vytěžují tuto jedinou možnou výjezdní komunikaci z celé oblasti Michle východně od Michelské ulice. V rámci územní studie by měly být také zváženy alternativy městské hromadné dopravy díky vysokému zatížení emisemi z automobilové dopravy, prachem a hlukem, na což si místní obyvatelé často stěžují. Nespokojenost místních obyvatel s koncepcí parkování je na kritickém bodě a po zavedení tzv. „modrých zón“, z nichž

jsou residenční oblasti v Michli vyjmuty, se dá přepokládat ještě vyšší nárůst nespokojenosti, včetně obranných občanských kroků.

Podrobněji kapitoly 1, 5 a 6 této analýzy.

3) Koridor městské zeleně podél východního železničního náspu

Divoká městská zeleň táhnoucí se od Bohdalce (Tyršova vrchu), až do oblasti Spořilova a Slatin skrze Michli je významným krajinným prvkem oblasti. Určuje nepřímo, ale do velké míry její *genius loci*. V minulosti byla tato zelená oblast pravidelným cílem rekreace a odpočinku místních obyvatel. Nyní se stala zbytkovou zelení, kde se kumulují různé společensky problematické jevy (od skládek po tábořiště lidí bez domova). Oblast má vysoký společenský a rekreační potenciál, který je vytěžen pouze v oblasti „psí loučky“ v ulici Na Záhonech. Revitalizace by mohla dopomoci eliminovat absolutní nedostatek parkových a rekreačních ploch pro mladistvé a dospělou populaci.

Podrobněji v kapitolách 3, 5 a 6.

4) Konverze areálu bývalých Michelských pekáren společností Skanska reality a.s.

Změna režimu areálu doplní původní bytovou funkci celé čtvrti, který byla na necelých 40 let doplněna industriální výrobou. S touto změnou je spojeno mnoho obav i očekávání, které se nejdůrazněji zhmotňují v otázkách po řešení individuální automobilové dopravy a nové občanské vybavenosti. Názory na proměnu výrobního areálu na obytnou čtvrť se různí, převažuje obava o změnu klidového bytového charakteru oblasti. Obavy z výstavby se kryjí s obavami z další nekoordinované a nekonzultované expanze BB Centra do prostoru Michle. V každém případě se ale příchodem cca 2 tisíc nových obyvatel změní charakter života ve čtvrti. Existuje zde z několika stran požadavek nejen na výstavbu nové občanské infrastruktury, ale také zkvalitnění veřejného prostoru.

Podrobněji v kapitolách 5 a samostatné analýze *Kvalitativní výzkum mezi klíčovými lokálními aktéry v souvislosti se záměrem transformace areálu Michelských pekáren v residenční oblast*. Vytvořeno pro MČ Praha 4, 2017.

5) Oživení městského rázu ulice Nuselská – oživení břehů Botiče

Spojitý problém s ulicí U Plynárny. Obě dvě „křídla“ hlavní třídy dolní Michle nejsou ničím více, než tranzitními ulicemi naplněnými občanskou vybaveností **bez významu pro každodenní život**. Úzce souvisí s pozvolna se transformující ulicí U Michelského mlýna. Ta navazuje na rekonstruovanou „kolonádu“ Botiče v Nuslích, která je velmi oblíbeným místem pro všechny druhy bezmotorové dopravy a cílem procházek (navazuje také na sportovně-občanskou vybavenost na vrchu Kapitol). Stává se významnou ulicí pro rekreační pohyb. Celou oblast ohrožují další stavební projekty, proti nimž existuje silný občanský odpor ve zformovaných místních iniciativách.

Podrobněji v kapitolách 1 a 2 této analýzy.

6) Chybějící multifunkční spolkové a komunitní prostory

Celé Michli chybí multifunkční prostory pro společné vícegenerační setkávání. Prostor pro aktivity mladých i starších, pro jemnější kulturně-společenské projekty, které by posilovaly místní občanskou soudržnost a spolupráci. Poptávka po komunitních centrech s programem pro dospívající mládež a silnou vazbou na místo se nejsilněji objevuje u generace lidí 20 – 40 let.

Podrobněji v kapitolách 1 až 6 této analýzy.

7) Koexistence BB Centra (potažmo sektorového centra Budějovická) a rezidenčních čtvrtí v Michli

Obytné čtvrti trpí problémy s parkováním návštěvníků celé intenzivně provozně vytižené oblasti. Hrozí, že se nová výstavba administrativních a bytových budov „přelije“ za Michelskou ulici (CPI na Úlehli, muzeum Bible a další) a tím sebere obyvatelům poslední zbytky městské zeleně (stále více ceněný park v Zápolí). Hrozí posilování kontrastu obytných čtvrtí a BB Centra a stupňující se konflikt založený na odlišných potřebách obyvatel a uživatelů těchto areálů. Expanze BB Centra je viděna jako hrozba. Obyvatelé nemají možnost podílet se na podobě veřejného prostoru v tomto areálu, který je v blízkosti jejich bydliště, jelikož je vlastněný soukromým subjektem, který nemá zájem o participativní návrh či správu. BB Centrum pro mnohé místní obyvatele proto vytváří bariéru, s níž se velmi špatně identifikují a spojují si s ní mnoho negativních jevů postihující okolí jejich domovů.

Podrobněji v kapitolách 4 až 6 této analýzy.

8) Zánik lokálního centra kolem občanské vybavenosti v ulici Na Úlehli

Jediné obchodní (a do jisté míry i společenské) centrum v rezidenční oblasti horní Michle. V okolí sice existuje několik koloniálů, Michelská ulice je v tomto případě ale tak silnou bariérou, že i přes „nízkou úroveň“ služeb je toto centrum jediným zástupcem vyhledávaných služeb v oblasti. Budova je ve vlastnictví hl. m. Prahy, okolní pozemky ale patří developerovi ze skupiny CPI, jehož záměry jsou neznámé. BB Centrum nenabídlo služby, kvůli nimž by místním obyvatelům stálo za to vyrazit do tohoto komplexu za každodenními nákupy.

Podrobněji v kapitolách 5 a 6 této analýzy.

9) Chybějící volnočasová a rekreační infrastruktura ve veřejném prostoru Michle

Z pohledu občanů je naprostý nedostatek rekreační a volnočasové infrastruktury. LTC Michle bude zrušeno a přesunuto, na Brumlovce nevznikla náhrada za bývalá otevřená i klubová sportoviště. Obvodová část Michle kolem železničního náspu už nejde využít ani pro procházky a jogging (z bezpečnostních důvodů). Nejbližší vybavenost je vrch Kapitol (Višňovka) nebo Roztylské náměstí. Hodnotou hodnou ochrany, která bude s konverzí pekáren jistě pod tlakem, je „psí loučka“ na navážce z výstavby panelových domů v ulici Na Záhonech.

Podrobněji viz všechny kapitoly této analýzy.

10) Posílení dopravy na ulici Michelská, Vyskočilova a V Zápolí

Další rozvoj BB Centra a nárůst individuální automobilové dopravy na všech okolních kapacitních silnicích zvyšuje dopravu lemující rezidenční čtvrti. V některých částech (Hodonínská, Michelská, V Zápolí a další) je doprava vysoce obtěžující a neudržitelná (hluk, emise, pocit z ulice). Všechny stavební záměry posílí již tak, z pohledu obyvatel, těžko snesitelnou dopravní situaci. Především křížení ulic Michelská/Vyskočilova je do budoucna spojována s mnoha obavami.

Podrobněji v kapitolách B, 4, 5 a 6 této analýzy.

11) Ochrana hodnot obytných čtvrtí

Obyvatelé všech okolních čtvrtí vyjadřují většinovou spokojenost s bydlením v oblasti i přes chybějící občanskou infrastrukturu, která je ovšem v docházkové vzdálenosti na Budějovické (platí pro horní Michli, dolní Michle spadáje k Nuslím a částečně k Pankráci). Přes rušivé vlivy dopravy vytváří Michle záliv klidného bydlení pevně oddělený od okolního města nepropustnými bariérami. Stran obyvatel oblasti lze vnímat obavu o udržení klidového bytového charakteru čtvrti ve spojitosti s novou výstavbou

uvnitř i v okolí čtvrti. Michle je oblastí, kde vznikají nové protestní občanské iniciativy proti negativním vlivům nové výstavby (nejčerstvěji iniciativa kolem parku V Zápolí), jedná se proto o významný jev.

Podrobněji v kapitolách 2, 4 a 5 této analýzy.

12) Fixace odlehlosti prostoru

Obava se týká stavu, kdy nově vystavené části čtvrti nedoplní žádnou chybějící volnočasovou infrastrukturu a zafixuje neprostupnost po obvodu čtvrti. V tomto případě by logicky vytížila již tak nedostatkové kapacity veřejných sportovišť a hřišť v okolí. Účastníci výzkumu zdůraznili novou výstavbu jako moment proměny celé oblasti v pozitivním duchu. Nutně by měl přinést nové příležitosti v rovině relaxace a volnočasových aktivit (veřejných i klubových) pro obyvatele okolních bytových domů.

Podrobněji v kapitolách 1 až 6 této analýzy.

13) Výškový profil nové zástavby na půdorysu Michelských pekáren (Skanska)

Část obav se týká výšky nových budov, zastínění výhledu z oken okolních domů. S tím úzce souvisí i obava, že se bude developer snažit dostat do území nejvyšší možný počet bytových jednotek, aby maximalizoval zisk z výstavby, bez diskuse s obyvateli okolních nemovitostí.

Podrobněji v kapitolách 5 a samostatné analýze *Kvalitativní výzkum mezi klíčovými lokálními aktéry v souvislosti se záměrem transformace areálu Michelských pekáren v rezidenční oblast*. Vytvořeno pro MČ Praha 4, 2017.

14) Výstavba administrativního centra na pozemcích LTC Michle

Komunitní diskuse žije tématy spojenými s pokračující výstavbou v areálu BB Centra. Výstavba hotelu na Vyskočilově ulici a výstavba na půdorysu tenisových kurtů na křižovatce Vyskočilova/Michelská jedněmi z nich. Mnohokrát byla zaznamenána obava, zda se územní plán ve výsledku nezmění ve prospěch výstavby výškových administrativních budov na Vyskočilově ulici.

Podrobněji v kapitole 5 této analýzy.

15) Park v ulici V Zápolí

Kromě parku Baarova, který je místními obyvateli rozporupně vnímán, je jediným zástupcem parkového prostoru park V Zápolí. Zatímco pro obyvatele panelových domů v okolních ulicích nehraje tento prostor významnější roli, obyvatelé okolních rodinných domů si do něho stále více hledají cestu. V posledním roce se zde konalo několik komunitních akcí, díky nimž se ukázalo, že park jako relaxační a společenský prostor má vysoký potenciál. Koncepce pro jeho údržbu a využití neexistuje.

16) Zahušťování veřejného prostoru sídliště Ohradní (Na Křivíně) a v dalších částech Michle

Místní obyvatelé jsou spokojeni se současným stavem, ale výstavba parkovacího domu vedle restaurace U Jaurisů nebo ve svahu pod jižní částí Ohradní ulice vyvolává u okolních obyvatel ve většině protesty. Nekoncepční návrhy na zahušťování prostoru soukromými investory jsou obecně viděny jako hrozba, před níž by mělo městské zastupitelstvo chránit místní obyvatele.

A2 Členění analýzy – jak analýzu číst?

Ambicí této analýzy je vytvořit praktický pracovní materiál pro uvažování o hodnotách veřejného prostoru Michle, který ve výsledku přispěje k tvorbě územní studie, jejíž priority budou respektovat zažitě a cenné způsoby, jak se obyvatelé Michle v této oblasti pohybují a veřejný prostor používají.

Cestou k tomuto cíli je pochopení hodnot, které si obyvatelé Michle spojují s veřejným prostorem. Analýza není průzkumem veřejného mínění ve vztahu ke konkrétním realizacím ve veřejném prostoru. Snaží se o širší zamyšlení nad konkrétními hodnotami mnoha konkrétních prvků ve veřejném prostoru, které mají budoucímu zhotoviteli územní studie dopomoci k co nejkomplexnějšímu zamyšlení se nad možným rozvojem oblasti.

Problémy jednotlivých pomístních částí Michle jsou logicky spojené. V každé analýze jsou ale i spojené problémy analyzovány odděleně, jelikož mají v každé lokalitě jiný rozměr a intenzitu.

K praktickému, rychlému použití jsou určeny především úvodní shrnutí a následně konkrétní kapitoly 1 až 6, které se věnují podrobnému rozboru hodnot veřejného prostoru v jednotlivých částech Michle. Kapitoly věnované metodologii a teorii výzkumu je možné vynechat. Území Michle je velmi rozmanité, v leccems nesourodé, na jistých místech harmonické a v jiných částech konfliktní.

Pro hlubší analýzu by se měl čtenář seznámit především s teorií výzkumu v kapitolách věnovaných koncepci místa a prostoru. Jsou jednoduchým rámcem pro uvažování o společenském rozměru prostoru zkoumané čtvrti.

Analýza se věnuje prvotně vnitřním problémům jednotlivých částí Michle, které spolu přirozeně souvisejí. K definování jednotlivých částí této čtvrti byl použit antropologický výzkum sociálně konstruovaných hranic dle Kevina Lynche⁴ a Fredrika Bartha⁵. Z vnějšího i vnitřního pohledu obyvatel, s přihlédnutím ke geografickému reliéfu oblasti a psychologicky i fyzicky vnímaným bariérám v prostoru, se podařilo najít dobrou shodu na rozdělení současného *prostoru* Michle na živoucí *místa*.

Oblasti analýzy:

- Veřejný prostor
- Prostupnost
- Dopravní obslužnost
- Uzly
- Hodnoty oblasti
- Problémy oblasti

⁴ LYNCH, Kevin. *Obraz města = The image of the city*. Praha: Polygon, 2004.

⁵ Barth, F., & Universitetet i Bergen. (1969). *Ethnic groups and boundaries: The social organization of culture difference*. Boston: Little, Brown and Co.

B KAPACITNÍ POSOUZENÍ ROZVOJOVÝCH ZÁMĚŘŮ NA VYMEZENÉ ÚZEMÍ MICHLE ZAZNAMENANÝCH K DATU 01. 05. 2017

B1 Cíl posouzení

Cílem této práce je posouzení kapacity 23 rozvojových záměrů na část území Michle zaznamenaných stavebním úřadem MČ Praha 4 k datu 1. května 2017. Kapacitou je myšlena únosnost vymezeného území pro novou výstavbu, a to z hlediska prostorového (vzhledem k charakteru lokality), dopravního (kapacit sítě a dopravy v klidu), prostupnosti území, a potřebného veřejného prostranství. Posouzení se týká též kapacit občanské vybavenosti, kterou budou budoucí obyvatelé plochy využívat, zejména míst v MŠ a ZŠ. Posuzována je optimální míra využití území s ohledem na urbanistické řešení a další rozvojové plochy.

Účelem této práce není nahradit funkci a kompetence stavebního úřadu. Z tohoto důvodu, a vzhledem k nedostatku údajů a podrobností o vlastních projektech, nebyly jednotlivé záměry posuzovány jednotlivě, komplexně a detailně, nýbrž jako souhrn potenciálních intervencí do území, a s ohledem na výše zmíněné oblasti. Posouzení též nezahrnuje prostorové hledisko, které závisí na využití území, zastavitelnosti a regulativech dle platného územního plánu, jelikož tato studie předpokládá vzhledem k poskytnutým datům, že u všech záměrů zahájil stavební úřad komunikaci s investory a jejich zástupci. Zastavěním nových rozvojových ploch se zvýší nároky též na technickou infrastrukturu, kterou je však nutno řešit koncepčně v každém projektu s ohledem na dílčí specifika.

B2 Seznam známých studií další výstavby v Michli⁶

1. **Obytný soubor U Michelského mlýna:** parcely 875/2, 875/4, 875/5, 877, 878/1, 878/2, 879, 880, 881 k.ú. Michle.
2. **BD U Michelského mlýna:** parcely 908 (363 m²), 32228/8 (95 m²).
3. **BD Michle: ul. U Michelského mlýna:** parcely 889/1, 889/4, 889/5, 890, 891/1, 888/2, 888/1 k.ú. Michle.
4. **Polyfunkční dům Ohradní (parkovací dům + obchod, služby, administrativa):** parcely 700/1, 700/126.
5. **Bytový soubor Michle: Michelský dvůr:** parcely 1250/1, 1319/1, 1322, 1323 (celkem 7753 m² ve vlastnictví investora a 2850 m² ve vlastnictví MČ Praha 4).
6. **BD U Botiče: ul. Za Arielem:** parcely 1176/1, 1176/5, 1178/6, 3379/3.
7. **Konverze areálu bývalé továrny Hellada:** parcely 1217/1 (160 m²), 1218 (363 m²), 1219 (4816 m²), 1220 (984 m²).
8. **Obytný soubor Nová Michle: ul. U Plynárny:** parcely 2468, 2519/2, 2510/2, 2510/3, 2519/1, 2520/1, 2464, 2512/1, 2513/1, 2514/1, 2524/2, 2524/8 k.ú. Michle.
9. **Podnět na změnu ÚP – spol. MBMS: na území mezi ulicemi Tigrídova, Ohradní a Botičem:** parcely 1246/1, 1246/2, 1251/1, 1252, 1250/2, 1249 k.ú. Michle.
10. **Podnět na změnu ÚP – spol. Victoria Security Printing: na území mezi ulicemi Tigrídova, Ohradní a Botičem:** parcely 1244/1, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1259/1, 1259/2, 1259/3, 1265/2, 1265/3, 1284, 1288, 1289/1, 1290, 1291/1, 1298/4, 1307/9, 1307/15, 1307/17, 1307/18 k.ú. Michle.
11. **BD Hadovitá:** parcely 1377, 1378/1-9, 1379/1-13, 1380/1, 1380/2, 1381/1, 1381/2, 1381/3, 1382, 1386 v k.ú. Michle.
12. **BD Michelská:** parcely 772, 773/1.
13. **BD Michelská vyhlídka:** parcely 768, 770, 771 v k.ú. Michle.
14. **BD Baarova:** parcely 639/1, 640, 641.
15. **Administrativní centrum Budějovická:** parcely 310/118 v k.ú. Michle.
16. **Hotel Vyskočilova:** parcely 60/1, 60/10, 60/8, 456/20 k.ú. Michle.
17. **Podnět na změnu ÚP – Tenisový klub LTC 1927 Praha-Michle, z. s.:** parcely 96/43, 96/14.
18. **Podnět na změnu ÚP – spol. Skanska Reality:** parcely 1724/1, 1724/18, 1724/15, 1724/29, 1724/12, 1479/2 k.ú. Michle.
19. **BD Na Návrší:** parcely 1833/24, 1844/1, 1844/2 v k.ú. Michle.
20. **Ubytovna Kačerov – vlastník CPI Reality:** parcely 1848/11 (parcely ve vlastnictví HMP), 1848/40, 1848/1 k.ú. Michle.
21. **BD Michelská:** parcely 96/66, 96/67, 96/69 k.ú. Michle.
22. **Bývalá kotelná Na Líše – možná výstavba BD:** parcely 2125/8, 2125/3 k.ú. Michle.
23. **Návrh změny ÚP – multifunkční centrum – spol. Raccheta:** parcely 2352/38, 2352/39, 5701/4, 5701/5 k.ú. Michle.

⁶ Shrnuje všechny představené či jinak známé projekty od soukromých investorů, k nimž se zastupitelstvo MČ Prahy 4 má právo vyjádřit. Návrhy se postupně mění, proto mohou být některé v době publikace této práce již neaktuální.

Obrázek č. 1 a 2 – Projednávané/očekávané rozvojové záměry a podněty na vymezené území Michle, archiv Úřadu MČ Praha 4. Podklad mapy.cz.

Obrázek č. 1 a 2 – Projednávané/očekávané rozvojové záměry a podněty na vymezené území Michle, archiv Úřadu MČ Praha 4. Podklad mapy.cz.

B3 Statistický profil obyvatel a zástavby

Statistické zhodnocení je na základě dat ze Sčítání lidí, domů a bytů provedeným Českým statistickým úřadem v roce 2011. **V katastrálním území Michle na území Prahy 4 má obvyklý pobyt celkem 16 091 obyvatel.** Většinu tvoří ženy 53,2 %, menšinu muži 46,8 %. MČ Praha 4 je věkem obyvatel nejstarší městskou částí hl. m. Prahy (vyšší podíl obyvatel nad 65 let). Průměrný věk obyvatel MČ Praha 4 je 44,2 roku – vyšší míra než průměrný věk za celek Prahy. Míra porodnosti kulminovala v roce 2011, v dalších letech se očekává spíše stagnace a po roce 2020 pokles, čili mimo jiné dojde k poklesu potenciálního počtu žáků v MČ Praha 4.⁷

Věkové kategorie

věková kategorie	CELKEM	%
0–14 let	1603	9,116761
15–64 let	12281	69,84587
65 let a více	3699	21,03737

Věkové kategorie u všech obyvatel žijících v Michli se všemi druhy pobytu

věková kategorie	CELKEM	%
0 - 14 let	1603	9,12
15 - 19 let	713	4,06
20 - 29 let	2887	16,42
30 - 39 let	3203	18,22
40 - 49 let	2202	12,52
50 - 64 let	3276	18,63
65 let a více	3699	21,04
	17583	100%

Obydlenost

Z celkového počtu 9123 nemovitostí určených v katastrálním území Michle k trvalému pobytu, bylo obydleno 93,62 % všech těchto objektů. **Drtivě největší počet obydlených bytových jednotek je v bytových domech – 7949.** Jedná se celkově o 87,1 % bytového fondu v Michli. Druhý nejčastější typ bytové jednotky je v samostatných rodinných domech (226 jednotek), což tvoří celkově 2,4 % místního bytového fondu.

⁷ Data nezohledňují plánované či očekávané stavební projekty, které mají ve většině smíšenou funkci. Po dokončení očekávaných bytových projektů by se měla populace Michle zvýšit o několik tisíc obyvatel.

Celkově 582 bytových jednotek není z přechodných či trvalých důvodů obydleno. Jedná se o 6,3 % celkového bytového fondu Michle. Nejvíce neobydlených bytových jednotek je v bytových domech. Jedná se o 78,1 % celkově neobydlených bytových jednotek.

	Obydleno	Obydleno - % z celkového bytového fondu	Souhrn neobydlených jednotek	Neobydleno - % z celkového bytového fondu
Bytový dům	7949	87,13	455	4,99
Rodinné domy	226	2,48	35	0,38
Rodinný dům – dvojdomek	156	1,71	24	0,26
Rodinný dům – řadový	134	1,47	21	0,23
Provozní budovy s byty	47	0,52	4	0,04
Domovy důchodců	12	0,13	42	0,46
Ústavy sociální péče pro tělesně a mentálně postižené, zařízení sociálních	5	0,05	1	0,01
Ubytovny a svobodárny	4	0,04	0	0,00
Domovy mládeže, internáty	4	0,04	0	0,00
Nemocnice, léčebná zařízení, lázeňské ústavy	3	0,03	0	0,00
Azylová zařízení (přijímací, pobytová a integrační azylová střediska)	1	0,01	0	0,00
Celkem	8541	93,62	582	6,38

Zajímavým aspektem spojeným s typem výstavby je, že o něco méně než polovina obyvatel bydlí v panelové zástavbě. Až na výjimky (ulice V Zápolí) byla většina panelových bytových domů (ulice U Botiče, Na křivíně, severní část Ohradní ulice, Na Záhonech a další) vystavěna v osmdesátých až devadesátých letech minulého století. Je zde možné najít mnoho původních obyvatel ve stále ekonomicky aktivním věku.

Materiál nosných zdí	počet osob ve vzorku	% osob ze vzorku	počet domů ve vzorku	% ve vzorku
Kámen, cihly, tvárnice vč. kombinací	8511	48,56	676	75,53
Stěnové panely	7791	44,45	156	17,43
Jiné materiály a kombinace	1104	6,30	31	3,46
Nezjištěno	113	0,64	30	3,35
Nepálené cihly	7	0,04	2	0,22
Dřevo	0	0,00	0	0,00
Celkem	17 526		895	100

Druh domu	% počet osob	počet osob	počet ve vzorku	% ve vzorku
Bytový dům	90,48	15856	183	49,19
Rodinný dům – samostatný	3,33	584	75	20,16
Rodinný dům – dvojdomek	2,23	391	35	9,41
Rodinný dům – řadový	2,13	374	33	8,87
Provozní budovy s byty	0,66	115	36	9,68
Domovy důchodců	0,47	82	2	0,54
Ubytovny a svobodárny	0,41	72	2	0,54
Zařízení pro krátkodobé ubytování (hotely, motely, penziony, turistické chaty, rekreační zařízení)	0,15	27	2	0,54
Domovy mládeže, internáty	0,07	12	1	0,27
Ústavy sociální péče pro tělesně a mentálně postižené, zařízení sociálních služeb	0,05	8	1	0,27
Azylová zařízení (přijímací, pobytová a integrační azylová střediska)	0,02	3	1	0,27
Nemocnice, léčebná zařízení, lázeňské ústavy	0,01	1	1	0,27
Celkem		17525	372	

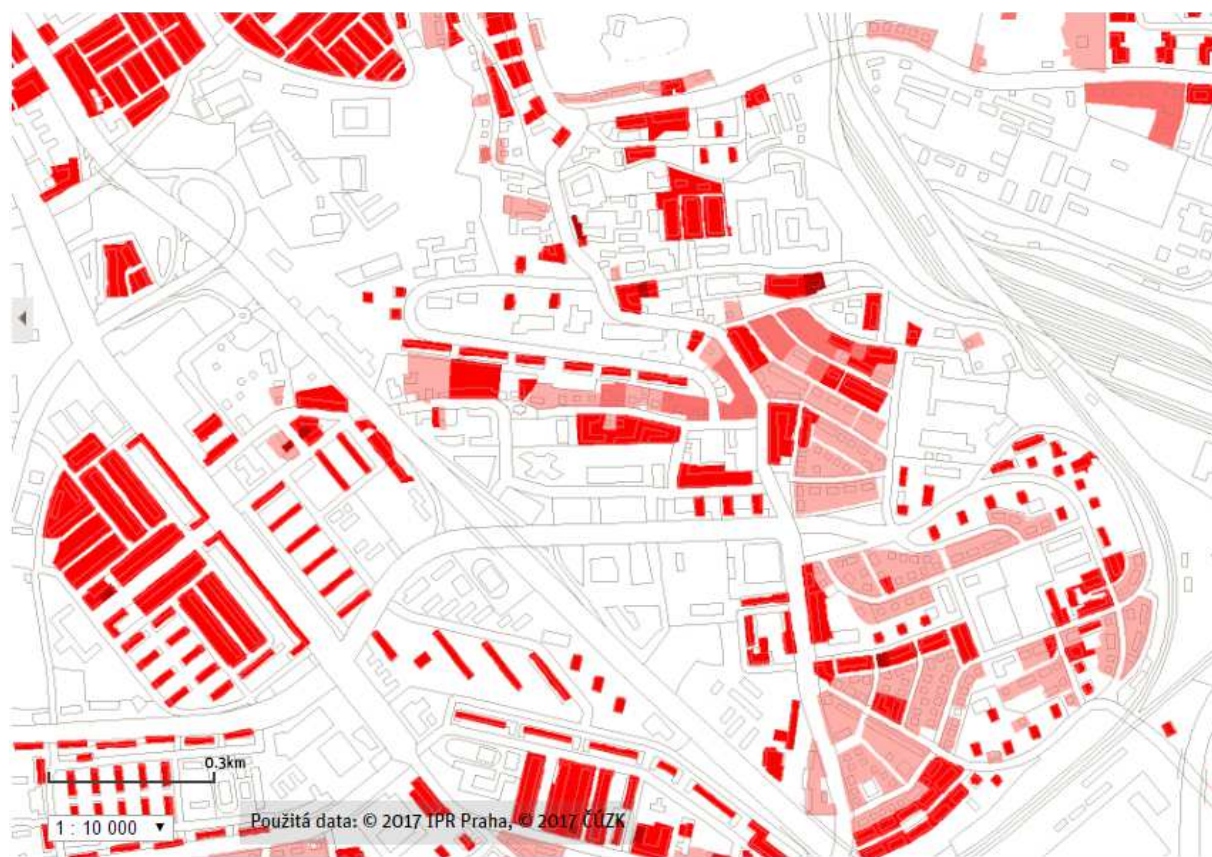
počet bytů	Druh domu
6479	Bytový dům
107	Rodinný dům – samostatný
65	Rodinný dům – dvojdomek
67	Rodinný dům – řadový
16	Domovy důchodců
108	Provozní budovy s byty
6	Ústavy sociální péče pro tělesně a mentálně postižené, zařízení sociálních služeb
54	Ubytovny a svobodárny
44	Domovy mládeže, internáty
4	Zařízení pro krátkodobé ubytování (hotely, motely, penziony, turistické chaty, rekreační zařízení)
1	Azylová zařízení (přijímací, pobytová a integrační azylová střediska)
1	Nemocnice, léčebná zařízení, lázeňské ústavy
6952	

B4 Řešené území

Území se nachází na jihovýchodě hlavního města Praha, a je součástí MČ Praha 4 – Michle. Posuzovaná oblast se nachází při západním okraji michelského území. V jihozápadním směru ji lemuje ulice 5. května a na severu meandry Botiče. Ze severovýchodu přiléhá Odstavné nádraží Praha-jih a z jihovýchodu Depo Kačerov.

Řešené území disponuje třemi základními vstupy – na západě křižení ulic 5. května a Vyskočilova, na jihu Michelská a Vyskočilova a na severu křižovatkou ulic Michelská, U Plynárny a Nuselská. Na jihovýchodě je tato část Michle ulicí Sliačskou propojena se Spořilovem. Tento prostup představuje jediný vstupní bod od jihovýchodu až po severovýchod, kde se jinak rozkládá bariéra spleti kolejí Depa Kačerov a Odstavného nádraží Praha-jih.

Vnitřní území vytváří hustá síť převážně jednosměrných komunikací obsluhující směs rodinných, bytových, činžovních a polyfunkčních domů s lokálními transformačními plochami a plochami městské zeleně zejména při severním okraji a hranici s odstavným nádražím.

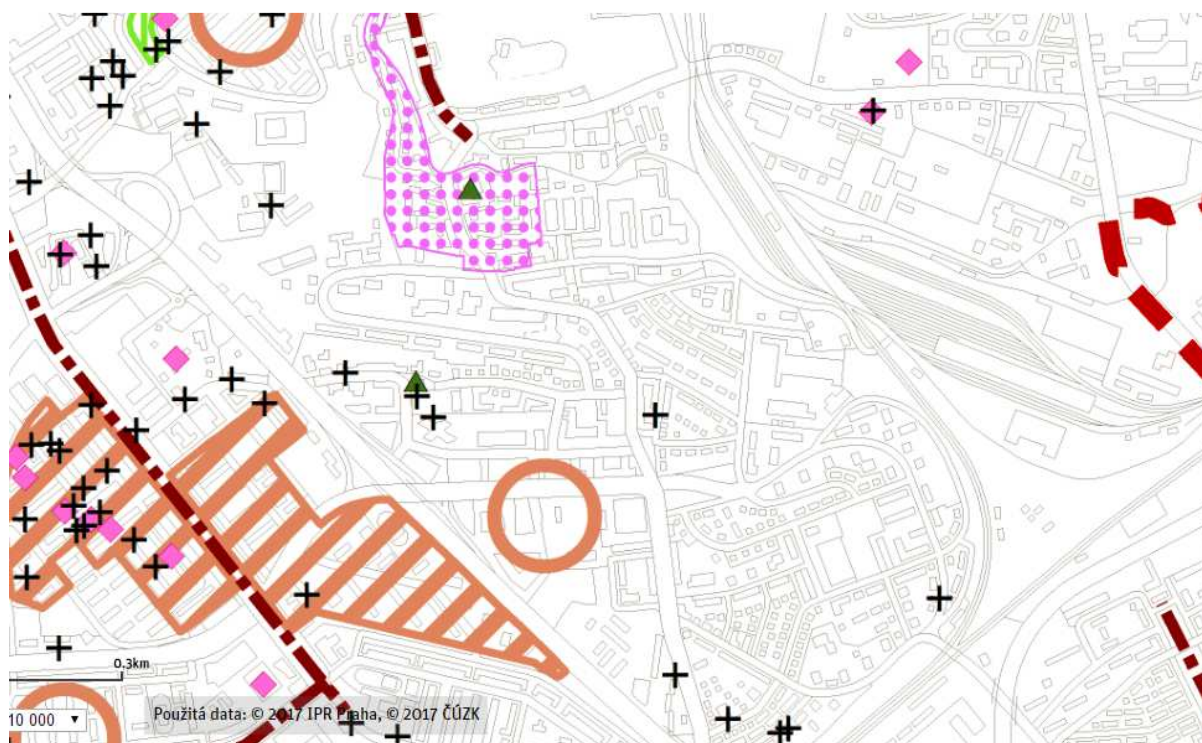
Obrázek č. 3 – Plochy a objekty určené k bydlení. Zdroj: IPR Praha, ČÚZK, 2017.

B5 Limity využití území

Na severu řešeného území se z pohledu přírody a krajiny nachází průtočné záplavové území vodoteče Botič. Díky tomu se někde až v 500 m širokém pásmu podél Botiče vyskytují půdy I. třídy ochrany. Tato oblast též spadá do územního systému ekologické stability, který zahrnuje též Tyršův vrch a západní hranici Odstavného nádraží Praha-jih. Jakožto zalesněný, Tyršův vrch vymezuje i od hranice lesního porostu 50 m ochranného pásma. Na jeho západní straně se též nalézá poddolované území s aktivními sesuvy půdy.

Z pohledu památkové péče je nejvýznačnější historické jádro obce v okolí Michelského dvora a severním směrem podél ulice U Michelského mlýna. Stejně tak se kromě mnohých pietních míst (viz obr. 4) v území nachází několik nemovitých kulturních památek:

1. **Univerzitní dvůr** (40262/1-1339 od 22. 12. 1964, Michelská 1/7; pivovar, Domov Sue Ryder). Hospodářský barokní dvůr vznikl na místě zaniklého středověkého dvora, který byl od 15. století majetkem Karlovy univerzity. Byl rozsáhle klasicistně přestavěn, nyní je vlastníkem městská část a v nájmu Nadace Sue Ryder provozuje domov pro seniory.
2. **Synagoga v Michli** (40264/1-1340 od 22. 12. 1964, U Michelského mlýna 124/27). Původně renesanční synagoga, goticky upravena v první polovině 19. století. V roce 1970 byla adaptována na modlitebnu církve československé husitské.
3. **Vrcholně barokní kostel Narození Panny Marie** z let 1724–1726 (44466/1-1338 od 22. 12. 1964, Baarova, parc. 1).
4. **Stibralova vila** (41354/1-2055 od 31. 12. 1983, U Plynárny 311/73). Jednopatrová neorenesanční vila s třípatrovou věží od architekta Jiřího Stibrala. Kompozice vily se zahradou je inspirovaná renesanční Itálií. Součástí objektu jsou boční pergoly, opěrné zdi a schodiště v zahradě. Garáže na parcele 2630/12 nejsou součástí ochrany.
5. **Dům s lékárnou U černého orla** (50484/1-2272 25. 9. 2000, Na kolejním statku 373/5, Nuselská 373/102). Nárožní třípatrový činžovní dům s lékárnou U černého orla byl postaven roku 1909 podle návrhu J. Černého a L. Melzera.

Obrázek č. 4 – Pietní místa (označeno černým křížkem). Zdroj: IPR Praha, ČÚZK, 2017.

Vzhledem k plánované výstavbě územně analytické podklady uvádí i několik vybraných územních rozhodnutí o ploše menší než 1 ha v ulici Baarova, Michelská a podél Botiče či naopak o ploše větší než 1 ha – v ulici Michelská od křižovatky s ulicí Nuselskou a U Plynárny, až po křižovatku s ulicí Vyskočilovou. Tato však nerozporují již projednávané či očekávané záměry, jako je tomu v případě rozporu stavební uzávěry pro trasy městské kolejové dopravy na severozápadě u ulice 5. května a urbanistického záměru ZU-3 polyfunkčního areálu Reitknechtka.

Území křižuje několik významných místních komunikací a silnic první a druhé třídy, jako jsou například 5. května, Michelská, Na Záhonech, Nuselská, Podle Kačerova, U Plynárny, V Zápolí, či Vyskočilova. A na hranici řešeného území se nachází dopravní bariéra v podobě železničních tratí odstavného nádraží. Uvedené komunikace představují pro další výstavbu zejména hlukový limit (viz obr. 6).

Územím prochází i několik významných vodovodních řadů, vedených převážně pod zpevněnými komunikacemi s menšími výjimkami při západní hranici území. Stejně tak se zde vyskytují i významné kanalizační stoky a sběrače, které ale nejsou vedeny jen pod zpevněnými komunikacemi, nýbrž i napříč severní a západní částí řešeného území. Vodovodní řady i kanalizační stoky či elektronická komunikační síť obsluhují stávající obytnou zástavbu. Tyto je nutné respektovat nebo navrhnout jejich přeložení. Rušit lze pouze vedení k nevyužívaným (chátrajícím) objektům.

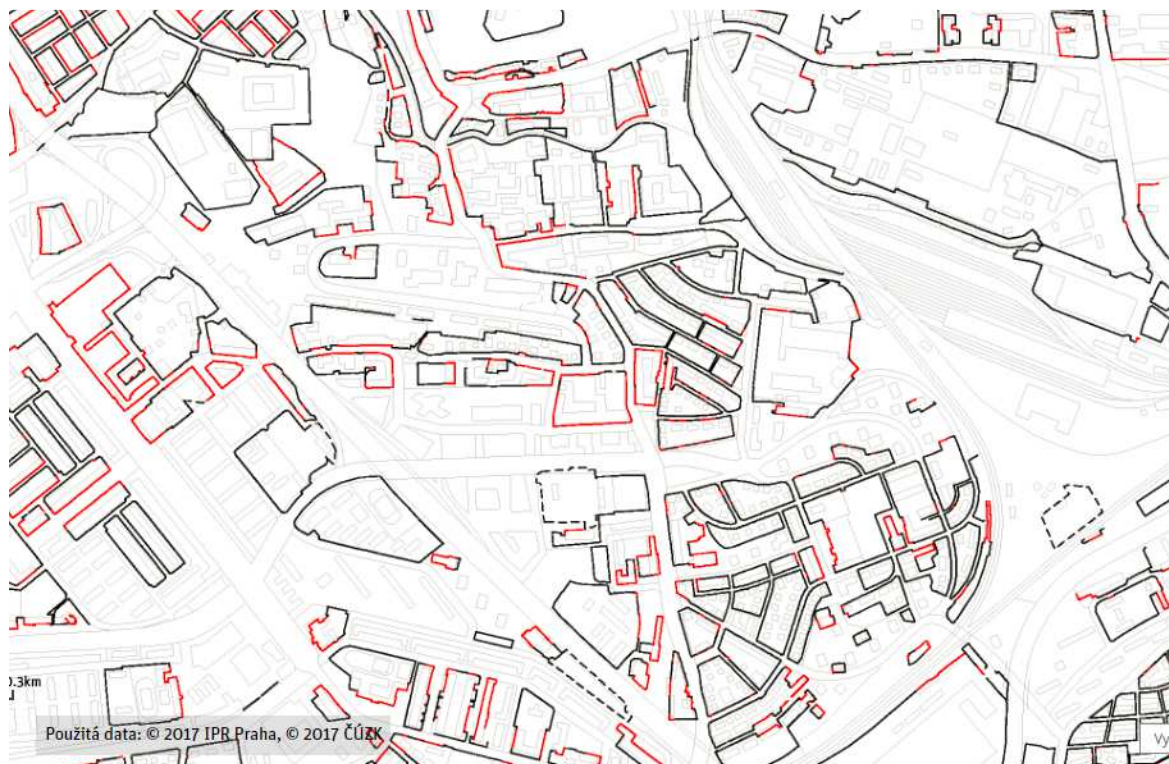
Stávající limity využití území, do nichž spadají i regulativy, nároky na využití a zastavitelnost území uvedené v platném územním plánu (Územní plán sídelního útvaru hlavního města Prahy, schválený usnesením č. 10/05 Zastupitelstva hl. m. Prahy ze dne 9. 9. 1999, se všemi pořízenými změnami ÚP SÚ hl. m. Prahy), znamenají výzvu pro nové investice do území. Návrhy záměrů vstupují do již urbanizovaného území, které mohou svým zásahem s ohledem a respektem k výše uvedenému zhodnotit, jako tomu může být případně odstranění bodového zdroje znečištění ovzduší ve výrobním areálu u Pekárenské ulice.

B6 Charakter lokality

Z výše uvedeného vyplývá, že rozvojové záměry budou doplňovat stávající urbanistickou strukturu, kterou v jádru určuje převážně bydlení do třech nadzemních podlaží a při svých okrajích obracejících se k celoměstsky významné komunikaci 5. května, a středové ose Vyskočilova – Na Dílech se spíše orientuje na obchodně administrativní účely a služby o více jak 6 nadzemních podlažích s výjimečnými výškovými dominantami (viz obr. 4). Návrhy by tak měly reagovat prostorově nejen na regulativy územně plánovací dokumentace, ale též zástavbu, do které vstupují, a to včetně dotvoření započatého blokového schématu, jehož nedokončenou kompozici lze vyčíst z hran plotů a zástavby s veřejným prostorem (viz obr. 5).

Obrázek č.. 5 – Podlažnost. Zdroj: IPR Praha, ČÚZK, 2017.

Obrázek č. 6 – Hrany tvořené ploty a fasádou domů. Zdroj: IPR Praha, ČÚZK, 2017.

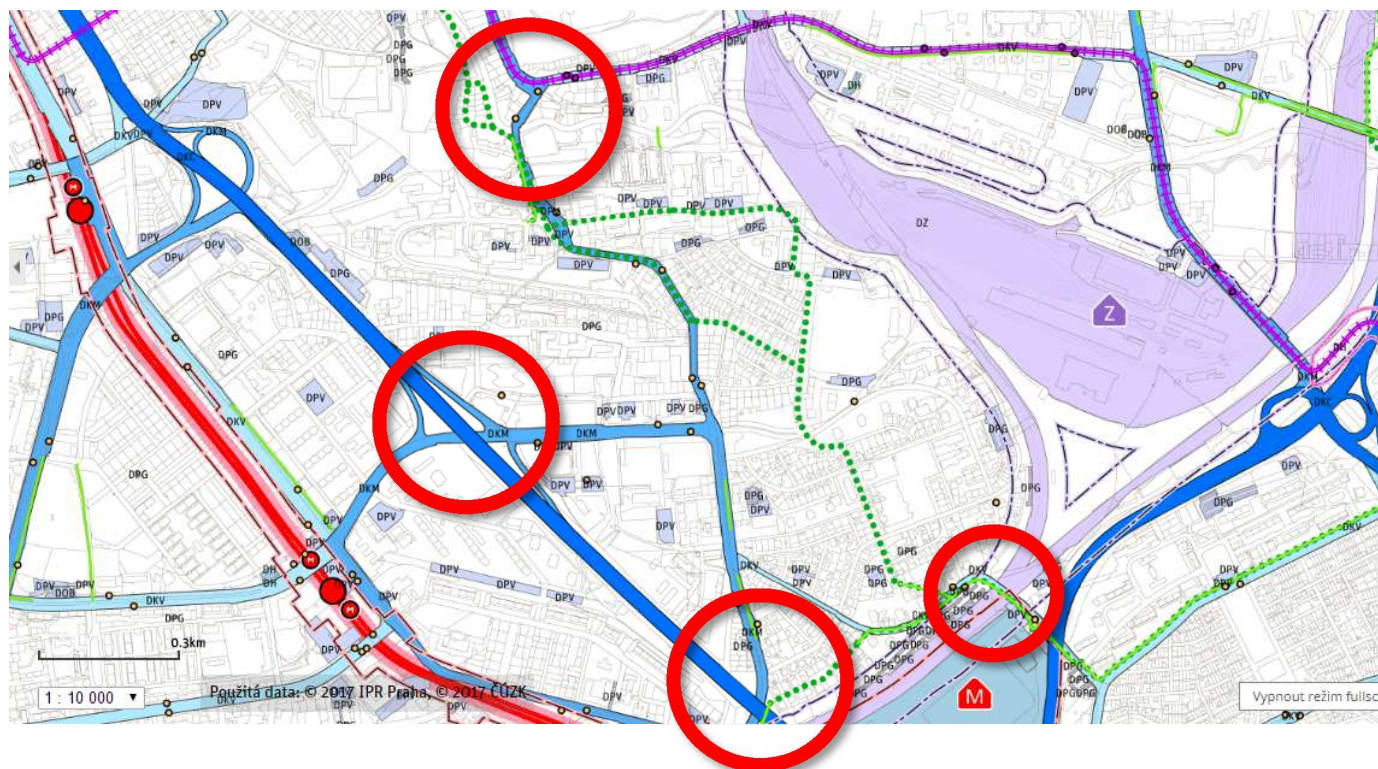
Kromě respektu ke stávajícím limitům a podmínkám využití území uvedeným v platném územním plánu a územně analytických podkladech by návrhy měly zohlednit i pohledově exponované svahy a horizonty viděné z Pražské památkové rezervace (viz obr. 7).

Obrázek č. 7 – Pohledově exponované svahy (zelené vodorovné linie) a horizonty (červená kolečka). Zdroj: IPR Praha, ČÚZK, 2017.

B7 Doprava

Řešené území je závislé na hlavní příjezdové komunikaci Michelská-Vyskočilova. Jakýkoli rozvoj se tedy projeví přinejmenším na těchto komunikacích. A ovlivní i bezpečnost cyklostezky v severní části Michelské (viz obr. 8).

Obrázek č. 8 – Hlavní dopravní vstupy do území (zeleně zaznačena cyklostezka, modře hlavní komunikace, fialově tramvajové trasy a červeně metro). Zdroj: IPR Praha, ČÚZK, 2017.

Dopravní zatížení této komunikace dle intenzit automobilové dopravy naměřených na síti v roce 2016 v průběhu 24h jednoho pracovního dne je:

- V úseku Michelská mezi křížením s ulicemi Vyskočilova – Podle Kačerova bylo zaznamenáno 13231 vozidel včetně autobusů MHD (531), v opačném směru (Podle Kačerova – Vyskočilova) 12515 vozidel včetně autobusů MHD (315).
- V úseku Michelská mezi křížením s ulicemi Podle Kačerova – Na Záhonech bylo zaznamenáno 15995 vozidel včetně autobusů MHD (595), v opačném směru (Na Záhonech – Podle Kačerova) 11515 vozidel včetně autobusů MHD (315).
- V úseku Michelská mezi křížením s ulicemi Na Záhonech - Vídeňská bylo zaznamenáno 14036 vozidel včetně autobusů MHD (936), v opačném směru (Vídeňská – Na Záhonech) 12381 vozidel včetně autobusů MHD (381).

Další intenzivní úsek představuje ulice Vyskočilova a to mezi Rampami a Michelskou. Ve směru Rampy – Michelská intenzita dopravy ukazuje 12953 vozidel, z čehož autobusy MHD čítají 353 vozů. V opačném směru je to 10 549 vozidel, z čehož autobusy MHD čítají 349 vozů.

Nové investice situované především na severu a ve středu řešené oblasti přinesou zvýšení dopravní zátěže, a tudíž i stávajících hlukových limitů (viz obr. 9), včetně zhoršení ovzduší právě kolem liniových zdrojů – hlavních dopravních tepen – 5. května, Michelská, Nuselská, U plynárny, Vyskočilova, a pravděpodobně i navazujících komunikací. Navíc již nyní ÚAP zaznamenávají nedostatky v uspořádání stávajících mimoúrovňových křižovatek – Vyskočilova a 5. května, a definují Michelskou jako úsek s dlouhodobým vytvářením kolon, kterému nepřispívá ani provozně kritická křižovatka s Vyskočilovou ulicí.

Obrázek č. 9 Hluková zátěž území. Zdroj: IPR Praha, ČÚŽK, 2017.

Tuto situaci by mohla příznivě ovlivnit do budoucna koncepce městské hromadné dopravy, pro kterou byl zaznamenán nárůst poptávky právě v oblasti Michle, a přivedení tramvajové trati do území ulicí Pekárenská (systémové propojení tramvajových tratí v úseku Michle – Vyskočilova – Budějovická), případně revitalizace ulice Michelská s cílem uvolnění právě linek MHD (vedených především Michelskou, Podle Kačerova, V Zápolí a Vyskočilovou), omezení automobilové dopravy a zabezpečení provozu pro pěší.

Doprava zahrnuje též problematiku parkovacích stání. Pouze dvě třetiny z projednávaných a očekávaných záměrů již mají odhadnutu potřebu dopravy v klidu, a to ve výši 1275 aut (data k jedné třetině projektů chybí). Pakliže se řídíme platným nařízením č. 10/2016 Sb. hl. m. Prahy, kterým se stanovují obecné požadavky na využívání území a technické požadavky na stavby v hlavním městě Praze (pražské stavební předpisy), a to paragrafy § 32 – § 34, které upravují mimo jiné formu a charakter parkování, neměl by podstatně vzrůst počet parkovacích stání v ulicích. V těchto ustanoveních předpis definuje pravidla pro umísťování vázaných a návštěvnických stání ve vztahu k uličním prostranstvím. Stání vázaná se vzhledem ke svému charakteru a účelu umísťují mimo uliční

prostranství, na stavební pozemek, a to ideálně formou garážových stání. Výjimku tvoří případ společně řešených celků nízkopodlažní zástavby (do 3 podlaží), kde je vzhledem k charakteru prostředí a relativně nízkému počtu stání logické uvažovat o jejich umístění i v uličním prostranství. **Vždy se ale jedná o nově navrhované ulice realizované spolu se zástavbou, nikoli stávající.** Návštěvnícké parkování povolené v ulicích zůstává při dodržení adekvátních počtů zcela v souladu se způsobem fungování městského prostředí.

Současná nespokojenost místních obyvatel spojená především s parkováním vozů návštěvníků Michle v ulicích obytné čtvrti a předimenzovanou dopravou na hlavních tazích tedy pravděpodobně bude dále narůstat. S přibývajícím počtem obyvatel bez koncepčního řešení celkového urbanistického rozvoje, včetně veřejných prostranství a dopravní infrastruktury, se budou problémy pravděpodobně projevovat intenzivněji. **Situaci napraví pouze komplexní pohled na území a následné řešení současných nedostatků předcházející dalšímu rozvoji či realizované simultánně.** Vzhledem k limitům dopravní infrastruktury další možnost skýtá snížení přírůstku obyvatel a zajištění odpovídající dopravní infrastruktury pro stávající obyvatele. Toto řešení by ale zároveň znamenalo omezení stavebního rozvoje.

B8 Veřejná prostranství

Podstatným je zohlednění pěšího prostupu řešeným územím patrného z obr. 10. Pomineme-li území odstavného nádraží, pak s ohledem na svou prostupnost oblast disponuje rezervami zejména ve své severní a západní části. Návrhy jednotlivých projektů, zejména pak rozlehlých souborů staveb (například záměry bytových souborů č. 5 a 18, viz obr. 1), by neměly vytvářet uzavřené areály, ale stát se aktivní součástí městské struktury a umožnit přístup skrze nově vytvořená veřejná prostranství na svém území.

Obrázek č. 10 – Pěší prostupnost. Zdroj: IPR Praha, ČÚZK, 2017.

Veřejná prostranství této části Michle však trpí podle posledních průzkumů veřejného mínění (2017) vážnými nedostatky. Primárně nenabízejí širokou nabídku trávení volného času pro různé věkové

kategorie, reflektující demografické tendence v oblasti, a zcela chybí celoročně přístupná veřejná sportoviště. Obyvatelé nehodnotí ani kvalitu existujících prostor jako vhodnou pro relaxaci, a to nejen z důvodu dopravní situace popsané výše, ale též jejich nevyhovujícího stavu. Bohužel ke stavu nepřispívají ani administrativní centra, která obyvatelé vnímají jako nekoncepční konzumenty veřejného prostoru, kteří nereagují na původní strukturu zástavby a ani nenabízejí nic nazpět v potenciálním využití veřejných prostranství. Pocitově se zde nenachází ani kulturní těžiště, pomyslné centrum.

Absence rozvoje by tedy měla být kompenzována alespoň ve stávajících podnětech přihlédnutím ke stávající struktuře a síti veřejného prostoru, její zkvalitňování a navazování nových pobytových ploch s jasně definovanou náplní a možnostmi s ohledem na různé skupiny uživatelů.

B9 Občanská vybavenost

Se stavebním rozvojem narůstají požadavky i ve spojitosti s občanskou vybaveností. **Michle nabízí dostatečné množství drobných služeb a restauračních zařízení, nicméně ani ta naplno nevyužívají potenciál širokého zaměření na všechny skupiny uživatel. Typicky se dostatečné pozornosti nedostává třeba rodinám s dětmi.** Volnočasová infrastruktura se jeví jako slabší až nedostatečná nejen v nabídce sportovního využití, jednostranně zaměřených dětských hřišť staršího typu či celkové absence kulturních institucí a lokálního centra. Rozvojové záměry by tak měly reagovat na stávající nedostatky v rámci svého využití a vytvářet alespoň příležitosti k rozšíření občanské vybavenosti.

Nezanedbatelnou součást představují i vzdělávací instituce. Jedná se zejména o mateřské a základní školy. V první řadě oblast nabízí v rámci předškolního vzdělávání následující možnosti: MŠ 4 pastelky (školské objekty Sedlčanská, Plamínkové, Kotorská, Plamínkové ZŠ – kapacita 308 míst, cca 3–4 místa bývají ale každý měsíc nabídnuta k obsazení), ZŠ a MŠ Mendíků (kapacita 70 míst, plně využita), ZŠ a MŠ Ohradní (kapacita 140 míst, plně využita), MŠ Přímětická (kapacita 112 míst, plně využita), MŠ V Zápolí (Na Lánech, kapacita 162 míst, plně využita).

Podle informací, které má odbor školství k dispozici, by mělo být **v rámci developerských (převážně bytových) záměrů developery zainvestována výstavba dvou MŠ, jedna v oblasti Hodkoviček (3 třídy – 84 dětí při naplněnosti 28 dětí ve třídě), druhá v oblasti Pankrácké pláně (3 třídy – 84 dětí).** Tyto však suplují deficity v oblastech vzniku. Dále se od školního roku 2018/2019 počítá s využitím pro běžnou populaci dětí objektu MŠ Horáčkova (4 třídy – 112 dětí – při naplněnosti 28 dětí ve třídě), kde se v současné době nalézá speciální MŠ zřizovaná hl. m. Prahou.

Novinkou podle školského zákona bude nárokové přijetí dvouletých dětí do MŠ od školního roku 2020/2021. Odbor školství předpokládá, že to nebude v žádném případě automaticky znamenat přijetí všech těchto dětí podle data narození, bude záležet na zájmu rodičů. Podle rozhodnutí Rady MČ Praha 4 nemají mateřské školy stanoveny spádové ulice, školským obvodem pro MŠ zřizované MČ Praha 4 je celé území MČ Praha 4. **Přestože je kapacita MŠ plně využita, odbor školství eviduje každý měsíc volná místa v MŠ, která nabízí rodičům pro umístění dětí. K 30. 9. 2016 evidovali cca 30 volných míst v MŠ.** V současné době se jedná o cca 5 míst. Další nabídku předškolního vzdělávání představují

soukromé a církevní MŠ. Poptávku rodičů na území MČ Praha 4 dále uspokojují i firemní školky a dětské skupiny.

Pro školní rok 2016/2017 vykazují spádové základní školy dostačující celkovou kapacitu pro aktuální stav obyvatel, s menší rezervou. **ZŠ Bítovská (kapacita: 570 míst, počet žáků: 512), ZŠ a MŠ Mendíků (kapacita: 480 míst, počet žáků: 397), ZŠ Na Líše (kapacita: 440 míst, počet žáků: 420), ZŠ a MŠ Ohradní (kapacita: 560 míst, počet žáků: 559).** Ve školním roce 2016/2017, kdy nastoupilo celkem o 359 žáků více než v loňském roce, je nárůst pozvolný. Celková náplň je využita na 79,7 %. Zájem o základní školy ze strany rodičů je dán profilací škol. Některé se zaměřují na výuku cizích jazyků, jiné na výuku matematiky, informatiky a přírodovědných předmětů, další na sportovní disciplíny. Spádovost upravuje vyhláška hl. m. Prahy č. 17/2016 Sb. o školských obvodech základních škol. Avšak podle školského zákona mají rodiče právo volby ZŠ podle profilace školy a zájmů dítěte. Pokud není dítě přijato na vybranou – zvolenou ZŠ, musí být přijato do spádové ZŠ podle místa trvalého pobytu.

V území se nachází i několik středních a vyšších odborných škol. MČ Praha 4 je zřizovatelem pouze jedné střední školy – Škola Kavčí hory, ul. K Sídlíšti – MŠ, ZŠ a SŠ (Podolí). Další možnosti nabízí Gymnázium Elišky Krásnohorské (Ohradní 55, Michle), Střední odborné učiliště (Ohradní 57, Michle), Vyšší odborná škola herecká (Hadovitá 1023/7, Michle) a Škola mezinárodních a veřejných vztahů (Michelská 12, Michle). Otázka vyššího nežli předškolního a základního vzdělání je však druhořadá vzhledem k tomu, že za vyšším stupněm vzdělání jsou již děti i rodiče zvyklí cestovat i mimo svou spádovou oblast, a to zejména s ohledem na výběr školy dle preferencí a zájmů dítěte.

Z demografické studie zpracované do roku 2025 se MČ Praha 4 řadí věkem obyvatel mezi nejstarší městské části hl. m. Prahy (vyšší podíl obyvatel nad 65 let). Průměrný věk obyvatel MČ Praha 4 je 44,2 let, což je více než průměr celé Prahy. Míra porodnosti kulminovala v roce 2011. V dalších letech se očekává spíše stagnace a po roce 2020 pokles. **Předpokládá se tedy, že dojde k poklesu potenciálního počtu žáků v MČ Praha 4. Výjimkou je spádová oblast ZŠ Ohradní, kde bude nárůst trvat přibližně o 5 let déle, a vrcholu bude dosaženo kolem roku 2025. Tato studie však nezohlednila více jak 1214 nově zamýšlených bytů, a to u některých záměrů není známo funkční využití. Vezmeme-li si za modelovou situaci rozvoj Michelských pekáren, kde při schválení žádosti o změnu územního plánu a realizaci dojde k nárůstu počtu obyvatel zhruba o 2000, což při běžné populační struktuře může znamenat kolem 100 dětí v předškolním věku a zhruba 200 dětí ve školním věku.** Pro zatím známé záměry bytové výstavby můžeme tedy počítat s dvojnásobkem a přičteme-li navíc očekávaný nárůst v lokalitě Nuselské mlékárny o cca 25 dětí v předškolním věku a 50 dětí ve školním věku, a potenciální přírůstky stran nových pracovních sil vstupujících do území v rámci nových záměrů administrativních budov, měli bychom uvažovat o integraci alespoň předškolních zařízení do větších developerských projektů – např. Michelských pekáren. Dojde-li však k bytové výstavbě v plném rozsahu, nebudou dostačovat ani prozatím volné rezervy základních škol.

C METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO PROJEKTU

C1 Výzkumná perspektiva

Jednou z nejefektivnějších metod jak proniknout do chápání a uchopování veřejného prostoru jeho uživateli je dlouhodobý kvalitativní sociální výzkum využívající teorie urbánní (sociální) antropologie. Technikou pro uvažování o sledovaných jevech (zde o veřejném prostoru) je tzv. *emic* perspektiva. Tento termín je v sociálních vědách používán pro interpretaci sledovaného jevu z pohledu toho, koho se ptáme, respondenta či informátora. Nejde o zachycení pravdy, či objektivního hlediska. Jde o čistě subjektivní pohled, který ovšem často může být sdílený celou komunitou, kulturou, dokonce národem.

Tento pohled je pro pochopení jednání aktérů ve veřejném prostoru v mnohém důležitější než tzv. objektivní odborný náhled. Kdybychom totiž použili objektivní (vědecký, politický, měřitelný) pohled (*etic* perspektiva), tak bychom nepochopili jeho vnitřní význam pro respondenta. Tento přístup je klíčový pro pochopení jednání lidí, pro pochopení vnitřní racionality jejich jednání ve veřejném prostoru, jelikož pravý význam tohoto prostoru znají pouze oni, jeho uživatelé. Nejpochopitelnější je vysvětlení tohoto rozdílu na příkladu rozdílu dvou různých kultur. Rozdílné kultury nahlíží na mnoho kulturních jevů jinak. Vzájemně jsou nepřeložitelné. Rozdíly jsou ale dobře vysvětlitelné v intencích chápání té dané kultury, do jejíchž představ o světě se snaží výzkumník proniknout. Proto je v jedné kultuře levá ruka nečistá, či smuteční barva bílá, zatímco v druhé kultuře je to obráceně, či úplně jinak.

Tento *emic* přístup využíváme i v uvažování o městě a jeho veřejném prostoru. Důvod je jednoduchý. Město je živoucí organismus a hodnota jeho prvků je vždycky odvislá od toho, jak je chápou jeho obyvatelé. I zdánlivě nevýznamné prvky městské krajiny (jako zarostlé náletové křoviny), které by šlo vidět z pohledu odborníka urbanisty jako zbytkové či neužitečné, mohou mít zásadní význam na spokojenost obyvatel s bydlením v lokalitě. **Podívat se na Michli a její veřejný prostor očima jejich obyvatel, tedy emic perspektivou, je cílem této práce, a cílem antropologického snažení obecně. Pouze a jenom v těchto intencích je třeba práci číst, a s daty zde uvedenými pracovat.**

Bylo by ovšem chybou považovat takto vygenerovaná data pouze za subjektivní pohled, který nemá žádnou ověřitelnost, jako pouhá náhodná sdělení. Se všemi pobočnými vlivy umí disciplína sociální antropologie pracovat a důsledně je reflektuje v analýze.

Jako hlavní metoda byla zvolena technika zúčastněného pozorování⁸ v kombinaci s více než pěti desítkami formálních rozhovorů, a desítkami neformálních rozhovorů s každodenními uživateli veřejného prostoru Michle.

⁸ Tak jak ho chápe vědní disciplína sociální antropologie.

C2 Výzkumná technika

Dlouhodobý výzkum umožnil oslovit informátory pomocí techniky „snowball“⁹. Mezi úvodně oslovenými bylo několik představitelů/představek bytových družstev a sdružení vlastníků bytových jednotek, představitelů místních organizací, živnostníků a pamětníků. **Cílem této techniky je dostat se k co nejrozmanitějšímu vzorku informátorů.** Realizátor výzkumu se dále zúčastnil třech jednání místních občanských sdružení orientovaných na problematiku výstavby v Michli. Zúčastnil se aktivně¹⁰ i pasivně¹¹ několika veřejných projednání k rozvoji území Michelských pekáren a dalších oblastí. Realizátor byl také účasten dalších výzkumných aktivit spojených s budoucí výstavbou v okolních částech Prahy 4 (Spořilov¹² a Dolní Krč¹³), což dopomohlo pochopit některé spojitě tématiky potenciálů a deficitů veřejného prostoru v Michli.

Nejdůležitější složkou ale byla více než pětiměsíční terénní přítomnost realizátora výzkumu (antropologa) v oblasti Michle, díky níž bylo možné projít každý kousek katastru Michle v Praze 4, a porovnat si realitu veřejných prostranství s imaginací místních obyvatel. Zúčastněné pozorování znamená terénní přítomnost realizátora a výzkumníka vytvářející analýzu. Neformální rozhovory byly prováděny v různý čas na různých místech s náhodně vybranými informátory v rámci jejich přirozeného pobytu oblasti. Zahrnuje to tak kontakt na všech druzích veřejných prostranství, v rámci kulturních a společenských akcí a dalších událostí.

Cíloví aktéři museli disponovat osobní zkušeností s veřejným prostorem Michle, okolím svého bydliště či organizace. Hlavní focus byl ovšem zaměřen na obyvatele Michle, a to ve třech skupinách. Teritorializovaní obyvatelé žijící v oblasti od narození v první generaci či výše. Reteritorializovaní obyvatelé nastěhovaní do oblasti v průběhu svého života většinou v jedné z bateriových kolonizačních vln v panelových sídlištích. Deteritorializovaní obyvatelé Michle, nebo-li fluktuanti, kteří využívají prostředí svého bydliště jako přechodnou zastávku bez hlubšího vztahu k lokalitě či veřejnému prostoru (viz Svašek 2002).

⁹ Např. Miovský, Michal. Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule (snowball sampling). 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003, 108 s. Metodika, no. 1. ISBN 80-867-3408-0.

¹⁰ V pozici participanta/pozorovatele jako facilitátor diskusního stolu v rámci veřejného participativního plánování budoucí podoby areálu bývalých Michelských pekáren.

¹¹ Účastník veřejného plánování budoucího rozvoje v oblasti bývalých Michelských pekáren. Člen pracovní skupiny pro participativní návrh využití bývalého areálu Michelských pekáren developovaného společností Skanska Reality a.s.

¹² Realizátor výzkumné sondy Výzkum volnočasových aktivit obyvatel Spořilova zaměřený na definování deficitů volnočasové infrastruktury na Spořilově. Výzkum poptávky na podobu plánovaného nového parku nad zastřešenou částí Spořilovské spojky. Kvantitativní dotazníkové šetření na vzorku obyvatel pražského Spořilova. Zadavatel Městská část Praha 4.

¹³ Příprava zadání územní studie pro lokalitu nad budoucí stanicí metra D Nemocnice Krč se systematickým zapojením klíčových aktérů a veřejnosti, zadavatel: Městská část Praha 4.

Z důvodů ochrany informátorů, dle etického kodexu AAA¹⁴, jsou v práci všichni informátoři vedeni pod kódovanými (anonymizovanými) iniciálami s reálným věkem. Každý citovaný informátor spadá svým bydlištěm do jedné z *emicky* vymezené části Michle. Vzhledem k velmi malému počtu obyvatel v této oblasti není z důvodů další ochrany osobních údajů informátora uváděn žádný další distinktivní rys o povolání či další charakteristice informátora. Všechny formální rozhovory byly vedeny s informovaným souhlasem informátora. Sběr dat v průběhu zúčastněného pozorování a v průběhu neformálních rozhovorů proběhl bez metodologické identity výzkumu informátorovi. Z důvodů koherentnosti výzkumu nejsou uváděni adresně ani informátoři, kteří k tomu dali přímý souhlas.

C3 Výběr vzorku

Výběr vzorku pro hloubkové rozhovory byl proveden pomocí techniky „snowball“ (viz. Např. Disman 2011). Dále byli osloveni všichni dostupní předsedové (často i místopředsedové) místních SVJ a bytových družstev, kteří byli dohledatelní v obchodním rejstříku. Oslovení proběhlo osobně v jejich bydlišti, případně zanecháním výzvy ke spolupráci. Kontakt se zástupci místních organizací a institucí byl proveden přímo přes dohledatelné kontakty. Tato množina informátorů dopomohla doporučit další informátory, kteří obývají prostor Michle.

Cílem výzkumu bylo pochopení vztahu místních obyvatel, a obecně aktérů k veřejnému prostoru.

Z tohoto hlediska není třeba striktně respektovat poměrové zastoupení informátorů dle věku, genderu a dalších proměnných. Výzkum směřoval k „dobře ukotvené teorii“ (např. Disman 2011), která sleduje opakuje se informace o vztahu jednotlivců i skupin k veřejnému prostoru. Na opakujících se přístupech staví teorii o reprezentativním vztahu k prostoru (místu). Sledovány byly i marginální přístupy specifických skupin obyvatel (dospívající, lidé bez domova, senioři, cyklisté atd.). Závěry o přístupu těchto specifických skupin byly použity v tom případě, pokud něco podstatného vypovídaly o veřejném prostoru Michle.

¹⁴

American Anthropological Association.

D TEORIE VÝZKUMNÉHO PŘÍSTUPU

D1 Veřejný prostor

Veřejný prostor definujeme jako takový, který je v teoretické rovině, bez většího úsilí dosažitelný pro jakéhokoli občana. Jeho kvalita je ve veřejném zájmu a může být veřejně kontrolována. Kvalitu veřejného prostoru je mimo jiné možno definovat vztahem mezi výsostně soukromým prostorem (byty, domy, firmy atd.) a všemi dalšími variantami soukromého, i státními orgány vlastněného, či spravovaného, veřejného prostoru (komunikace, parky, ulice, restaurace, vzdělávací zařízení atd.). Čím více se tento vztah blíží stavu symbiózy, vzájemného doplňování, stírání ostré hranice mezi soukromým a veřejným, tím se dá hovořit o kvalitnějším a bezpečnějším veřejném prostoru.

Veřejný prostor je současně arénou manifestace lidské jinakosti a různorodosti. Je místem, kde se tříbí tolerance, dochází k učení a vzájemnému obohacování. **Tvorba nového veřejného prostoru by měla navazovat na soubor existujících kontextů, které vytváří unikátní charakter každé lokality.** Spokojenost obyvatel určitého místa se standardem žití je ovlivněná mnoha různými faktory. Faktorem, který jsme v této analýze zohlednili se zvláštním zřetelem, je podoba veřejného prostoru reagující na priority a životní styl nastupující generace uživatelů města – dětí, mládeže a rodin s dětmi.

D2 Místo a prostor

Aby bylo možné dostat se k hlubšímu pochopení významu veřejného prostoru ve městě a života v něm je třeba si přístup základně teoreticky vymezit. Ambicí této práce jest, aby jakýkoliv praktik, který bude zdrojová data této analýzy používat, pochopil rozdíl mezi **dvěma základními perspektivami**, které autor této práce (sociální antropolog) použil pro uvažování o hodnotách veřejného prostoru v Michli. **Jsou jimi koncepce MÍSTA a PROSTORU.** Spojitosti budou uvedeny v celkové analýze hlavních celků tzv. „Horní“ a „Dolní“ Michle. V každé níže uvedené kapitole vedle sebe stojí **prostor a místo jako dva rámce pro uvažování o jedné lokalitě.**

Dobré město je potom takové, které je silným místem – sférou spolupráce, solidarity a vzájemné znalosti lidí mezi sebou. Dobré město je provázáno z místní komunitou, která prochází procesem poznání sebe sama, svých potřeb, pěstuje shodu na tomto poznání a spolupracuje na jejím naplnění. Komunita složená ze všech složek místní společnosti je odrazem kvality prostoru a naopak.

V analýze vycházím z teorie o místu a prostoru jak ji vytvořil antropolog Eric Hirsch¹⁵. **Místo vidí jako sféru každodenního prožívání, individuálního i komunitního uchopování.** Je to sféra, která je vnějšmu pozorovateli nepřístupná, či přístupná až po nějaké delší intenzivnější zkušenosti. Je to sféra adaptace jednotlivce na prostor se všemi jeho potenciály a deficity. Adaptace na možnosti prostoru není předem

¹⁵ Hirsch E., Landscape: Between Place and Space, In Hirsch, E., O'Hanlon, M., (eds.), The Anthropology of Landscape: The Perspectives on Place and Space, Oxford, 1995, str. 1–30

zcela odhadnutelná, závisí na sociálním postavení lidí i na psychologických charakteristikách každého jedince. **Časem se ale mnoho z prostorových momentů promítne do kolektivní paměti a začne vytvářet neopakovatelnou a sdílenou zkušenost z možností prostoru – vzniká MÍSTO.**

Prostor je jistou vnější perspektivou, základním předpokladem pro to, aby se člověk mohl s místem sžít, najít si v něm vlastní pozici a navazovat vztahy jak s lidmi, tak s prostorovými realizacemi (ulice, parky, prvky občanské vybavenosti atd.). Místo v prostoru tedy předem není, je vytvářeno různými typy aktérů, především z řad dlouhodobých a krátkodobých obyvatel prostoru, případně pravidelných uživatelů prostoru. Aktéři jsou různí a s různou intenzitou v prostoru interagují.

Prostor

Obsahuje vše, co lze ve městě při jeho procházení najít – uliční síť, budovy, bariéry, stavby, přírodní krajinné prvky, ale třeba také sice neviditelné, ale velmi důležité pravidla pro výstavbu, které prostor města především utvářejí. Pokud jde návštěvník Michle jejím prostorem, aniž by ji znal, dokáže jen odtušit, jak se v tomto prostoru dá žít. Například absence centrálního místa pro setkávání (náměstí, návsi či parku), ještě nemusí nutně znamenat, že místní obyvatelé nemají možnost vzájemně komunikovat, ale leccos o těchto možnostech naznačuje. **Zjednodušeně se dá připodobnit černobílé (šachové) dlaždicové desce, na níž není jasné, jaká hra se bude na jejím herním plánu odehrávat.**

Místo

Místo z prostoru stává ve chvíli, kdy je naplněn nějaký obsahem, kdy jsou využívány jeho funkční prvky a lidé s nimi spojí své aktivity. Je sféra lokální identity, která žije z příběhů, které se v prostoru odehrávají. **Je možné jí velmi zjednodušeně připodobnit pravidlům pro hru na černobílé (šachové) desce.**

Místo v prostoru vytvářejí, dle Marušky Svašek¹⁶, vždy tři skupiny jejích obyvatel.

- 1) **Obyvatelé, kteří jsou v Michli dlouhodobě usazeni**, žijí v lokalitě po mnoho let, někdy v několikáté generaci, kteří v každodenní perspektivě Michli využívají a citlivě reagují na její proměny.
- 2) **Obyvatelé, kteří doplnili původní populaci města příchodem odjinud**, kteří stejně jako první skupina prostor Michle v každodenní perspektivě využívají, adaptují se na jeho možnosti a deficit – v poválečné historii to byli např. obyvatelé sídlišť Ohradní, U Botiče v první generaci.
- 3) **Obyvatelé, kteří prošli procesem změny bydliště a k novému místu nemají, či si nehledají vztah**. Místo využívají především k přespávání, a většinu dalších potřeb si realizují mimo okolí svého bydliště.

¹⁶ Teritorializovaná, deteritorializovaná a reteritorializovaná identita in. Svašek, M., Narratives of „Home“ and „Homeland“, Identities: Global Studies of Culture and Power, 9–2002, str. 499–500.

Hovoříme proto o identitě místa odehrávající se v jistém prostorovém rámci. Identita je lidmi vtělována do prostoru a nejzřetelněji se manifestuje na hranicích jednotlivých lokálně vnímaných prostorů. **I v tomto projektu se ukázalo, že vnitřní prostředí Michle má různou historii, různou identitu – ve většině případů spíše slabší, což je do velké míry dáno postupnou bateriovou kolonizací prostoru Michle, kde potřeby obyvatel nových areálů (především panelových sídlišť) šly spíše paralelně s potřebami starousedlíků, než že by na ně v době svého vzniku příčinně navazovaly.** V místě existuje nespočet různých susedských vztahů mezi jednotlivci, skupinami a institucemi. Mnohé prostorové bariéry ale brání rozvoji místa a také silné identity. Proto o vzájemných vztazích bude hovořeno samostatně v každé z lokalit.

Všichni informátoři výzkumu, s nimiž byly prováděny rozhovory či další aktivity, dopomohli definovat hranice mezi jednotlivými částmi Michle, které budu analyzovat odděleně, i přestože některé problematiky a potenciály jsou spojitě pro celou oblast.

D3 Komunita, klíčoví komunitní aktéři

Výzkum v jistých oblastech pracuje s termínem klíčový komunitní aktér. Tento termín navazuje na dělení obyvatel dle míry teritorializace obyvatel dle Svašek (2002). Komunita je jistý stav organizace společnosti, který dovoluje jedinci či skupinám přináležet k nějakému většímu společenskému celku. Vytváří vědomí sounáležitosti, v jistých případech podporuje identitu jednotlivce, dopomáhá seberealizaci jedince. Jedná se o jisté „myšlené společenství“ (Anderson 1991)¹⁷, jehož členem člověk může být, aniž by o tom věděl kdokoli jiný. Největším příkladem komunity jako „myšleného společenství“ je národ. Každý může využít jeho mýtů, jeho historie, jeho identity a využít je ku svému prospěchu. Tento stav platí především pro moderní a postmoderní společnost, v níž jsme nuceni si identitu volit.

White (2005) hovoří v návaznosti na Benedicta Andersona (1991) o komunitě jako o stavu kolektivního vědomí vycházející ze silné či slabé ontologie komunitní identity. Rozlišuje předmoderní komunity, a komunity moderní. V předmoderním světě byla komunita jako společenské společenství velmi silným momentem lidské života. Velmi často člověk umřel ve společenství, do kterého se narodil. Prožil v něm často bez nadsázky celý život. Spolupráce uvnitř komunity byla stoprocentní nutností. Tato komunita měla velmi silnou sociální strukturu, společenská mobilita byla velmi nízká a obtížná. White hovoří o silné ontologii komunitního bytí. Identifikace jednotlivce s komunitou je v takovém společenství velmi jednoduchá, takřka banální.

Doba raného modernismu, definovaná prudkým průmyslovým rozvojem, přinesla mimo jiné také živelný rozvoj měst. Průmyslová revoluce si vyžadovala stále více pracovní sil, které nebylo v Evropě, díky uvolnění náboženských dogmat a zrušení nevolnictví, těžké získat. Mnoho lidí využilo možnosti odejít ze své „předmoderní“ vesnické komunity do měst, a začít se více či méně životně realizovat po vlastní ose (dle dobových a politických možností). V současnosti vnímáme možnost seberealizace jako samozřejmost. V leccems je ale její nutnost v mnohém podobná jisté totalitě té předmoderní. Bydlet ve měst v 21. století znamená volit si svou identitu, střídat jí, navazovat kontakty s různými lidmi, s nimiž sdílíme veřejný prostor. Volba je v tomto případě ale nutností, jelikož nás začleňuje do společnosti, do sociálních vztahů. White (2005) nazývá tento stav „slabou ontologií“.

V tomto smyslu se v současnosti lze dívat na formy společenské organizace v prostoru českých měst. Město je sférou volné identifikace. Komunita je prakticky jakékoliv společenství lidí, kteří vůči sobě (či společné myšlence) cítí jistou loajalitu, vzájemně spolupracuje, má jistý druh recipročních vztahů, vyskytuje se v jistém čase a prostoru. Z tohoto pohledu lze pomocí analýzy sociálních vztahů¹⁸ (Scott 2011) identifikovat sociální vztahové struktury, jinými slovy jedince, kteří mají nějaký důvod spolupracovat, či sdílet společné statky (včetně prostoru). Tuto metodu používáme pro identifikaci tzv. klíčových komunitních aktérů.

Klíčový komunitní aktér je jedinec, který stojí v jistém smyslu ve středu pomyslné pavučiny vztahů vůči dalším lidem. Má nejsilnější předivo vztahů s okolními jedinci, kteří se rozhodli identifikovat s jistou myšlenkou, společenskou skupinou či aktivitou zakládající komunitní vztah. Vztahy mohou být neformální (přátelské, solidární), nebo také formalizované (spojenectví v bytovém družstvu,

¹⁷ Anderson, Benedict R. (1991): *Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism*. Rev. ed. London: Verso

¹⁸ SCOTT, J. (2011) *Handbook of Social Network Analysis*. London: Sage.

zaměstnanecký poměr, zájmové organizace apod.). Tímto způsobem lze vytipovat „opinion makers“, jedince, kteří mají prokazatelný formální i neformální vliv na dominantní počet členů jejich komunity.

Možností pro další participativní rozvoj měst je sdružovat tyto klíčové komunitní aktéry, navázat s nimi spolupráci a diskutovat témata dalšího rozvoje města společně. Metodologie této analýzy je postavená na identifikaci těchto klíčových komunitních aktérů, kteří se stávají informátory v terénní části výzkumu. Tito jedinci nejen, že nejvíce ovlivňují své okolí, ale okolí (členové jejich komunity či komunit) také více ovlivňují je samotné, protože musí vstřebávat větší množství informací a reflexí o životě v oblasti. **Z tohoto prostředí se poté rodí „dobře ukotvená teorie“, poznání o kvalitách místního života, které je lidmi stejně konzumováno a v tomto smyslu také sdíleno.**

D4 Bariéry a hranice

V rámci této analýzy pracujeme s bariérami, které definovali sami místní aktéři. Jedná se o bariéry jak fyzické či geografické, tak o sociální či psychologické. Některých jsou si účastníci výzkumu jasně vědomi, některé lze poměrně snadno dedukovat z jejich promluv.

Bariéry rozlišují dvojího typu:

- **Vnější bariéry** – utvářejí charakter území, vytvářejí místo, o němž lze hovořit jako o Michli a jejich vnitřních částech, bariéry jsou v tomto smyslu také hranicemi.
- **Vnitřní bariéry** – stavějí překážky v naplňování cílů obyvatel, umenšují význam prvků ve veřejném prostoru, omezují význam funkcí ve městě, jsou důležité pro vnitřní společenské členění této čtvrti. Podobná analýza těchto hranic je součástí každé kapitoly věnované vnitřním žitým částem Michle.

Obyvateli sdílené vnímání hranic Michle se ve většině kryje s geografickými a dopravně-technickými stavbami. Jejich překonání znamená vstoupit do jiné struktury města, což ve výsledku posiluje pocit opuštění okolí domova. **Katastr celé Michle zasahuje hlouběji do Prahy 10 až k oblasti Slatin, a jižně dále až do Kunratického lesa. Hranice Michle v očích jejích obyvatel je ovšem sevřenější, a v mnohém neodpovídá historickému vymezení.** I přes velké množství průmyslových podniků (z větší části v útlumu své činnosti) a jednoho z největších administrativních bloků ve střední Evropě (BB Centrum), je Michle jejími obyvateli viděna jako klidné místo pro bydlení. Z tohoto sdíleného pohledu se odvíjí většina vnímaných vnějších i vnitřních bariér. Podrobnosti viz jednotlivé kapitoly v sekci *Bariéry*.

D5 Uzly

Uzly definuje, shodně s Kevinem Lynchem jako „*body a strategická místa ve městě, intenzivní ohniska, v nichž a mezi nimiž se pohybujeme. Mohou je tvořit hlavně křižovatky, místa přestupů, křížení nebo prosté sbíhání cest či moment, kdy se jedna struktura mění v druhou. Uzly také mohou být jednoduše místem, které nabylo na významu kvůli koncentraci nějaké funkce nebo fyzických vlastností. Jako příklad poslouží oblíbený lokál nebo uzavřené náměstí*“. Těchto bodů v Michli neustále ubývá, a i přes snahy nové výstavby těchto míst spíše nepřibývá. V hodnocení uzlů akcentujeme potřeby obyvatel Michle, kteří zde mají svůj domov.

Společenské uzly

Na začátek je užitečné udělat si krátké historické resumé. Z hlediska pamětníků, kteří v lokalitě žijí minimálně od konce druhé světové války, rapidně ubylo míst pro společné setkávání, stejně jako ochoty ke společnému řešení budoucnosti čtvrti vůbec¹⁹. Není to nic překvapivého, jedná se o celospolečenský trend. Michle je minimálně od 70. let pod vlivem silného zahušťování, v jehož průběhu posledních desetiletí 20. století přibýlo několik tisíc obyvatel, především v panelových sídlištích. Jejich obyvatelé většinou nenavázali na aktivity meziválečných a raně poválečných místních spolků. Důvodů bylo více – mnoho spolků bylo zakázáno z politických důvodů, další svou činnost vzdaly díky tísnivé společenské atmosféře. Lidé stěhující se do panelových sídlišť byli novou skupinou, v lokalitě Michle přistěhovalci. Tříbení společenských vazeb či budování lokální identity bylo v totalitním režimu do roku 1989 utopii. Rozštěpená lokální společnost se atomizovala v několika různých oblastech, kde sousedské vazby poměrně kvetly, ve středu jejich zájmu ale nestálo společenské dění jako do konce 50. let 20. století. Toto je největší rozdíl nejen mezi dobou reálného socialismu, ale také demokratickou současností. Pod vlivem individualizace společnosti dlouho neexistovala poptávka po společenské a volnočasové infrastruktuře, která by měla přímou vazbu na veřejný prostor. Autor této práce tím rozhodně nechce tvrdit, že volnočasové a spolkové možnosti v lokalitě nejsou. Vymizely ale možnosti pro běžné, každodenní setkávání na různých veřejných prostranstvích.

„... velice dobře nám prospívá Domov Sue Ryder, je tam veřejná knihovna, restaurace a dobročinný obchod, ekumenická kaple, malé hřiště pro děti, ale jinak nám všechno sebrali,

¹⁹ Jen namátkou neúplný výčet spolků, které v Michli od konce 19. století nejen působily, ale nezřídka i investovaly do veřejné infrastruktury. Vedle Sboru dobrovolných hasičů a pobočky Červeného kříže měl své sídlo v hostinci U Jaurisů (Michelská ulice, dnes fast food restaurace) i divadelní spolek ochotníků, spolek Bohdalec a Jednota českých střelců. Dále se v Michli vyskytovalo Sdružení hostinských, spolek Neruda, Obec baráčnická, Dělnická beseda, Národně socialistický spolek Barák, Tamburašský sbor, Skupina kovodělníků, Skupina Stavebníků, Družstvo lidového divadla, První dobročinný spolek, Zemská jednota železničních zřízců, Skupina válečných invalidů, vdov a sirotků, spolek Pramen, Jednota československých Legionářů, Unie železničních zřízců, Dobročinný spolek Dalibor a další.

nemáme ani hřiště. Tohleto nám vyčítají lidé dodneška, že tady byla fotbalové hřiště blíže k tomu gymnáziu, protože tady jsou zjevně ještě fandové a rádi by hráli. Všechno, co je, na všem se postaví tahle obluda, která je mrtvá od rána do večera.“ Informátorka M. M. 81 let.

„... tady byla spousta oplocených hřišť se správci, skoro všechno zmizelo. Přežil jenom Kapitol, čili Višňovka, další sportoviště byla na tom místě, jak je teď stavební průmyslovka, pak tu byla minimálně dvě velká fotbalová hřiště, obecně to bylo hodně hřišť.“ Informátorka M. M. 81 let.

E ČLENĚNÍ MICHLE POHLEDEM JEJÍCH OBYVATEL

Z hlediska prostupnosti, spádovosti vzdělávacích a další institucí, ale také komunitní pospolitosti je vhodné sledovat **lidmi vytvořené (sociální, environmentální a psychologické) hranice v rámci sledované čtvrti**. Ve výsledku jsou to právě tyto hranice, které určují kvalitu a chod společného života ve městě. V struktuře města více než kde jinde jsou to právě adaptované hranice, které v zahuštěné zástavbě oddělují jednotlivé celky od sebe. **Tyto hranice dokážou poměrně hodně napovědět o jednotlosti života ve čtvrti, místní spolupráci a pocitu ze čtvrti.**

Michle, jak podotýká informátorka A. M. 81 let, byla do roku 1968 stabilizovanou oblastí, „kde se (ze stavebního hlediska) nedělo vůbec nic“. Od této doby se datuje postupný, ale živelný urbanistický rozvoj, který z původně periferní zemědělské oblasti učinil významné centrum lehkého průmyslu (podniky Tomos, Hellada, Tomak a neopomenutelná Michelská pekárna atd.). Tyto podniky byly v několika krocích doplněny masivní bytovou výstavbou v podobě několika kompaktních panelových sídlišť (panelové domy v Pekárenské ulici, další vlna V Zápolí, Na Líše, V Ohradní ulici, a v ulici Na Křivíně, U Botiče). Doplnily urbanistickou strukturu obou částí Michle z 19. století, z předválečných i poválečných let.

Tato sídliště nenavázala na budující se uliční struktury ve východní části Ohradní ulice, v ulici Plynární před viaduktem, ulici Michelské a Nuselské. Nyní lze s odstupem let říci, že především výstavbu panelových sídlišť prověřil čas a učinil z nich oblíbené areály pro bydlení (méně potom pro žití). Tento rozvoj měl podstatný vliv na prostupnost a přehlednost celé oblasti, a některé stavební struktury (rezidence Tigridova) jsou v mnohém důsledkem této situace.

Hlavním důsledkem bytové a industriálně/administrativní výstavby ze 70. let je naprosto roztříštěná urbanistická struktura. Lze zde najít skoro všechny myslitelné typy městské výstavby. Od typicky městských ulic respektujících uliční čáru a blokovou výstavbu s náznaky lokálního centra (původně zamýšlená Michelská radnice z dvacátých let 20. století), po rozsáhlé areály nepřístupných industriálních staveb, panelové sídliště, vilovou výstavbu v podobě bloků i solitérních domů (Plynárním ulice), přes „zbytkovou“ historickou zástavbu s tradicí hluboko do 13. století. Oblast doplňují torza zemědělské krajiny, městské divočiny kolem náspu železniční trati a vegetací pokryté vrchy Tyršův a Kapitol.

Právě v této městské krajině vzniklo mnoho přirozených hranic, kterých si jsou obyvatelé vědomi a které spíše nemají ambici ani možnost překonávat. Některé části Michle se tak dostaly do částečné izolace (původní výstavba v Baarově ulici), nebo jsou od zbytku čtvrti pevně odděleny (panelová výstavba severně od magistrály). **Subjektivně vnímané hranice mezi jednotlivými částmi Michle se často kryjí s datem výstavby.**

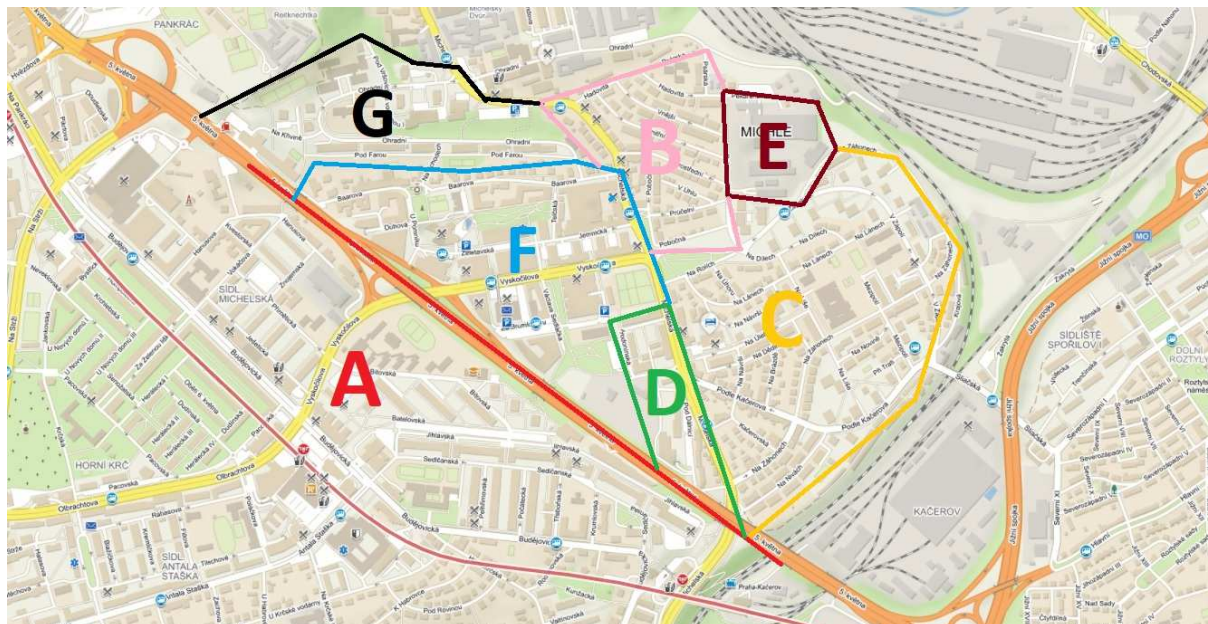
Analýza je z velké části zaměřená na nejbližší okolí domova, protože právě tato oblast je s funkčními částmi města (centra občanské vybavenosti) lidem nejbližší a nejznámější. Dnes už se najde jenom nemnoho pamětníků spolkového rozkvětu z poválečných let, z něhož do současnosti nezbylo prakticky vůbec nic. Znalost vnitřních hranic čtvrti je základním rámcem pro interpretaci hodnoty veřejného prostoru. Dělení, které uznávají a rozeznávají sami obyvatelé čtvrti, se zde přidržím.

Analýza představuje jednotlivé části Michle tak, jak je z funkčního a emočního hlediska rozdělují její obyvatelé. Definování hranic je subjektivní u každého informátora, přesto se ve vzorku informátorů ukazují významné spojitosti, jak je veřejný prostor vnímán. V tomto smyslu nepřekvapí, že například

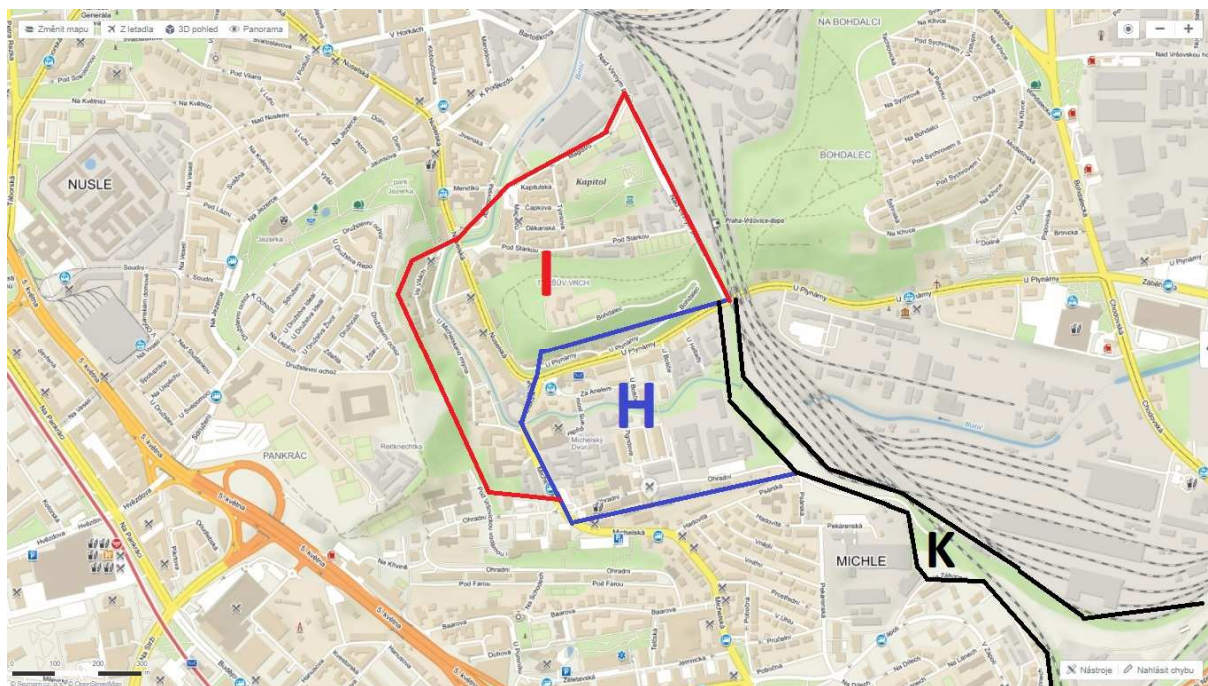
nejstarší části výstavby v Michli (předválečné a meziválečné vilové čtvrti) jsou tematizovány nejméně, protože jsou většinou obyvatelé s tímto prostorem spokojeni. Představuje typický druh zástavby, s níž si obyvatelé spojují pozitivní hodnoty života v oblasti (klid, nízké dopravní zatížení, historická zástavba).

Celou oblast lze zhruba rozdělit takto:

- A. Staré sídliště Michle – od magistrály k Budějovické a dále.
- B. Smíšená obytná čtvrť západně od bývalých Michelských pekáren.
- C. Horní Michle – oblast Kačerov, kolem ZŠ Na Líše, kombinovaná vilová a bytová čtvrť, Hodonínská ulice a okolí.
- D. Areál Michelských pekáren.
- E. BB Centrum – včetně Baarovy ulice.
- F. Sídliště Ohradní – západní část ulice Ohradní včetně ulice Na Křivíně.
- G. Dolní Michle – východní část údolí Botiče (sídliště U Botiče, východní část Ohradní ulice, Tigridova, Michelská, U Plynárny).
- H. U Michelského mlýna, Nuselská, Kapitol, Tyršův vrch.
- K. Zelený koridor podél východního železničního náspu.

Obrázek č. 11A– Rozdělení Michle dle subjektivního vnímání jejích obyvatel. Podkladový zdroj.

Obrázek č. 11B – Rozdělení Michle dle subjektivního vnímání jejích obyvatel. Podkladový zdroj.

1 DOLNÍ MICHLE (VÝCHODNÍ ÚDOLÍ BOTIČE) – SÍDLIŠTĚ U BOTIČE, VÝCHODNÍ OHRADNÍ, TIGRIDOVA, MICHELSKÁ, U PLYNÁRNÝ

1.1 Oznámené či očekávané stavební projekty v této lokalitě

Bytový soubor Michle: Michelský dvůr: parcely 1250/1, 1319/1, 1322, 1323 (celkem 7753 m² ve vlastnictví investora a 2850 m² ve vlastnictví MČ Praha 4).

BD U Botiče, ul. Za Arielem: parcely 1176/1, 1176/5, 1178/6, 3379/3.

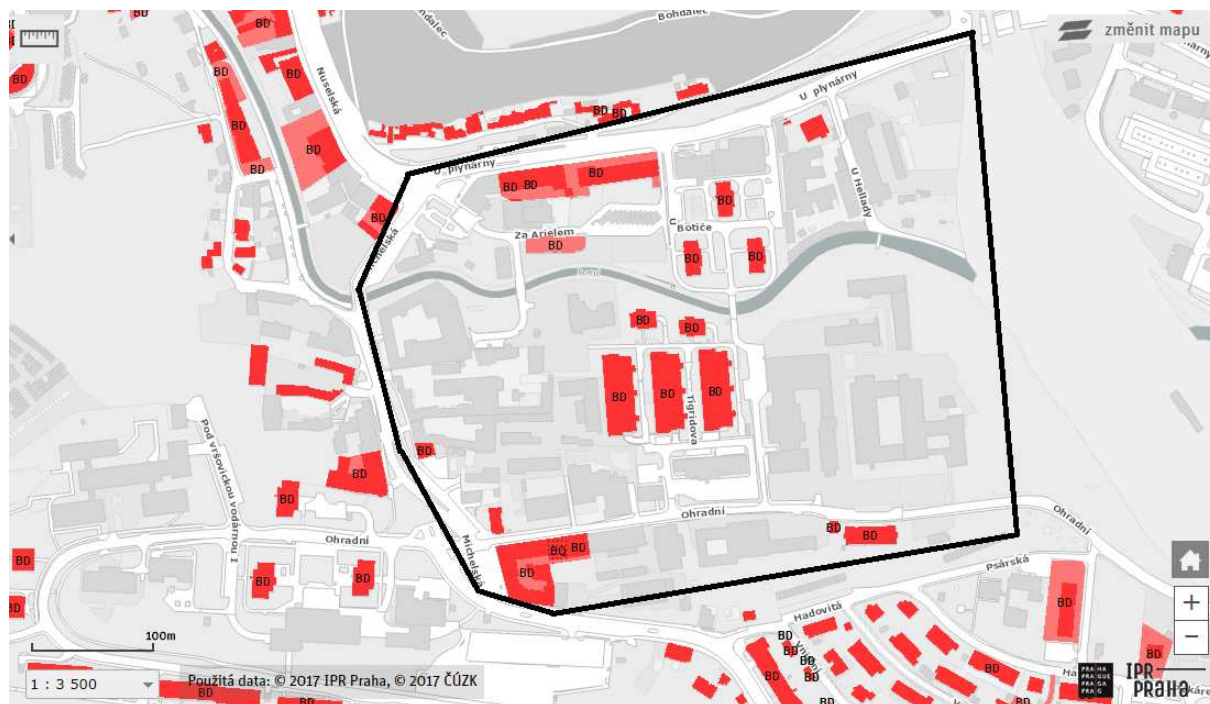
Konverze areálu bývalé továrny Hellada: parcely 1217/1 (160 m²), 1218 (363 m²), 1219 (4816 m²), 1220 (984 m²).

Podnět na změnu ÚP – spol. MBMS: na území mezi ulicemi Tigridova, Ohradní a Botičem: parcely 1246/1, 1246/2, 1251/1, 1252, 1250/2, 1249 k.ú. Michle.

Podnět na změnu ÚP – spol. Victoria Security Printing: na území mezi ulicemi Tigridova, Ohradní a Botičem: parcely 1244/1, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1259/1, 1259/2, 1259/3, 1265/2, 1265/3, 1284, 1288, 1289/1, 1290, 1291/1, 1298/4, 1307/9, 1307/15, 1307/17, 1307/18 k.ú. Michle.

1.2 Vymezení a charakteristika prostoru

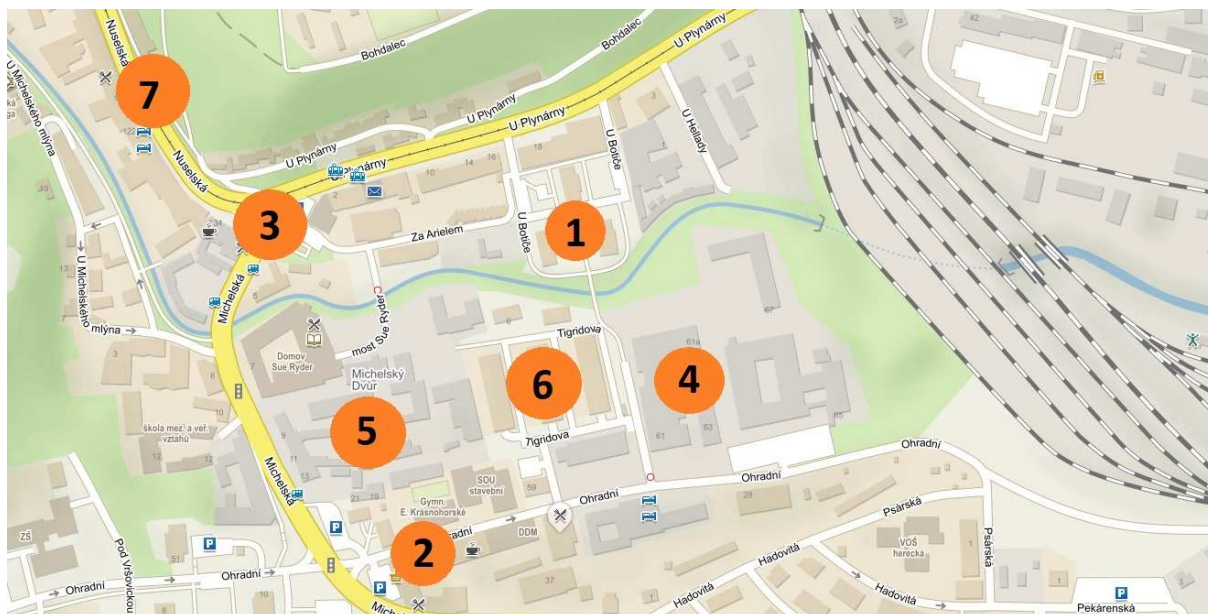
Hranice prostoru jsou definovány každodenní činností obyvatel Michle, těmi kdo tento prostor vnímají jako samostatné místo s vlastními problémy. V úvodu se zaměřím na popis městské struktury tohoto prostoru, a následně na všechny aspekty toho, co dělá z tohoto prostoru místo.

Obrázek č. 12: Mapa obydlí vymezené lokality – IPR Praha.

Areál je poměrně jasně ohraničeným územím, které žije svým vlastním životem. Jedná se o nejstarší část celé Michle, kde byl umístěn statek vyšehradské kapituly – současný Domov Sue Ryder. Jako jeden z mála areálů má prakticky ze všech čtyř stran terénní a technické bariéry. Z jihu se zde rozkládá bariéra svahu a neprostupných areálů budov; z východu násep železniční trati; ze severu Tyršův vrch; a ze západu svah bývalých michelských vinic u Botiče (někdejšího Viničního potoka). **Nuselská ulice není obyvateli pocítována jako součást tohoto území**, díky uliční struktuře se vymyká jak urbanisticky, tak funkčně – respondenti z této oblasti ji většinou považují za součást Nuslí. Jako samostatná část je vnímána i ulice U Michelského mlýna a její okolí, původní obydlená část Michle – dnes je od tohoto areálu oddělena rušnou Michelskou ulicí. Podél železniční tratě je nezanedbatelný **přírodní zelený koridor, jež navazuje jednak na Tyršův vrch a dále na trať, postupně až ke Spořilovu**.

Právě tato oblast bude do budoucna nesporně procházet asi nejmohutnější revitalizací v katastru Michle v Praze 4, jelikož je již nyní známo více než šest návrhů na rekonstrukci budov a industriálně/administrativních areálů, či zcela novou výstavbu. Většinu tohoto území je možné označit jako brownfields – nikoli však všem, a to je velmi podstatné. Je proto třeba jejím kvalitám věnovat zvýšenou pozornost.

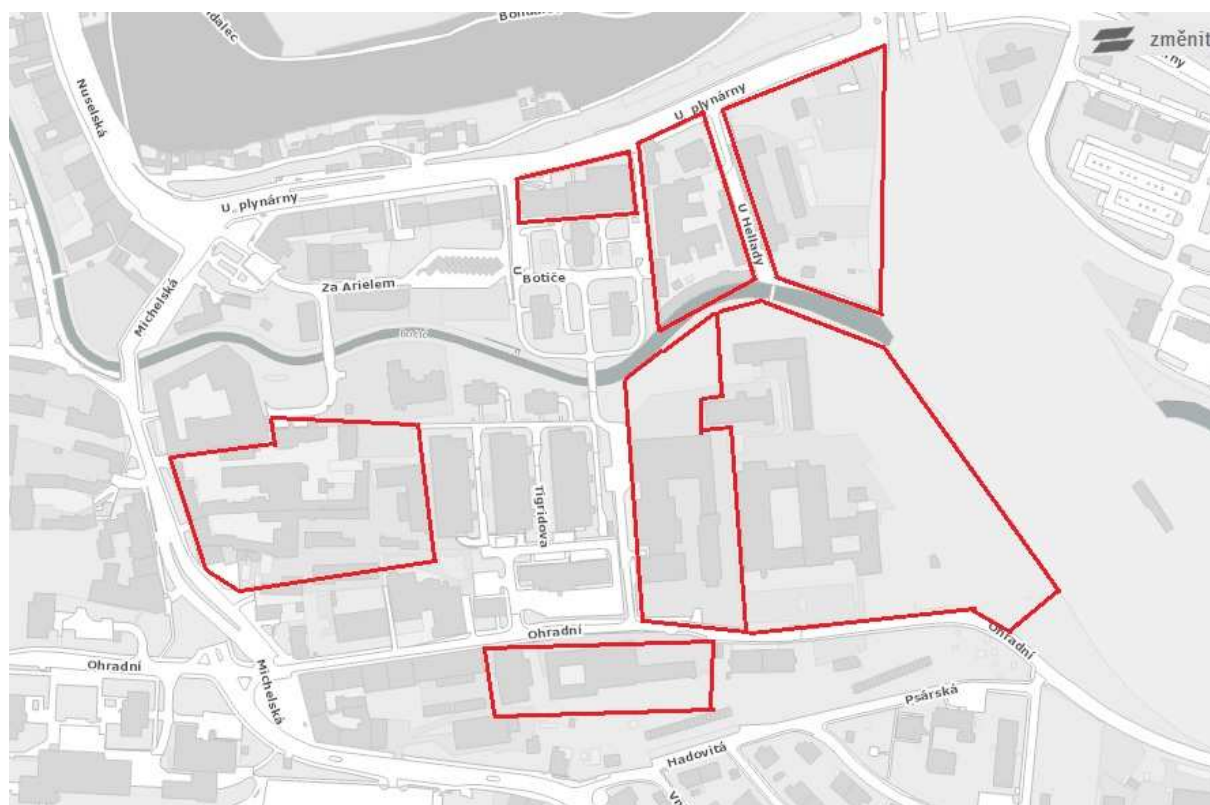
Obrázek č. 13 – Pracovní schéma údolí Botiče.

Oblast je relativně málo osídlena (viz obrázek č. 12). Nejkapacitnější bydlení je ve třech panelových domech v ulici U Botiče (bod 1. na obr. 13). Toto místo má vynikající pěší napojení na zastávku tramvaje i autobusu U Plynárny – obyvatelé těchto domů se tak mohou v nejvyšší míře vyhnout interakci s vnitřním prostorem údolí potoka Botiče (viz dále). Obyvatelné budovy se rozkládají na okrajích oblasti ve vzájemně rozdílných typech výstavby. **Ulice Ohradní (bod 2. na obr. 13) je navíc ve svém ústí u Michelské ulice jednosměrná, což je velmi podstatné pro většinu území Michle pod SJM. Jednosměrnost z ní do budoucna dělá jedinou výjezdni komunikaci pro automobilovou dopravu (směr Ohradní – Psárská – Pekařská – V Zápolí a následně na Vyskočilovu či Michelskou).**

Ohradní ulice je na svém křížení s ulicí Michelskou kombinací výstavby z 19. století a meziválečného období. Z křížení pokračuje Michelská ulice ke konvertovaným historickým stavbám kolem současného Domova Sue Ryder, které jediné vytváří **velmi málo znatelné přirozené centrum oblasti** (bod 3. na obrázku 13).²⁰ Naznačený městský ráz Ohradní ulice s lineární fasádou po pár metrech mizí a nastupují industriální stavby a bytové domy ze začátku minulého století.

Největší část oblasti Dolní Michle tvoří soubor industriálně/administrativních budov (bod 4 na obr. 13), doplněná několika objekty veřejných služeb (školy, dům s pečovatelskou službou), a nevyužívanými územími. V areálu tzv. **Michelského dvora** (bod 5. na obr. 13) bylo do šedesátých let 20. století fungující povoznictví rodiny Rennerů. Neprůchozí areál je vystavěn na začátku 20. století, sídlí zde několik autoservisů a dalších menších firem. Pozemky nyní patří Prague Business Estate a.s., která seznámila radnici Prahy 4 se záměrem konvertovat areál na bytovou funkci.

²⁰ Vedle Domova Sue Ryder a Českého svazu ochránců přírody se rozkládala někdejší michelská náves, z níž se nedochovalo prakticky nic – na jejím půdorysu je parkoviště před policejním ředitelstvím, reklamní billboard, zdevastovaný náznak oddechového parčíku a několik vzrostlých stromů. Zbytek bývalé návsi zabírá rušná křižovatka ulic Michelská, U Plynárny a Nuselské.

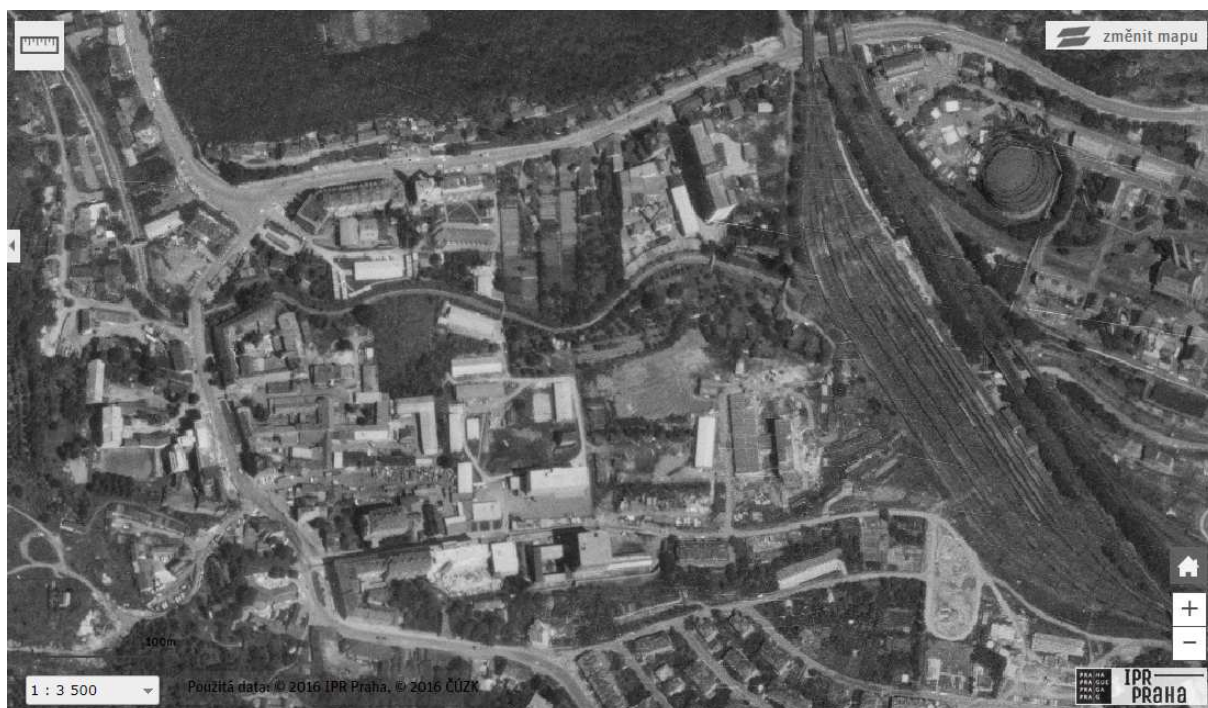
Obrázek č. 14 – Současné administrativně/výrobní areály ve vymezené lokalitě.

V Ohradní ulici vyrostlo na konci 70. let 20. století hned několik industriálních budov. Kromě nedaleké Michelské pekárny na původní „černé louce“ je to budova bývalé tiskárny cenin (později Harvardských fondů), současný Tomos a.s., a Tomak a.s., tzv. „hasičárna“²¹ a další. Provozy zatěžují oblast nákladní i osobní dopravou, současně ale nabízejí pracovní příležitosti a obohacují ráz celé čtvrti. Obrázek č. 14 ukazuje půdorys Dolní Michle, který má výrobně/administrativní funkci.

²¹ V současnosti multifunkční objekt s hotelem, restauracemi, administrativní částí, skladišti, atd.

Obrázek č. 15 – Údolí Botiče v roce 1953, zatím bez jediné průmyslové budovy na západ od železniční trati. Zdroj IPR Praha.

Obrázek č. 15 – Údolí Botiče v roce 1975 – již s tzv. hasičárnou v Ohradní ulici, provozem Tomak v ulici U Plynárny, zatím bez dvou největších budov na konci Ohradní ulice. Zdroj IPR Praha.

Obrázek č. 16 – Údolí Botiče z roku 1996 – současná podoba bez rezidenčního resortu Tigridova, zelený koridor podél tramvajové trati je stále volně průchozí. Zdroj IPR Praha.

Jednou z hlavních krajinných dominant je **potok Botič**, který byl do 70. let 20. století v úrodné nivě využíván jako hlavní napájení zahrad a zahrádkářských provozů v této oblasti. Na celé ploše současných industriálních provozů byly rozesety zahrádkářské provozy a zahrádkářské kolonie. Botič je v této oblasti nevytěženou hodnotou, jejíž potenciál pro oblast je okleštěn nekonceptním pěším přístupem k tomuto přírodnímu prvku a svedením koryta do betonového žlabu. V drtivé většině svých břehů v katastru Michle je Botič nepřístupný.

Bytový resort Tigridova (bod 6. na obr. 13) je v provozu zhruba jedno desetiletí. Je jistým předvojem budoucí revitalizace oblasti, která ve všech představených studiích navrhuje bytovou či kombinovanou funkci podobnou Tigridově. Jedná se o 85 bytových jednotek sdružených do pěti SVJ²². Většina bytů má vyšší podlahovou výměru přes 100 m², což z celé oblasti za deset posledních let jeho existence celkem stabilní a žijící oblast postiženou minimálními spekulacemi s byty. Celý komplex se vymyká oproti všem ostatním bytovým oblastem v lokalitě především tím, že se rozkládá na soukromých pozemcích. **Nevytváří tak veřejný prostor, nýbrž je, přes všechny okolnosti, prostorem soukromým.** Resort se nachází v centrální části údolí Botiče. Ze severní i jižní strany jsou bytové kapacity a rušné městské třídy s obchodním parterem – možnost prostupu touto oblastí se tak v městském prostředí jeví jako samozřejmá věc. Podobně jako další bytová oblast u Botiče je svého druhu ostrovem v moři nepropustné zeleně a spíše nerušících výrobních areálů.

Na začátku 90. byl dostavěn **komplex tří panelových domů U Botiče** (bod 1 obr. 13). Původně domy společnosti ČEZ jsou nyní zprivatizovány (U Botiče 1 a 5 jsou bytová družstva, U Botiče 3 SVJ). Rozdíl je v privatizaci pozemků okolo panelových domů, pouze U Botiče 1 vlastní okolní prostory, čísla 3 a 5 jsou obklopeny pozemky v majetku ČEZ a.s. Na kvalitě údržby veřejného prostoru je to viditelně znát, ČEZ zajišťuje jen nejnutnější péči o travnaté plochy a městský inventář, dále ho nekultivuje. Celkově tyto

objekty obývá zhruba 450 lidí. Areál je opět, podobně jako Tigridova, jistým ostrovem bydlení uprostřed industriální výstavby. Navazuje na dnes již zaniklý a neprostupný areál továrny Hellada. Zde je soukromým vlastníkem WATERHOUSE, a.s. naplánována konverze na bytovou funkci. Jeho okolí vytváří volně přístupný veřejný prostor, který navazuje na dvorky bytových domů vytvářejících souvislou řadu fasád na ulici U Plynárny.

Nejčerstvější bytovou výstavbou je **bytový dům Za Arielem 1548/6**. Jedná se o solitérní dům, který v okolí navazuje pouze na sokl inženýrských sítí na východě. Fasádou vytváří ulici Za Arielem, a ve své západní části vytváří nároží u mostu Sue Ryder. **K domu přiléhá veřejně přístupný prostor vlastněný hlavním městem Prahou vyplněný zelení přiléhající k potoku Botič.** Právě tento zelený prostor je velmi diskutovaným tématem, který je pro obyvatele okolních domů příkladem nevytřezveného potenciálu na nastartování proměny břehů Botiče na místo setkávání, místo pro procházku.

Naproti bytovému domu Za Arielem 1548/6 stojí již více než desátým rokem rozestavěné **torzo další budovy Domova Sue Ryder**. Areál je oplocený, jeho budoucnost autorovi práce neznámá. Opět neumožňuje přístup k Botiči, ani prostoru kolem Botiče dále. Most tak vytváří jisté slepé rameno této ulice. Skrze Domov Sue Ryder je v pracovních dnech celý areál směrem na Michelskou ulici (skrze domov seniorů a restauraci).

Ulice U Plynárny je tvořena bytovými domy v souvislé fasádě s předzahrádkami i bez. Polovinu své délky až k železničnímu viaduktu pak tvoří průmyslové a technické stavby. Ulice prošla nedávnou rekonstrukcí včetně chodníků. Je ovšem minimálně využívána pro pěší pohyb. Druhou stranu Plynární ulice tvoří souvislý pás rodinných domků, které stojí na vyvýšené cestě částečně zapuštěné do svahu kopce.

Další součástí území je také **přírodní pás zeleně podél tramvajového náspu**. Jedná se o důležitý biokoridor, který slouží jako útočiště pro zvěř a jako migrační trasa. Zčásti je tento prostor pozůstatkem někdejších zahrad v této oblasti. Po dokončení výstavby průmyslových podniků byl **v 80. letech prostupnější**. Nyní tvoří hustou náletovou zeleň, která je zcela neprostupná. V devadesátých letech zde byl ještě menší zahradnický provoz, který doplňoval zahrádkářské kolonie v cípu Ohradní ulice u bývalé ubytovny v Psárské. Pás zeleně tvoří několik soukromých pozemků vlastněných podniky Farma Krty a.s., MBMS, a.s., Orega s.r.o., Hlavním městem Prahou a samozřejmě Českými drahami a.s.

1.3 Charakteristika místa

Východní část údolí Botiče – spojené ostrovy michelské

V celé této kapitole se budeme věnovat analýze strategií místních obyvatel při využívání veřejného prostoru. Z jejich subjektivního hlediska se pokusím složit průřezové hodnoty a problémy spojené s životem v této části Michle.

Dolní Michle netvoří urbanisticky kompaktní město. Kolem jednotící, v současnosti ale spíše bezvýznamné osy potoka Botiče, jsou zde nekonceptně vyskládány výrobní provozy s rezidenčními oblastmi. Podobně jako jsou na moři oddělené ostrovy mořem, zde jsou obytné areály obklopené funkčními či zdemolovanými výrobními areály s bohatou porcí náletové zeleně. Na poměrně malé ploše žije cca 1000 obyvatel. Vzájemná znalost a styky místních obyvatel z jednotlivých bytových areálů jsou velmi omezené. Znalost je orientována především směrem dovnitř, do domu, SVJ či bytového areálu.

Tomuto stavu odpovídá i **charakter veřejného prostoru, ve kterém téměř absentují místa, kde by mohlo přirozeně docházet k vzájemnému setkávání.** Na soužití obyvatel i veřejném prostoru je znát, že byl osidlován ve vlnách a doplňován průmyslovou výrobou, která zde dole (na rozdíl třeba od Michelských pekáren, jejichž zaměstnanci bydleli v okolních panelových domech) spíše nesloužila okolním podnikům k ubytování svých zaměstnanců. Porevoluční výstavba vyššího standardu (Tigridova ulice) pak přilákala obecně nejvíce věkově různorodé obyvatelstvo.

1.4 Bariéry

Zde i v jiných částech města se opět prokazuje, že terénní nerovnosti jsou fyzickou i psychologickou bariérou. **Inklinace či spádovost zdejších obyvatel je spíše směrem do Nuslí** (a to spíše do vzdálenějších oblastí kolem nám. Bří. Synků), nebo směrem na Vršovice. Budějovická hraje spíše podružnější roli, i když svůj význam jako lokální centrum si uchovává. Hranice mezi Horní Michlí a východním údolím potoka Botiče je v této oblasti dále umocněna:

- neprůchozím svahem Ohradní ulice mezi Michelskou a Psárskou ulicí (schody kolem SOU již nejsou veřejně přístupné)
- rušnou ulicí Michelská, která je dopravní bariérou
- psychologickou bariérou v podobě BB Centra a rezidence Baarova mezi Budějovickou a svahem kolem ulice Ohradní – oblast místním obyvatelům z jejich pohledu prakticky nic nenabízí
- vymizení (bez náhrady) sportovní a kulturní infrastruktury na Brumlovce (současná nabídka Balance club Brumlovka je vnímána většinou obyvatel Michle jako exkluzivní a spíše nedostupná)
- úpadkem služeb občanské vybavenosti (především obchodů) na Michelské třídě po její rekonstrukci
- absencí obchodů a služeb na sídlišti Ohradní
- rezidenčním charakterem starších oblastí tzv. Horní Michle, vyjma návštěv není důvod tuto kombinovanou bytovou čtvrť navštěvovat
- úpadkem a neprostupností rekreační funkce v okolí železničního náspu od Botičského potoka směrem na Spořilov
- pocitem ohrožení kolem křižovatky Psárská/Ohradní, především v noci
- slabými sousedskými vazbami mezi jednotlivými sídlištními celky – generační obměnou velkých sídlišť (Ohradní, Na Záhonech, Na Líše, Pekárenská, V Zápolí), kde dochází postupně k výměně obyvatel; základní a mateřské školy již nefungují jako generační komunitní svorník, jak tomu bylo v dobách, kdy tato sídliště byla bateriově kolonizována lidmi v zhruba stejném věku, v podobné rodinné situaci
- část obyvatel z Horní Michle si oblast spojuje již s Nuslemi, Michle pro ně končí sídlištěm Ohradní a Hadovitou ulicí

1.5 Uzly

Hlavními uzly, kde dochází k největšímu kontaktu či provozu mezi místními obyvateli a návštěvníky (výrobními provozy) v oblasti patří:

Obrázek č. 25 – Uzly interakce.

- 1) **Ohradní ulice** – odvod a přívod nákladní i osobní automobilové dopravy.
- 2) **Ústí Ohradní ulice** – návštěvníci dvou středních škol, koncentrace služeb a obchodů.
- 3) **Domov Sue Ryder** – kulturní a společenské centrum.
- 4) **Michelská ulice** – zastávky MHD Michelská (přestupní na tramvaj, nástupní pro cestu na Kačerov a Budějovickou), zastávka MHD Ohradní (důležitá pro studenty středních škol, ulevuje dovážce studentů osobními automobily).
- 5) **U Plynárny** – tramvajová zastávka (směr Nusle a centrum, na druhou stranu do Kauflandu), pošta, potraviny (večerka).
- 6) **Lávka v ulici U Botiče** – tranzitní místo pro pěší dopravu a rekreační pohyb.

1.6 Veřejný prostor

Obrázek č. 17 – Veřejně přístupná místa (hnědá barva), zdroj: IPR Praha.

I zde v Michli lze často slyšet, že veřejný prostor trpí nezájmem občanů, či naopak přitahuje přespriliš zájmu sociálně vyloučených občanů. Veřejný prostor Dolní Michle trpí právem i neprávem pověstí Nuslí, jako špinavější, zaprášenější a nevlídnější části města s mnoha sociálními problémy. **Oblast trpí největší urbanistickou fragmentací, kde lze vidět obrovské rozdíly mezi jednotlivými částmi.** Rozložené, zdemolované průmyslové areály hned vedle luxusních bytových resortů, kvalitní trávníkové plochy ve skvěle přehledném prostoru sídliště vedle zbytkových soklů inženýrských staveb a neprostupných džunglí náletové městské zeleně. **Přesto, nebo právě proto!, jsou obyvatelé této oblasti na tento stav adaptovaní, zvyklí a v mnohém s ním spokojení.** To ovšem neznamená, že tím netrpí stav veřejného prostoru obecně, a v souvislosti s tím, i soužití všech skupin obyvatel v místě. Kvalitního a oblíbeného veřejného prostoru zde je poskrovnu.

Upravené a příjemné prostředí některých místních lokalit láká k návštěvě, procházce či tranzitu. Patří mezi ně především okolí ulice U Botiče (bod 1. obr. 13), areál Tigridova (bod 6. obr. 13), Domov Sue Ryder, park Jezerka a park Kapitol (Višňovka). **Kontrast mezi vybydlenými či nepřístupnými výrobními areály a bytovými částmi není místními obyvateli v rovině každodenního života příliš vnímán.** Tato NE-místa, kde nedochází k žádné interakci místních obyvatel, spíše dotvářejí příjemný pocit z místa svým tichým a nerušícím provozem. Oblíbené prostory jsou vždy součástí nějaké areálu a fungují na soukromých pozemcích, či soukromých prostorech (podrobněji viz dále).

Obrázek č. 17 v plochách vyplněných hnědou barvou ukazuje mapu veřejně přístupných míst. **Odvážlivci či pamětníci se mohou vydat i na další místa, především podle železničního náspu, prakticky nikdo si tam ale nehledá cestu.** Dalo by se podotknout, na rozdíl od nedávné minulosti, kdy byl obvodový zelený koridor oblíbeným místem vycházek.

Veřejného, sdíleného prostoru a prostranství je v této oblasti překvapivě málo, a musí se dobře hledat. Nepřekvapí proto, že rekreaci, odpočinek ale také nákupy realizuje většina obyvatel mimo toto území. **Michelská** ulice zažila úpadek občanské vybavenosti v průběhu její dlouhodobé rekonstrukce. Nyní, po rekonstrukci, je obyvateli vnímána především jako tranzitní komunikace s účastí MHD. **Jedna z původních michelských ulic tak víceméně vymizela z každodenní interakce místních obyvatel.**

Ve spodní části zrušené historické centrum čtvrti nebylo žádným adekvátním místem nahrazeno. Z bývalé michelské návsi (bod 3. obr 13) se nutně stala sice rušná, ale kultivovaná křižovatka. S provozem na třídě U Plynárny a Nuselská jsou obyvatelé poměrně smířeni. Nespokojenost vyjadřovali s veřejným prostorem před policejní služebnou (bývalým hotelem Ariel). Původní část návsi je nyní zabrána zdemolovaným parčíkem a parkovištěm²³ (bod 3. obr 13), doplněným předimenzovaným reklamním billboardem²⁴. Torzo parčíku je přitom přímo v ústí ulice Za Arielem, které je jedno ze dvou vstupních míst k bytovému areálu U Botiče.

„... od policajtů je to marnost nad marnost až k panelákům, nechápu, proč se nedomluví na nějaké podobě toho prostoru, je to ostuda“ Informátor L. K. 36 let.

„... u policajtů ten parčík je neudržovaný... ten billboard mi tam vadí, tam je to strašný, to by se dalo využít i jinak..., billboard je veliký a to mě ruší, já na to nejsem zvědavá a vadí mi to i ve výhledu a vůbec... tam by si to zasloužilo nějakou koncepci, tam by se dalo zastavit, vidíte do zeleně na druhé straně, mohl by to být společenský prostor.“ Informátorka I. D. 51 let.

²³ Ve vlastnictví hl. města Prahy.

²⁴ Na pozemku Dopravního podniku hl. m. Prahy a.s.

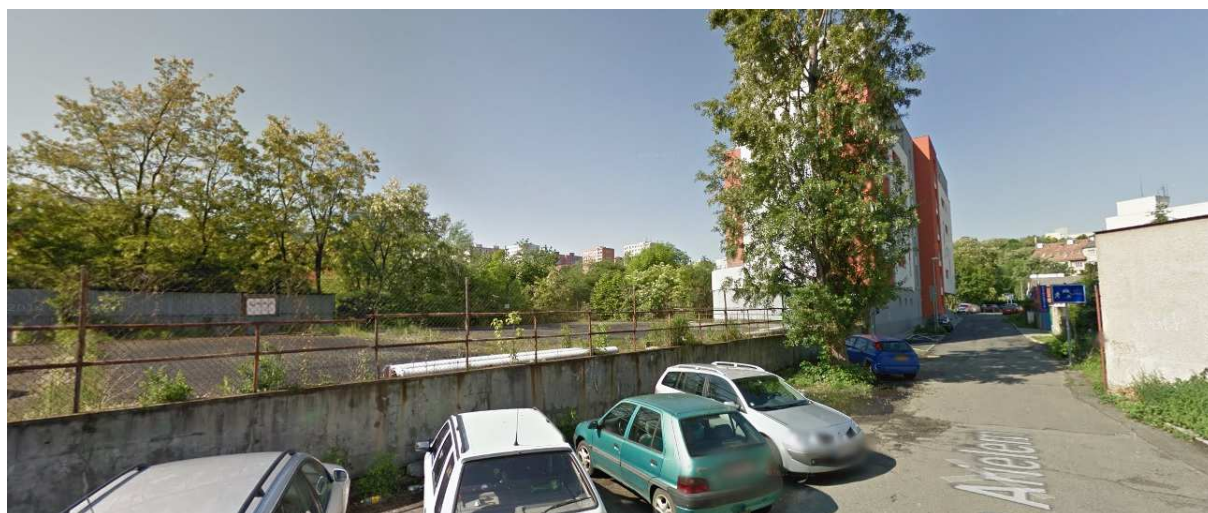
Obrázek č. 18 – Michelská náves zhruba kolem roku 1920. Nalevo současný Domov Sue Ryder.

Stav tohoto prostranství plně koresponduje s nevyužitým potenciálem úvodní části Nuselské ulice v michelské části (bod 7. obr. 13). Současný stav naopak kontrastuje s poválečným využitím parteru (uliční části fasády domů) této ulice, která byla bohatá jak na obchody, tak služby. Bohatost parteru v nuselské části Nuselské ulice je jasným znamením, že v její michelské části zatím není vidět ani kapitál, ani potenciál. Přitom populace Michle se rozšiřuje o obyvatele z vyšší střední třídy, kteří neváhali a nakoupili byty vyššího standardu v novostavbách především v ulici U Michelského mlýna. Veřejný prostor jim ale v současnosti nenabízí ani dostatečnou vybavenost, ani volnočasový servis.

„Michle se mění na ubytovny, noclehárnu, ale nebývalo to tak, snad se to ještě někdo pokusí změnit.“²⁵ Informátorka A. M. 80 let

Ulice Za Arielem, s absentujícími chodníky, je jediným přímým vstupem k městské knihovně v Domově Sue Ryder a odpočinkovému prostoru s altány. Právě tento prostor, společně s nádvořím Domova je obyvateli vnímán vesměs jako jediný důstojný prostor (vyjma několika kaváren a restaurací v okolí), kde se dá spočinout, či si domluvit schůzku. Jedná se o prostor v objektu mimo běžné každodenní trasy obyvatel místa. Ulice Za Arielem má u domu 1548/6 jeden z mála přístupových bodů k břehu potoka Botiče, který je navíc v majetku hl. města Prahy, svěřené správy Prahy 4.

Prostupnost na druhý břeh z ulice Za Arielem je prakticky pouze v jednom místě přes Lávkou v ulici U Botiče²⁶, tedy na jiném místě. Limitovaná průchodnost dělá přímé sousedy především z obyvatel bytového domu Za Arielem 1548/6 a tří panelových domů v ulici U Botiče. Mezi nimi existuje shoda na potřebě koncepčnějšího řešení této ulice, která je plná provizorií. Jedná se především o nedostavěnou blokovou strukturu řadových domů na ulici U Plynárny, pak o sokl inženýrských sítí (fungující jako parkoviště), a zakončení v ulici U Botiče.

Obrázek č. 19 – Sokl technických sítí v ulici Za Arielem. Zdroj: Google.com

²⁵ Ulice U Michelského mlýna je některými místními obyvateli viděna jako počínající kolonáda, či promenáda, kde je možné propojit procházku s občerstvením v některém restauračním podniku v blízkosti Nuselské ulice.

²⁶ Most Sue Ryder nemá význam pro prostup chodců oblastí.

Veřejný prostor v ulici U Botiče (bod 1. obr 13) je jedním z nejvyhledávanějších v okolí. Stejně jako resort Tigridovy ulice láká procházející k návštěvě a zastavení. Návštěvníci prostoru z řad chovatelů psů, rodičů s dětmi přirozeně vyhledávají upravená místa mimo hlavní zdroj ruchu a hluku. To upravený prostor kolem paneláků splňuje. Prostor je dobře izolovaný od ulice U Plynárny, nabízí však méně, než by mohl. Zčásti je v soukromém vlastnictví BD U Botiče I., z druhé části, blíže k potoku, je v majetku ČEZ a.s., která nestojí o prodej vlastníkům bytových jednotek. Podoby předrostoru se generačně přežila, jelikož první generace dětí, které zde vyrůstaly od začátku 90. let 20. století, zde již nežije.

Obrázek č. 20 – Pískoviště v ulici U Botiče. Zdroj: autor.

Důsledkem nekonceptního rozvoje veřejného prostoru, ve spojení s atraktivitou Michle pro residenční bydlení (viz kapitola Hodnoty oblasti) je privatizace veřejného prostoru nejen v ulici Tigridova (podrobně viz dále). **Bytový resort v Tigridově ulici (bod 6. obr. 13) se oproti dalším rezidencím vymyká tím, že vytváří uliční síť navazující na veřejnou lávku přes potok Botič.** Uliční síť je ovšem na soukromých pozemcích, které nebyly převedeny do správy města, a zástupci místních SVJ s tím ani nepočítají. Tento stav vytvořil poměrně přirozené nedorozumění mezi obyvateli resortu Tigridova a obyvateli okolních lokalit.

Tzv. „gated community“ je sociálně necitlivým a urbanisticky neudržitelným řešením. **V této části města je ovšem rozhodnutím nikoli nepochopitelným. Jde o snahu o kontrolu veřejného prostoru a osobního majetku ve velmi nepřehledném, nekontaktním a neprostupném okolním území.** Nižší podlažnost objektů v Tigridově ulici je daní za vyšší zahuštěnost zástavby, kdy jsou ulice mezi jednotlivými objekty velmi úzké. Chybí parter, který by dovolil vytvořit v uliční síti systém obchodů a služeb, který by přispíval ke starosti o kontrolu veřejného prostoru. Tigridova je vnitřním rezervoárem, zátiším klidného bydlení. Okolní zástavba izoluje resort od vnějších vlivů jen zdánlivě. Resort nedává příklad, jak do budoucna revitalizovat prostor tak, aby byly zajištěny všechny funkce kompaktního města, kterým je resort obklopen. Prostup veřejným prostorem a možnost interakce jsou v různých obměnách jedněmi z nejčastěji zmiňovaných zdrojů spokojenosti s bydlením u místních obyvatel, především pak u starousedlíků.

Obrázek č. 21 – Bytový resort Tigrídova. Zdroj: autor.

Ohradní ulice příliš veřejného prostoru nenabízí. V poslední době je silně zatížena nákladní dopravou z místních výrobních podniků a osobní dopravou ze strany návštěvníků místních kurzů. Ulice není stavěná na zajištění velkých nákladních aut a kamionů, dochází tak často k nehodám a škodám na okolních vozidlech. Ohradní je propojkou mezi sídlištěm Ohradní a zadní části Michle pod pekárny. Veřejný prostor trpí stigmatizací nebezpečného místa, díky hustě zarostlému obvodu Michle u železničního náspu.

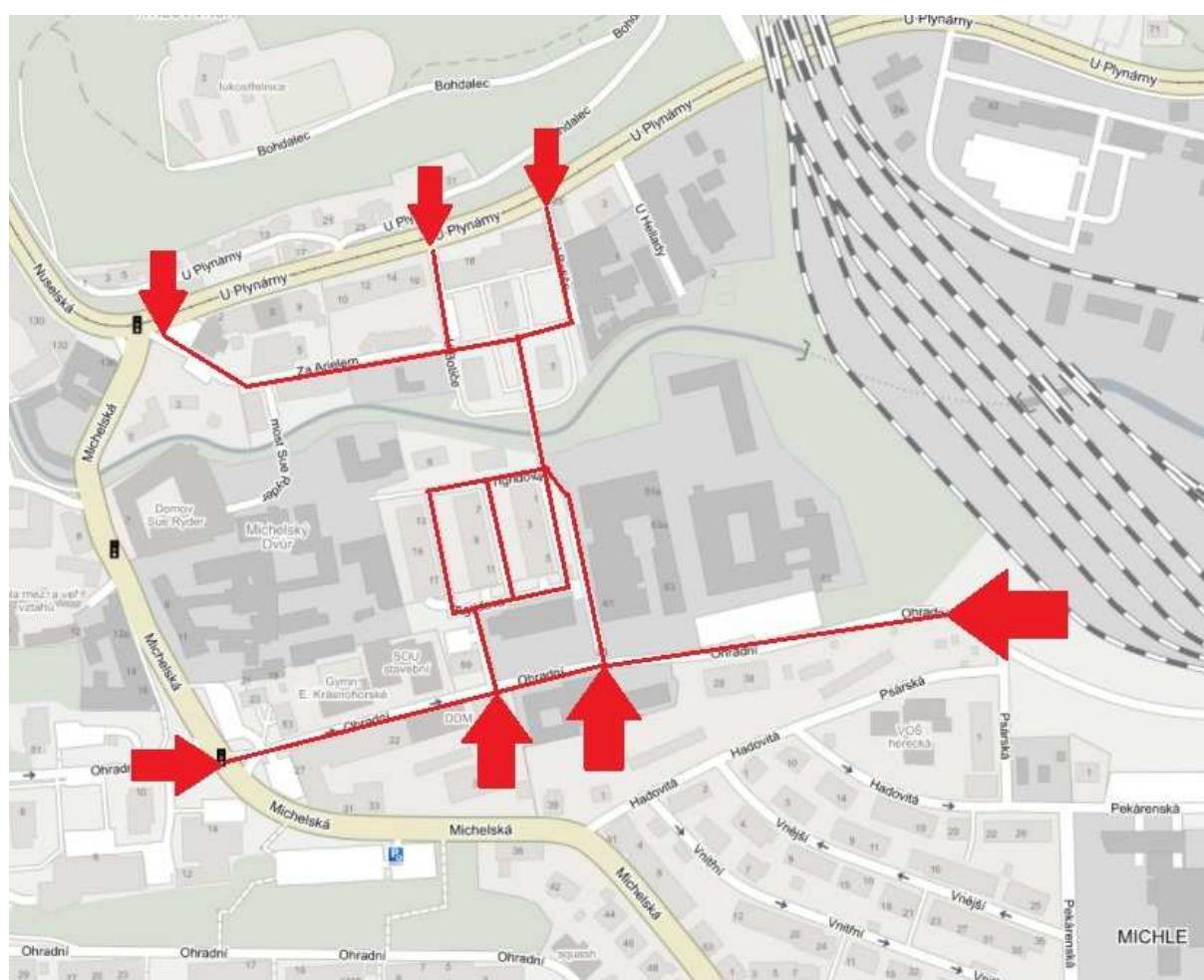
Jak uvádí informátorka I. D. 51 let „*zadem (kolem pekáren) se nechodí*“. Podobné zkušenosti má i informátorka S. N. 55 let „*naše děti nesměly chodit po šesté hodině kolem garáží (v Hadovité ulici), protože tam bydleli bezdomovci*“. Nutno dodat, že garáže jsou minulostí a na jejich půdorysu se staví nové bytové domy.

Ulice U Plynárny, od křižovatky s Michelskou ulicí má dvě úrovně. Uliční část tvoří souvislá řada domů se širokou a dopravně frekventovanou ulicí. Druhou zvýšenou část v Bohdaleckém kopci tvoří řada rodinných domků oddělená od úrovně ulice bariérou zeleně. Negativně je hodnoceno zpevnění svahu pomocí betonových stěn:

„*U plynárny kde udělali opěrné zdi, tak to je nepříjemné, tam není místo pro lidi, nemá to lidský rozměr,*“ Informátor A. B. 50 let.

1.7 Prostupnost

Prostupnost je v této části Michle obzvláště prioritní a problematické téma. **Nekoncepční urbanistické řešení, kde na sebe narážejí bytové a průmyslové funkce, omezuje místní obyvatele, aby si zabydleli prostor a vytvořili z něho živoucí místo.** Jednou ze zcela vyloučených lokalit díky nepřístupnosti a neprostupnosti jsou břehy Botiče. Potenciál atraktivního prostředí břehů potoka není v této části Michle využit. Břehy jsou z většiny na soukromých pozemcích. Na většině území není možné legálně setrvat, jednou z mála výjimek je prostor u domu Za Arielem 1548/6.

Obrázek č. 27 – Mapa reálné prostupnosti oblastí. Podklad mapy.cz

Snaha o uzavření prostoru uliční sítě kolem domů v ulici Tigridova se neobjevila náhodou. V lokalitě je neprostupnost, až na několik výjimek na severním břehu (U Botiče, Za Arielem), standardem.

„Než nám ho prodala firma, ten pozemek, tak to byla uzavřená oblast, to nikdy nebylo průchozí. Předtím to byly drobný provozovny, tak tady byly plechové boudy, byla tam závora s vrátnicí, nikdy to nebylo průchozí.“
Informátorka J. S. obyvatelka areálu Tigridova.

„... koexistenci tu vnímám, ale v Tigridově se uzavřeli, což rozčílilo lidi z okolních domů, kteří byli zvyklí chodit na louku, kde jsme měli kdysi v plánu park a rybníček.“ Informátor A. J. 52 let.

„... směr přes Tigridovu je ale nejpřirozenější prostup územím, lidi si vybírají spíše klidnější cesty, teď je ale všude zavřeno.“ Informátor A. J. 52 let.

Mapa na obrázku č. 27 ukazuje jediné prakticky využitelné prostupné trasy – ostatní jsou buď neprůchozí, či se jim obyvatelé vyhýbají z obavy o vlastní bezpečnost. Informátoři se shodují na tom, že je to právě klidový charakter břehů Botiče, který sem láká investory bytové výstavby, jako v případě obytného komplexu v Tigridově ulici. Pokud je ovšem klidné bydlení hlavní hodnotou, stejně jako v severní části Horní Michle, pak je otázkou, jak ho zachovat i při budoucí konverzi současných výrobních areálů.

„Tigridova byla pokorná vůči místu, ale nedává to ve struktuře města smysl.“ Informátor I. Š. 33 let.

Mapa na obrázku č. 28 ukazuje lépe, jaké oblasti jsou v současnosti zcela uzavřené pro veřejnost. Podél břehů potoka jsou již nyní známy studie revitalizace administrativně/výrobních areálů, které se buď mohou uzavřít do sebe, nebo vytvořit veřejně přístupnou uliční síť s parterem a občanskou vybaveností.

Obrázek č. 28 – Mapa možné prostupnosti oblasti – ukázka veřejně uzavřených brownfields v údolí potoka Botiče. Zdroj: IPR Praha.

Prostupnost prostoru má také vliv na sousedskou komunikaci. Konflikty, které se vyskytly při počátečním uzavření areálu Tigridova směrem od lávky přes Botič, mimo jiné ukazují na absenci širší komunikace a vzájemné znalosti mezi místními obyvateli.

„Mě se uzavření Tigridovy vlastně trochu dotklo, je to veřejný prostor, proč bych to nemohla projít, když je ta cesta kratší, než abych to musela obcházet? ... nevím jestli na to mají vůbec nárok, to tam uzavřít a zabránit dalším lidem, aby tamtudy procházeli.“ Informátorka S. N. 55 let.

Představy o restrukturalizaci prostoru kolem Botiče jeho podobě se různí. Je ale možné konstatovat, že nejsou daleko od urbanistického řešení bytového areálu Tigridova. Ten v promluvách obyvatel z blízkého i vzdálenějšího okolí jako pozitivní příklad nové výstavby (nižší bytová funkce s vlastním podzemním parkováním). O tom svědčí i oblíbenost tohoto místa pro venčení psů, procházky a každodenní prostup na MHD, školy atd. I přesto, že jsou obyvatelé na neprostupnost břehů Botiče adaptovaní, tak je to právě proto, že oplocené a zarostlé prostory nelze efektivně využívat.

„Nejsme proti tomu, aby tam skrze nás chodili lidi, ale v případě, že tam chodí venčit psy a děti a chovají se k tomu jako k veřejnému, přitom je to všechno v naší režii, my to opravujeme a jsme za to i zodpovědní protože jsme majiteli těch areálů včetně okolních pozemků.“ Informátorka A. S. 50 let

„Já rozumím argumentům, proč by to nemělo být uzavřené, mě se tam taky líbí, a kdybych měla v okolí malé dítě, nebo psa, tak ho tam chodím venčit taky. Je to hezký, je to čistý, je to bezpečný, ale co se týče průchodnosti, tak pokud se někdo chce dostat odsud semhle (severojižní směr), tak je přeci úplně jedno jestli jde takhle, nebo takhle (areálem Tigridova, či po jeho vnějším okraji).“ I. V. Informátorka A. S. 40 let. obyvatelka resortu Tigridova.

Argumentem inklinujícím k uzavření areálu je také skutečnost, že v okolí absentují běžné služby a občanská dostupnost, návštěvník oblasti proto nemá důvod zacházet do oblasti Tigridovy, pokud nehledá pěší prostup severojižním směrem a naopak. V dochozí vzdálenosti 400 jsou pouze ojedinělé služby, a to spíše doplňkového charakteru. Prázdné ulice se „zoufalý hospodami“ (Informátor A. B.), hernami a večerkami, jen příležitostně doplněné restauracemi „kam (si lze) dojít pro večeři, netvrdím, že na večeři“. Informátorka J. Č. 40 let.

Pro budoucnost celého východního údolí Botiče bude nutné vyrovnat se s dědictvím zanechaným minulou výstavbou. **Precedentem je ale především areál Tigridova, jehož urbanistický přínos by měl být zvláště pozorně analyzován.** Jeho obyvatelé jsou, stejně jako většina jejich sousedů, spokojeni. Konverze dalších administrativně/výrobních areálů se ale jistě dá očekávat. Je proto otázkou, jak navážou na přítomnost vodního prvku, jestli a vůbec by měly podpořit prostupnost, a jak se vyrovnat s obvodovou částí lokality podél železničního náspu.

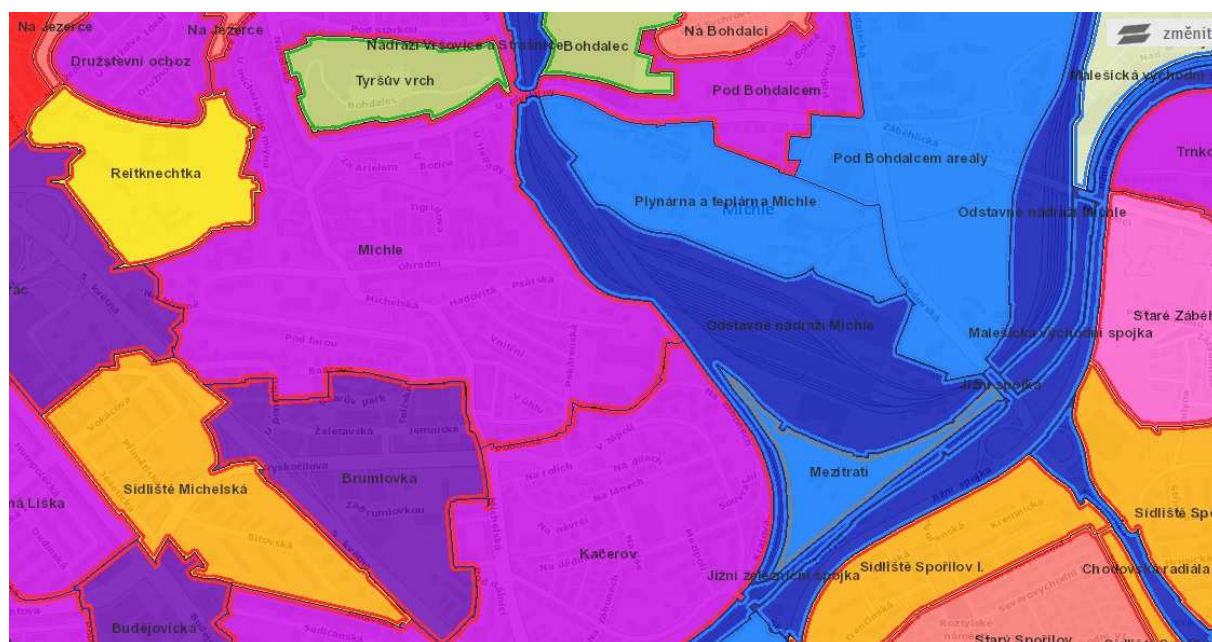
1.8 Hodnoty oblasti

Většina sdílených hodnot života v této oblasti je spojená s poměrně nerušeným bydlením v blízkosti městské zeleně. V tomto se Dolní Michle zásadně neodlišuje od jejích horních rezidenčních částí. Okolí obklopují mocné krajinné prvky, které tvoří zelené panorama a z údolí Botiče dělají přirozený rezervoár. Zatímco pro obyvatele Horní Michle je Budějovická spádovým centrem, zde za bariérou kolem Hadovité ulice a denního provozu na Michelské ulici tomu tak není. Údolí Botiče žije svým vlastním tempem a jeho obyvatelé jsou více adaptovaní na nedostatky občanské vybavenosti a služeb.

„Ruší mě prach, někdy kromě ptáků slyším ruch z dálnice, z dálky auta, ale přes ty ptáky se mi to maskuje, takže ti ptáci to překrývají a mně se to právě líbí ... kdybych bydlela někde na tý Nuselský, tak to tak vůbec nevnímám.“ Informátorka H. L. 45 let.

Kombinace funkcí – přes relativní zátěž z osobní i nákladní dopravy, která proudí ulicí Ohradní, Michelská a U Plynárny je kombinace bytového bydlení a nerušícího provozu viděna jak prvek ustalující klid v oblasti. Bývalé průmyslové areály tiskáren, mýdlárny a překladišť se pomalu transformují na multifunkční prostory, které do místa přivádějí nové lidi. Ve většině se provoz omezuje na pracovní dobu, což umocňuje podvečerní a večerní klid.

„... tady naše Ohradní je tím myslím bohatší, možnost zaměstnat se v místě je důležitá, lidi, co tu pracují, mohou přinést do místa peníze a život, jinak nás tu bydlí pár...“ Informátor D. Š. 33 let

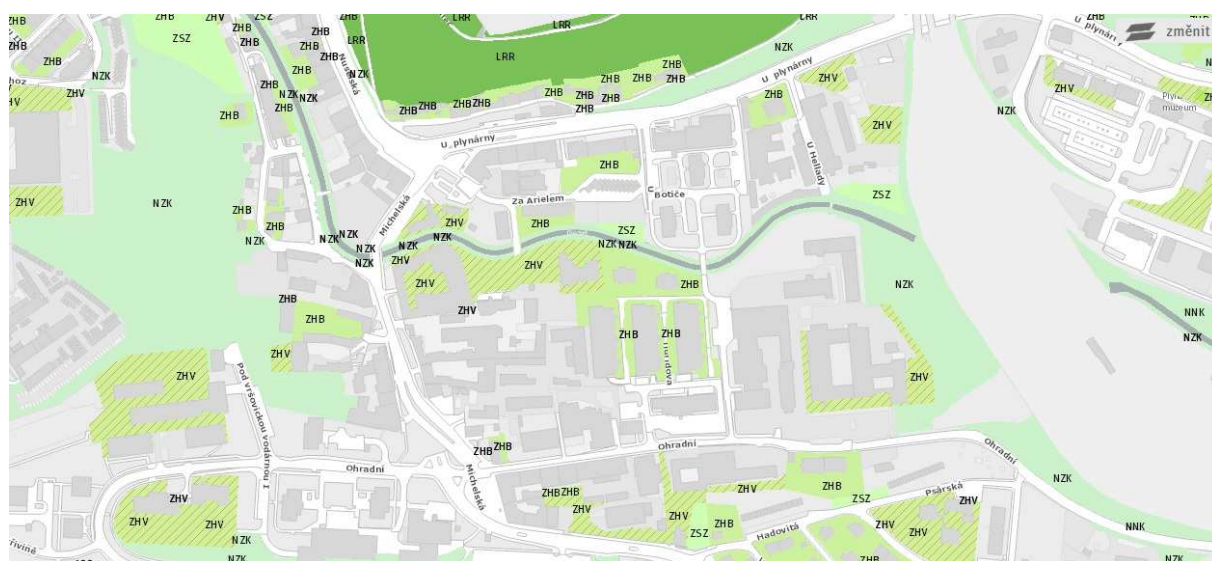
Obrázek č. 22 – Východní bariéra Odstavného nádraží Michle (modře), zdroj: IPR Praha.

Bariéra železničního náspu – tvoří přirozený okraj, který v celé své délce fixuje klidový, residenční charakter této oblasti. Výstavba zde již od meziválečného období stála na bytové funkci, až mnohem později byla doplněna nerušící průmyslovou výrobou. Násyp trati lemuje v současnosti neprostupná a nevyužitá náletová zeleň v historicky bezprecedentním množství. Podobně jako Tyršův vrch, je dominantním krajinným prvkem.

Ústí Ohradní ulice na křížení s Michelskou – ústí ulice tvoří úzké místo, po jehož obou stranách jsou vzdělávací instituce. Jednosměrný provoz v krátké úvodní části u lineárních fasád prvorepublikových domů brání tranzitní, kapacitní dopravě do Horní Michle. Studenti středních škol jsou některými obyvateli viděni jako pozitivní moment, jelikož zvyšují živost oblasti. Vyskytuje se zde několik restauračních provozů a dalších služeb.

Městská zeleň – kombinace kulturní a nekultivované plochy zeleně dodává tomuto místu nejsilnějšího ducha a identitu. Z hlediska možných způsobů užívání zeleně místními obyvateli se jedná především o pohledovou zeleň vytvářející krajinou kulisu, kterou ale ve většině není možné rekreačně či jinak využívat.

„Když stojíte v Michli, tak kolem sebe vidíte zelené stráně, což je moc příjemné. To je jako v Šárce, kde se pěkně vymyslelo, že nad horizont nesmějí vyčuhovat domy, aby se nerušilo panorama zelené divočiny.“ Informátor A. T. 50 let.

Obrázek č. 23 – Přítomnost zeleně ve vymezené lokalitě. Zdroj: IPR Praha.

Dobrá pocit ze zeleně, který je obyvateli hojně sdílen, přidává největší hodnotu bydlení v této oblasti. Oceňována je i její izolační funkce odstiňující ruch a hluk jak z nádraží Jih, tak z nedaleké Jižní spojky (což vnímají především obyvatelé vyšších pater panelových domů). Na druhou stranu zde ale nenajdeme park, dětské hřiště²⁷ ani veřejné sportoviště²⁸. Kultivovaný pobytový veřejný prostor tvoří části předzahrádek v ulici U Botiče, Za Arielem a Tigrídova (neveřejné). Samostatnou kapitolou je Tyršův vrch, který je kombinací dále nekultivované zeleně a náletů. Z původně prostupné zeleně podél železničního náspu zůstala průchozí jen malá část. To samé platí o Tyršově vrchu, který je prostupný pouze po pěších cestách, obyvatelé se mu ale spíše vyhýbají z obavy o vlastní bezpečnost.

Potok Botič – vodní prvek je vždy velmi atraktivním momentem v městské krajině, který přitahuje pozornost. Zajímavé je to právě zde, kde i přesto, že k jeho břehům prakticky není přístup, je až na dvě lávky (třetí zcela u náspu není veřejností využívána) zcela utopen v neprostupné zeleni na soukromých

²⁷ Nejblíží je na křižovatce Pekárenské a Pobočné ulice, případně malé hřiště ve dvoře Domova Sue Ryder.

²⁸ Nejblíží veřejně přístupné sportoviště je Kapitol (Višňovka), případně v ulici Pod Farou.

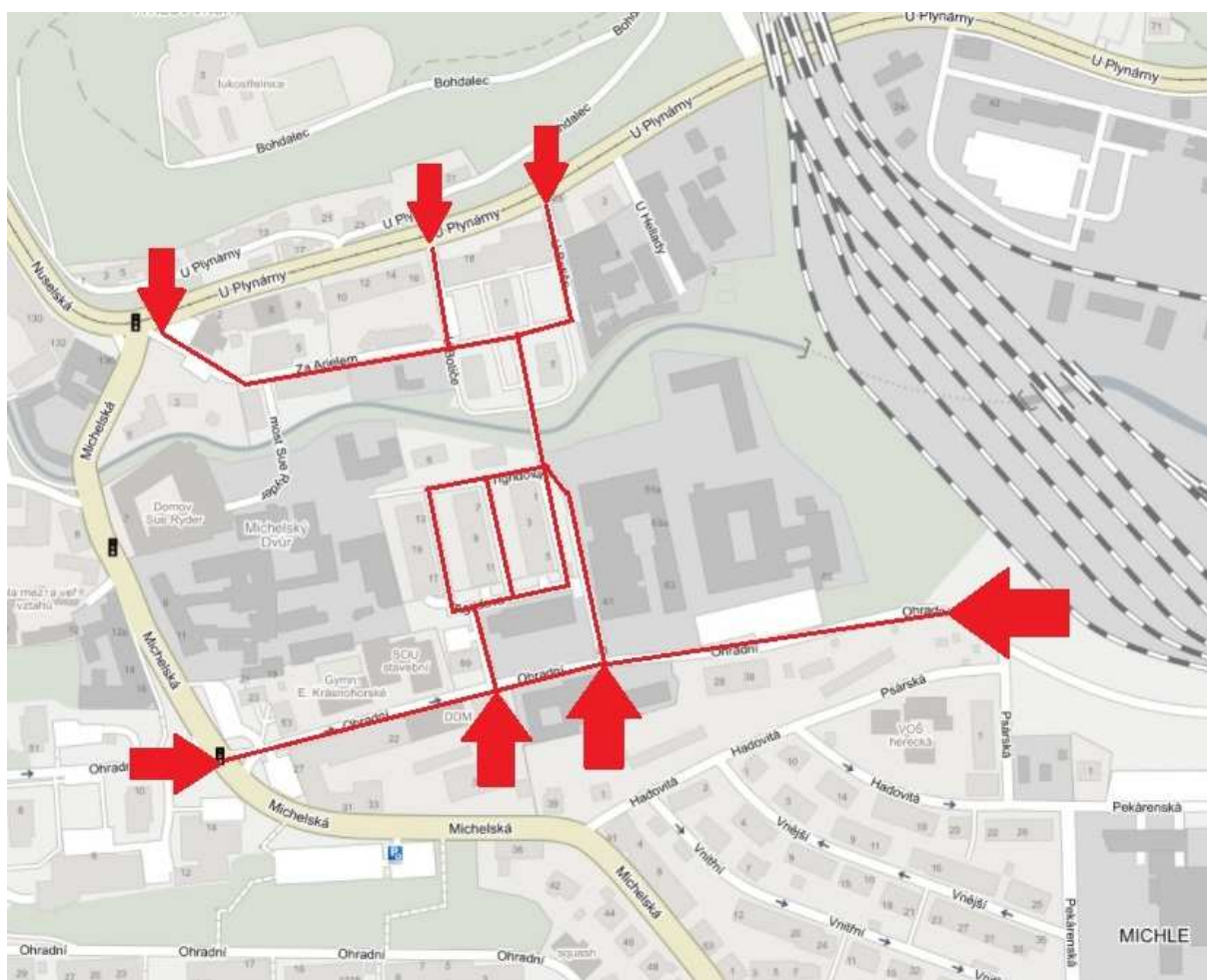
pozemcích, **tvorí jednu z hlavních subjektivně pociťovaných kvalit oblasti**. Obyvatelé potok znají buď ze svých vzpomínek z dětství, nebo si cení jeho částí rozkládajících se v okolních čtvrtích, především v Nuslích. Od ulice U Michelského mlýna tvoří viditelný městský krajinný prvek. Ještě v 90. letech 20. století byl potok hojně navštěvován ve své východní části pod podnikem Hellada, kudy se dalo projít od Ohradní ulice směrem k ulici U Plynárny, dnes už to není možné.

Blízkost centra města – Michle tvoří oblast rozšířeného centra města. Na Václavském náměstí je cestující stejně rychle jako například z Holešovic. Obyvatelé jsou si této skutečnosti vědomi, a je častým jevem, že pro pohyb po městě často používají tramvajovou a autobusovou dopravu a volí směry přes Nusle a Vršovice. Oblíbená je také cyklostezka kolem Botiče pro rekreační i pracovní cesty.

Domov Sue Ryder – jediná kulturní instituce v Dolní Michli. Nachází se zde restaurace s venkovní zahrádkou, vnitřní rozlehlý sál (využívaný například pro schůze SVJ a bytových družstev z celého okolí), pobočka Městské knihovny Praha, charitativní obchod. Pořádají se zde dobročinné akce. Navštívit je možné kulturní program orientovaný především na potřeby seniorů. Objekt do jisté míry plní, společně s Domem ochránců přírody, společenské či komunitní centrum. Multifunkční veřejný prostor pro zábavu, kulturu a sport chybí v celé Michli a návazně také v Krči.

Prostupnost severojižním směrem přes Botič – Nejen pro obyvatele sídliště U Botiče je to atraktivní alternativa pro pěší tranzit. Bytový areál Tigrídova vytvořil přívětivý prostor, který je v současnosti využíván jako veřejný. I bez něho je ale možnost neobcházet celý areál až přes Michelskou ulici přínosem. Koridor vedený přes jediný mostek přímo propojující veřejný prostor v severojižním směru je využíván při tranzitu na MHD, procházkách, místním pohybu obecně. Návaznost na obvodovou část Michle podél železničního náspu již není aktuální²⁹.

²⁹ Prostup pod náspem je uzavřený, prostor tvoří slepé rameno, je využíván jako neoficiální veřejná skládka, vyskytující se zde socio-patologické jevy.

Obrázek č. 24 – Severojižní prostupnost přes potok Botič. Podklad mapy.cz

(Ne)prostupnost – Obecná obava z nové výstavby, o níž v útržcích kolují zprávy komunitní debatou, jsou především z toho, že se okolí bytových areálů otevře a bude prostupné pro kohokoli. Prostupnosti prostoru severojižním směrem mezi ulicemi U Plynámy a Ohradní si cení v různých formách všichni oslovení informátoři. Situace je ovšem zcela jiná, pokud by se měla otevřít Hellada a dotvořit přístupný veřejný prostor; pokud by se měl transformovat areál Michelského dvora na bytovou (či smíšenou) funkci a otevřít se okolním obyvatelům i návštěvníkům. V této části Michle není vyjma Domova Sue Ryder, jediné lákadlo, které by sem ve zvýšené míře přivedlo obyvatele okolní čtvrti k návštěvě.

„Michelský dvůr je moc pěkný areál a taky je uzavřený. Kdyby i oni chtěli, tak to můžeme celé uzavřít a dát tam nějaký chip kód nebo něco, slušní lidé se vždycky domluví. S bezdomovcem nevím, jak to vyřešit, to je na policii.“ Informátorka A. P. 39 let.

Napojení na okolní dopravní tahy – Celá oblast má skvělé napojení na kapacitní dopravní tahy – to ostatně platí pro celou Michli. Kvalitní je městská hromadná doprava, místem prochází i ceněná cyklostezka. Problematický a těžko řešitelný je odvod a přívod individuální automobilové dopravy v ulici Ohradní (viz kapitola Problémy oblasti). Rekonstruovaná Michelská ulice zkvalitnila i pohyb MHD, částečně ho také urychlila, především směrem na Budějovickou.

Koexistence nerušící výroby a bytové funkce – Díky velmi omezené prostupnosti se bytové areály nacházejí v zátiší okolních výrobních podniků, což fixuje klid v oblasti a umocňuje spokojenost s bydlením v lokalitě. Spokojeni jsou především obyvatelé, kteří pracují mimo Michli, a po většinu

pracovního dne se v lokalitě nevyskytují. Ti, co zde pracují nebo žijí, poukazují na vysoký dopravní provoz v průběhu dne.

Parky Jezerka a Kapitol (Višňovka) – oblíbená místa především rodiči s dětmi. Jsou nejbližšími příležitostmi pro rekreaci a sport, které lze směrem od údolí Botiče najít. Protipól tvoří Tyršův vrch, který je považovaný za spíše neupravený, nedostupný, bez herních prvků, monofunkční z hlediska střelnice. Park Jezerka je pro procházky sice vhodný, ale svou vzdáleností hůře dostupný. **Potenciál je viděn v propojení ulice U Michelského mlýna, jako možné promenády, bezpečného prostoru pro pohyb chodců, která se na park Jezerka může přirozeně napojit.** I přesto, že oba dva areály částečně spadají do samosprávy Prahy 4, jsou pro obyvatele z vymezené lokality pocitově spíše součástí Nuslí. A to i přesto, že okolí ZŠ a MŠ Mendíků a TJ Sokol Michle je, mimo dnes zaniklé michelské návsi u Domova Sue Ryder, centrem historické paměti této městské části.

„Děti se tady znají, protože děti tam společně chodily, kolem škol vznikly přirozené komunity. U školy na Líše, na Lánech, lidi tam vyzvedávali děti, my všichni, takže něco existuje, ale je to spíše komunita, která se zná, než že by spolupracovala.“ Informátor I. U. 55 let.

Život v ústraní, v blízkosti centra města, bez zásadních rušivých vlivů okolí v kontrolovaném ohraničeném prostoru s dostatkem zeleně, která stejně jako výrobní areály odděluje jednotlivé části území od sebe je sdíleným rysem života v této oblasti.

1.9 Problémy oblasti

1.9.1 Doprava

Dopravní obslužnost automobilovou dopravou uvnitř vymezené oblasti je jednou z nekomplikovanějších problematik spojených se zdejší každodenním životem. Její úpravy do budoucna, i ve spojitosti s předpokládanou konverzí výrobních areálů na nové smíšené funkce, je nejdůležitější otázka k řešení v kontextu celé Michle. Analýza naznačí, s jakými konkrétními momenty jsou místní obyvatelé nespokojeni.

Vymezená lokalita kolem údolí Botiče je díky bariéře svahu, který kopíruje Hadovitou ulici již za oblastí, kde by se vyplatilo ve větší míře parkovat návštěvníkům BB Centra či Budějovické. **Ohradní ulice je ale stále jedinou obslužnou komunikací pro výjezd nákladních a osobních vozidel mířících ven z jednoho z desítek podniků, které sídlí v průmyslových a administrativních budovách v celé oblasti.** Právě tato část Ohradní ulice napojená skrze ulici Psárskou na ulici Pekárenskou je v pracovní době přetížená. Obyvatelé celé této oblasti vyjadřují obavy, že řešení bude velmi těžké, ba nemožné najít. Tyto podněty se objevují pravidelně na všech druhých setkání s občany. Situaci umocňují ale i další vlivy:

- Do oblasti kolem jediného obytného domu v centrální části **Ohradní ulice (čp. 28 a 30) zajíždějí těžké nákladní vozy, které se mají problém vytočit** v úzkých křižovatkách, škody na okolostojících vozech jsou proto každodenní realitou.

„... náplň činnosti těch okolních továren, všude zajíždějí tiráky, tuhle jsme volali policajty třikrát za sebou, je to nevyřešené a je to nastavené bez hlubšího rozmyslu.“
Informátorka A. D. 51 let.

- **Ohradní ulice je úzkou komunikací místního významu,** která nedostačuje potřebám místních výrobních podniků. Problematické body jsou nepřehledná zatáčka na křižovatce s Psárskou ulicí; podélné stání vozů na východním konci Ohradní ulice; nedodržovaná přednost zprava na křižovatce Psárská/Hadovitá; následně silné dopravní zahuštění na jediném výjezdu z lokality na křižovatce V Zápolí/Vyskočilova/Michelská³⁰ (ulice Průčelní je uzavřena průjezdu, který ale často není respektován, což je u této velmi úzké ulice mezi předzahrádkami vilových domů s podélným stáním obzvláště nebezpečné).

„... nenesli jsme dobře, když dvě ty budovy tady byly postavené úplně načerno, tiskárna, a to byl takový problém, že teďka to zatížilo tu dopravu, jezdí sem tiráky, a do toho tam dělají nějaké kurzy, takže občas je ta ulice úplně zasekaná autama během půl hodiny, a dochází ke kolizím s tirákama, lidi stojí všude možně, protože tu není kapacita, tiráky potom se nevytočí a poškozují okolní auta, ulice je velmi úzká a není na to stavěná. Je to problém hlavně v poslední době.“ Informátorka A. D. 51 let.

- Výrobně/industriální podniky v Ohradní ulici disponují svými parkovišti, **návštěvníci výrobních**

³⁰

Více o problematice v kapitole věnované Horní Michli.

a administrativních areálů ovšem často parkují na veřejných místech, což komplikuje plynulost další dopravy okolo:

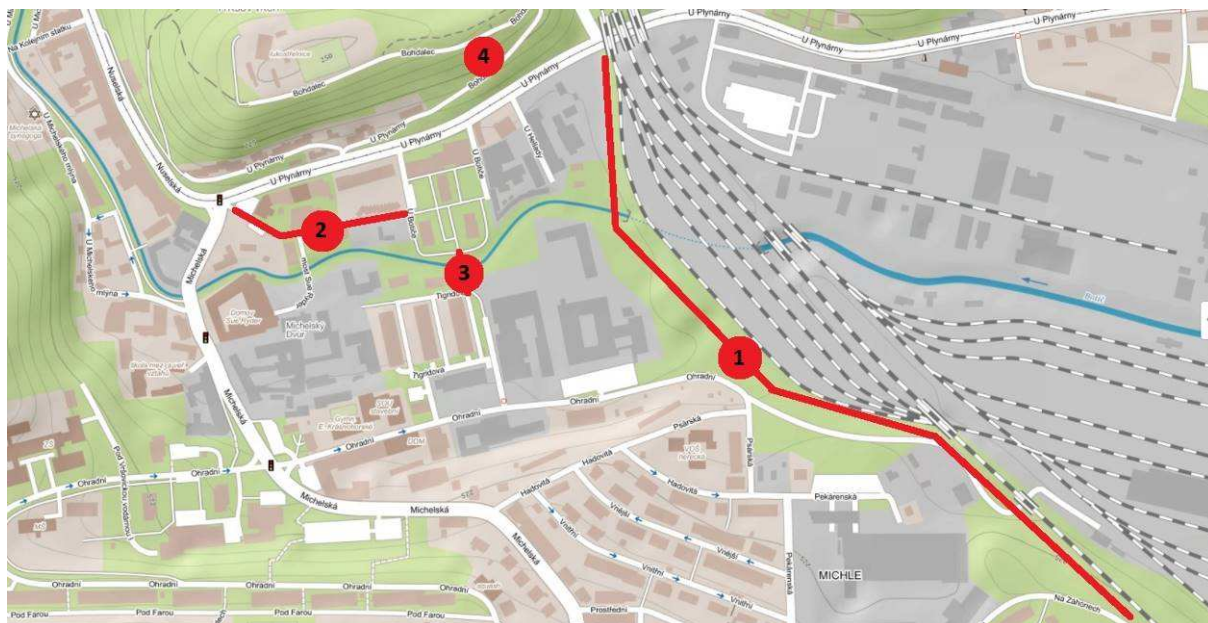
„... kouknu z okna a bydlím na parkovišti. Jsme na periferii, nebylo to tady nikdy moc krásný, ale bylo tady dost zeleně, tak z toho má člověk takový stísněný pocit, že jí ubývá a asi jí ubude ještě více. Není kam se jít projít, není kde se nadechnout. Informátorka A. D. 51 let.

- **Jednosměrný provoz v ústí Ohradní ulice** na křižovatce s Michelskou je viděn jako nezbytnost, aby se z ulice nestal tranzitní koridor. Zákaz vjezdu ale často porušován jak v nočních, tak denních hodinách. Vzhledem k výskytu studentů dvou středních škol se jedná o potenciální riziko.
- Úpravy povrchu Michelské ulice na trase od křižovatky s Plynární po křižovatku s Vyskočilovou ve smyslu rozšíření a **přehlednosti vozovky nabádá řidiče mimo dopravní špičku k velmi rychlé jízdě**, přecházení ulice po přechodu u placeného parkoviště je v této době nebezpečnou disciplínou.
- **Ulice U Plynárny** – rozporuplné pohledy mají obyvatelé blízkého i vzdálenějšího okolí na rekonstruovanou ulici U Plynárny. Tato velmi frekventovaná městská třída je dějištěm každodenní dopravní zácpy v zúžení u nákupního centra Kaufland.
- **Ulice Za Arielem** – absence chodníků vede k chaotickému parkování, které brání výhledu chodců. Poměrně nově se parkuje na soklu inženýrských staveb, kde kdysi byly dočasné stavby, což ale zřejmě není udržitelné řešení.

1.9.2 Bezpečnost

Obecně je obyvateli okolí jejich domovů vnímáno jako spíše bezpečné. Ohrožení bezpečnosti vnímají místní obyvatelé hlavně v **okolí železničního náspu pod bývalými Michelskými pekárnami**. Tato dříve tradičně navštěvovaná oblast má nyní punc místa, kde se vyskytují nebezpeční jedinci, případně černé skládky (bod 1 obr. 26). Z pohledu místních se pozitivně proměňuje ulice Hadovitá, kde na místě bývalých garáží vyrůstá nový obytný soubor.

Mezi místa, kterým by se někteří lidé **vyhnuli po setmění**, patří ulice Za Arielem (bod 2 obr 26), **lávka přes potok v ulici U Botiče** (bod 3 obr. 26) a cesty na Tyršově vrchu (bod 4 obr. 26).

Obrázek č. 26 – Místa snižující pocit osobní bezpečnosti. Podklad mapy.cz

1.9.3 Deficit rekreačních a volnočasových možností

Od konce 70. let, kdy byla oblast intenzivně zastavěna průmyslovými podniky, **vymizely veřejné plácky pro venkovní sporty**. Intenzivně byla využívána především **oblast kolem železničního náspu pod původní „černou loukou“ (Michelské pekárny)**. Areál byl cílem procházek. Díky prostupnosti podjezdu pod náspem bylo možné plynule projít až na okraj Spořilova, kde bylo trasou možnost plynule navázat např. ulicí Zakřatá zpět na Kačerov. Existovaly zde i další plácky v ulicích Na Záhonech. Na současné psí loučce na východním okraji bývalých Michelských pekáren byl na navážce oblíbený svah pro zimní radovánky místních dětí. Průchozí byla také oblast pod pekárny – oblíbenou místní atrakcí zmiňovanou každým, kdo zde vychoval děti, bylo sledování vlaků na nádraží Jih. **Všechny tyto možnosti jsou nyní minulostí, jelikož je o oblast z části uzavřena, z větší části neprostupně zarostlá.**

Nejbližší další parkový prostor je v ulici V Zápolí. I když se v poslední době těší komunitní pozornosti a lidé si do něho hledají nově cestu, pro část místních obyvatel je hluková zátěž z dopravy okolních silnic nepřekročitelnou překážkou.

Tyršův vrch není oblíbeným ani frekventovaným cílem procházek. Dětská hřiště v areálu Tigrídova sice jsou veřejně přístupná, nejsou ale veřejným prostorem v pravém slova smyslu.

„... přemýšleli jsme o tom, že ty domy se nezbourají, mohl by to tady být zelený koridor, kolem Botiče směrem do Vršovic se mi to líbí, cyklostezka, procházka, jsou tam lavičky, jsou tam nějaké hřiště, ale aby se tam mohl člověk projít. To je na hlavu abyste musel kvůli trávě jezdit někam daleko.“ Informátorka A. D. 51 let.

1.9.2 Sociální problémy

Výskyt velkého počtu lidí v sociálním vyloučení (lidí bez domova) je zcela jistě problémem této oblasti. I přesto, že si na jejich přítomnost obyvatelé zvykli a nedochází k zásadním excesům. Koexistence zcela sociálně rozdílných skupin ovšem vede k tendenci izolace a ochraně „svých“ veřejných prostranství ze

strany zde bydlících lidí. Bytový areál Tigridova tak prakticky pouze navázal na jeden ze sdílených rysů vztahu místních obyvatel k veřejnému prostoru. **Jedním z primárních činitelů tohoto stavu je nepřehledné a nevyrovnané urbanistické uspořádání celé oblasti.** Smíšená funkce výrobních podniků a bydlení je mnohými obyvateli oceňována, současně se jim ale zdá, že si údolí Botiče není schopno vybrat, čím chce vlastně být.

Tendence k izolaci v rámci bytových areálů dále vyplývá ze situace, kdy jsou některé oblasti kolem potoka či železničního náspu skoro jednu generaci zcela odříznuté, nepřístupné. Někteří obyvatelé ani netuší, co se tam odehrává (není důvod ani možnost rozsáhlé areály navštívit). Tomuto pocitu nahrává i další rys genia loci (ducha místa) oblasti, které z velké části netvořilo kompaktní strukturu blokového města. Nuselská ulice je pro mnoho zdejších obyvatel součástí Nuslí s výrazným symbolickým cejchem v podobě někdejší koncentrace sociálně vyloučených obyvatel a nejnížší sociální vrstvy. Mnoho říkající je v tomto pohled lidí z přímého sousedství lokality kolem východního údolí Botiče:

„Michle je pro mě je od Tyršáku a směrem do Nuslí k Synkáči. Struktura ulice s činžáky. Nuselská je pro mě Michle.“ Informátor D. K. 40 let

„Kontrast mezi zeleným Pankrácem a unifikovanou šedivou, prašnou Michlí je ve mě zakořeněný od mládí. Michli vnímám, odhlédnu od národnostního složení obyvatel, tak tam bylo vždy horko a prach, když jsem tam šel z toho relativně zeleného kopce, a čím jsem klesal níž a níž, tak stromů ubývalo a bylo to šedivější a šedivější. V Michli samotné moc stromů neroste, mám zafixováno, že jich tam moc není.“ Informátor D. K. 40 let

1.9.2 Emise, prašnost, světelný smog

Pamětníci upozorňují, že se po stavbě výškových budov v údolí (sídliště u Botiče, sídliště v Dolině, sídliště Ohradní a Na Křivíně) změnilo a citelně omezilo **proudění vzduchu v údolí**. Udrzuje to mimo jiné prašnost a zhoršuje to rozptylové podmínky emisí z automobilové dopravy. V blízkém okolí je mnoho dopravních tepen, které emisemi zatěžují okolí (Michelská, U Plynárny, Jižní spojka). Obyvatelé častokrát mluví o tom, že jsou si vědomi, že rozptylové podmínky jsou zde dole v Michli jedny z nejhorších v Praze. Oblast je sice plná vegetace, koryto Botiče je ale svedeno do betonového profilu, takže se voda nevsakuje do okolního terénu a nepracuje s krajinou.

„... bydlíme tady od 93. roku, jak se postavily ty paneláky, bydlíme tam docela dlouho, a proběhlo docela dost změn, bydlí se nám tam dobře, protože je to stranou, máme tam nějakou zeleň, Botič a v podstatě jsme uprostřed staré zástavby, což vyhovuje..., nejvíc vadí prach, ale to se změnit nedá, to je tou dopravou, ne, že bych byla alergická, ale ten prach mi vadí, já to vidím v bytě. Informátorka D. L. 48 let.

Podobný problém zažívají i obyvatelé sídliště Ohradní v ulici Na Křivíně. Jedná se o jedno údolí i přesto, že ho obyvatelé rozdělují do dvou subjektivně vnímaných areálů.

„... je to dost prašné území, prach je všude, jelikož prach z magistrály jde dolů údolím (tj. východním směrem ven z města). Není cítit výfukový pach, ani nevnímáme hluk, to nám cloní garáže u magistrály.“ Informátor I. Š. 54 let

Výšková výstavba na Brumlovce je osazena aktivně zářícími reklamami, které se na noc nevypínají. Na noc musejí obyvatelé v oknech směrem k BB Centru zatahovat rolety kvůli nepříjemnému osvětlení. Nové výškové budovy na Pankráci jsou nad úrovní terénu do té míry, že je z jejich oken vidět na terasy domů v této lokalitě.

„Bydlíme tady skoro deset let, my jsme třetí patro, takže předposlední, když jsme se nastěhovali, tak tu byl klid a pohoda, ale co mi vadí, je reklama z Filadelfie, která nám svítí celou noc na terasu, že tam ani nemusíme svítit, vůbec to nevypínají, Filadelfie svítí celou noc. Vadí mi to světelný osvětlení celou noc.“ Informátorka D. Č. 48 let.

2 U MICHELSKÉHO MLÝNA, NUSELSKÁ – KAPITOL, TYRŠŮV VRCH

2.1 Oznámené či očekávané stavební projekty v této lokalitě

1. **Obytný soubor U Michelského mlýna:** parcely 875/2, 875/4, 875/5, 877, 878/1, 878/2, 879, 880, 881 k. ú. Michle.
2. **BD U Michelského mlýna:** parcely 908 (363 m²), 32228/8 (95 m²).
3. **BD Michle: ul. U Michelského mlýna:** parcely 889/1, 889/4, 889/5, 890, 891/1, 888/2, 888/1 k. ú. Michle.

2.2 Vymezení a charakteristika prostoru

Nuselská ulice, přesně její začátek od křižovatky s Michelskou, byl minimálně od začátku 20. století do poválečné doby srdcem společenského života Michle. Městská třída respektující fasádami uliční čáru byla na začátku 20. století na svém začátku krátkou propojkou mezi michelskou návší u statku vyšehradské kapituly a několika důležitými veřejnými stavbami. TJ Sokol Michle a ZŠ Mendíků tvořily přirozenou křižovatku místního provozu, která oživovala jednu z nejpůvodnějších ulic Michle – ulici U Michelského mlýna.

Do současnosti se toho bohužel moc nezachovalo. **Ulice ve vnímání místních obyvatel ztratila svůj městský charakter, a stala se méně významnou komunikací s minimálním denním provozem.** Nepřekvapí proto, že mnoho obyvatel jak východní části botičského údolí, tak obyvatel tzv. „Horní Michle“ řadí Nuselskou ulici spíše k Nuslím, jako jisté předpolí náměstí Bratří Synků.

2.3 Charakteristika místa

V případě ulice U Michelského mlýna a její protější části Nuselské ulice se ukazují limity proběhlého výzkumu. Oblast má bohatou historii, z které se jen málo dochovalo do současných dní. Jedná se o prostor místní paměti, nejdůležitější část michelské identity, místo s nepohnutější historií. V poválečném období prošla velikou proměnou, která koneckonců pokračuje do současných dní. Nesporná atraktivita údolí botičského (kdysi Viničního či Vinného) potoka láká nové investory k výstavbě klidného bydlení v rozšířeném centru Prahy. Vynikající dopravní dostupnost doplňuje vazba na centrum Prahy s citelným tepem velkoměsta.

Josefínské pozemkové reformy na konci 18. století umožnily první privatizaci a stavbu nemovitostí, čímž zde v Michli vznikla první sídliště pro chudší obyvatele – pomalu začala vznikat Baráčnická obec. Tento proces mimo jiné posílil identifikaci místních obyvatel s místem, proměnil ho jak sociálně, tak hospodářsky. Vedl k přímému rozvoji místních spolků a dopomohl novým soukromým investicím do

veřejných institucí. Michelská záložna, TJ Sokol Michle či Základní škola Mendíků byly jen jedny z mnoha dokonaných projektů vycházející z potřeb místního společenství (komunity). Veřejný prostor doplňovaly desítky drobných živnostenských a řemeslných provozů, kterými byly posety okolní ulice Nuselská, Michelská, U Michelského mlýna a další.³¹ Jejich detailní výčet není pro tuto práci nezbytný. Důležité ovšem je, že až do konce druhé světové války je z Michle silné místo, se silnou identitou a vysokou veřejnou angažovaností místních občanů. Místo se v průběhu druhé světové války vyhnulo plošnému bombardování, což umožnilo zachovat mnoho původních památek. Skutečný rozklad místních vazeb, institucí a společenského života přinesl až nástup komunismu v podobě rozsáhlého zestátňování místních pozemků a provozů.

V očích pamětníků postupuje od konce druhé světové války Michlí úpadek, který má mimo jiné za následek koncentraci nižších sociálních vrstev a segregovaných národnostních menšin. Pocit z místa následně citelně ovlivnila další urbanizace Michle výstavbou kapacitních sídlišť U Botiče a sídliště Ohradní, budovaného především pro zaměstnance československé armády. Vazby mezi novými obyvateli a starousedlíky nebyly v širší míře navázány. Nepřály tomu ani politické poměry, ani společenská nálada. V tomto stavu se Michle dostává do **bodu demokratického obratu v roce 1989, který je nejvíce charakteristický poměrně živelnou, nepřehlednou a nekoncepční privatizací, restitucemi a také výstavbou.** Začal proces spekulace s pozemky, a postupná nová výstavba ve všech částech historického jádra Michle.

Postupující nová výstavba v této ulici dokonala devastaci některých významných památek (pozůstatky Michelského mlýna) a smazala další stopy doby, které snad neměly zásadní historickou hodnotu (domy původní Baráčnické obce z 19. století), zcela zásadně však proměnily pocit z místa a život v něm. Vytratil se původní duch místa, živná půda pospolitosti, zdroje historické paměti a komunitního přediva. Mizel jeden dům za druhým, od ústí ulice U Michelského mlýna směrem až k michelské záložně. Nahrazeny byly většinou novými bytovými funkcemi vyššího standardu ve střední a vyšší cenové kategorii.

Tento proces, kdy mizí historická paměť místa a všechny odkazy na ni, uvádím proto, že se jedná o jistý druh revoluce v místě, vymístění původního významu a nahrazení novým. Novým významem místa se často stává pouze koncepční záměr investora, který prodává svoje nemovitosti s jistým přívlastkem, který původní hodnotu místa do jisté míry vykořisťuje. Přitom, tento druh procesu tvorby nového města by se dal očekávat na místech brownfieldů, například jako ve východní části údolí Botiče, kde původní předivo významu místa není silné, či absentuje zcela. Na tomto místě je ale některými místními právem označován za arogantní, necitlivé a nesmyslné řešení, které, jak se ukazuje, nevede jenom k symbolickým škodám, ale také k problémům se zdravím lidí i místních nemovitostí, neku-li odporuje myšlence výstavby ve městě.

„Za komunistů ten Botič chtěli zadeklovat,... a pak vzali těm lidem slunce, tady se nikdo neptá, tady nikdo nebere ohled na to, že někde žijí lidi... tři bytové domy Oáza vzaly úplně denní slunce. Oni to vyhnali na šest pater a to je zle, propadá se dům, o několik centimetrů se propadl dům.“ Informátorka D. B.

³¹ Vyčerpávající seznam zpracovaný místní pamětnicí a obyvatelkou je dostupný v osobním archivu autora analýzy.

2.4 Bariéry

Tunelový efekt

V této části Michle dostává pojem bariéra dalšího rozměru. Především ulice U Michelského mlýna tento stav souvisí s její minulostí, a současně i s dimenzí prostoru. Ulice je z jedné strany definována zarostlým, neprostupným svahem (kdysi vinicemi), z druhé strany korytem potoka Botiče. Přemostění je pouze na jednom místě do ulice Na Kolejním statku. Jak říká jeden z respondentů „... on se Botič rád rozvodní.“ Tento handicap území byl u nových staveb, vzniknuvších po roce 1989, vyřešen nejčastěji zvýšeným prvním patrem tak, aby nedošlo k zatopení obytných částí domů. **V mnoha částech ulice tak dochází k tzv. tunelovému efektu, kdy ulici lemují betonové zdi v různých variantách. Tyto bariéry proti vodě, jsou ale také bariérami v identifikování se s místem, bariérami v možné interakci místních obyvatel.** Nové domy mají vyřešeno parkování pod zemí, takže obyvatele novostaveb nic nenutí hledat si do prostoru ulice cestu. Tato „uliční hluchota“ má různé podoby. Od ozdobného perforovaného betonu, přes zastřešená parkoviště s piloty, až po svodidla kopírující přízemní část ulice. Kromě konce ulice, kde v současnosti stojí Restaurace U Pečeného kolena, nenabízí žádný parter, předzahrádky ani průhledné ploty do zahrad.

Potok Botič v této části Michle spíše není jako bariéra vnímán. Je podobně jako železniční násep ve zbytku Michle vnímán jako krajinná konstanta. Na jedné straně umožňuje ulici podél jejího toku, na straně druhé ukončuje zadní „polodvorky“ u činžovních domů v Nuselské ulici.

Nuselská ulice

V současnosti je tato část ulice po TJ Sokol Michle (a někdy i dále) viděna jako bariéra místního rozvoje. Ulice ztratila každodenní rozměr. Drobné obchody a další živnostenské podniky zmizely, či byly nahrazeny provozovny se službami a zbožím většinou bez každodenního rozměru. Nuselská mizí směrem od centra do ztracena. Vakuum občanské vybavenosti následně pokračuje dále směrem jak po Michelské směrem na Budějovickou, tak po ulici Plynární.

„Nuselská nefunguje jako přirozená živá ulice, není proč, tam jít, od ústí Michelský, tak tam máme second hand, tam je jen málo podniků, které by podporovaly přirozený život. Je vybavená obchody, které nemají každodenní rozměr.“ Informátor I. R. 35 let.

„Nuselská ulice, to je podle mě ta nejošklivější část Prahy 4, opravdu... zanedbaná je kvůli tomu, že tam vzadu je radnice, tam to mají uklizené, a co je dál, to je nezajímá. Chodníky jsou neuklizený, jak ke Kloboučnické, tak na Synkáč, to je bída... Nevidím důvod nakupovat na Nuselské, tam akorát jedna cukrárna, řezník a jinak nic.“ Informátor R. T. 77 let.

Sociální bariéry

Nákupní ceny nových bytů v několika velkokapacitních bytových domech roztržily věkové pole nových obyvatel. Komunikace a znalost mezi obyvateli z jednotlivých domů jsou velmi omezené. Nová výstavba je starousedlíky viděna jako systém opevněných tvrzí, jejichž obyvatelé nenacházejí cestu do veřejného prostoru, nýbrž pouze konzumují funkční výhody bydlení v klidné lokalitě snadno dostupné z centra města. Chybí společenský prostor, který by propojil novousedlíky, kteří by o to projeвили zájem. Možnosti místního Sokola a dalších sportovních organizací jsou omezené a spíše nemají komunitní rozměr – návštěvníci jsou z celé Prahy.

„... k horšímu je zástavba domovní, protože se tu staví hromady betonu, lidi nadávají na Jižní Město, ale tady to taky částečně proměnili v tom smyslu, že je to mrtvý. Dáváme se dohromady s novousedlíky, tady zmizely obchody, to ale není vina radnice. Ale když to dostali zpátky, tak nasadili tak vysoké nájemné, že to ti nájemci neutáhli. Zůstal tady jenom Vietnamec, protože ti si pomáhají vzájemně. Novousedlíci jsou s námi kamarádi, oni se neznají spolu v tom domě, ale znají nás starousedlíky v ulici. Informátorka Č. O. 80 let.

Dopravní omezení – nová velkokapacitní bytová výstavba v ulici U Botiče zahušťuje veřejný prostor dopravou parkujících vozů. Obecně zde obyvatelé registrují zvýšený provoz osobních automobilů.

Omezená průchodnost svahem do Horních Nuslí.

Ulice U Plynárny, ve své horní části zařízlé do svahu Tyršova vrchu, končí blízko křížení s ulicí Na Kolejním statku v tratolišti bývalého chodníku, kudy je velmi složitý prostup pro pěší či rodiče s kočárky. Chybí zde přechod pro chodce na druhou stranu ulice, který by umožnil bezpečně překonat silnici. Přitom tato vyvýšená ulice nabízí unikátní alternativní možnost jak překonat rušnou Nuselskou příjemnou zelení směrem na Kapitol (Višňovku), kde je oblíbené dětské hřiště.

2.5 Veřejný prostor

Jedná se o velmi malou, sevřenou část Michle, čemuž odpovídají i možnosti veřejného prostoru stav jeho využívání. Veřejný prostor je v této části Michle tvořen ulicí U Michelského mlýna, který je prakticky pěší zónou, kde je přiměřeně bezpečné pochybovat se po celé její šíři. K ní patří i pochozí chodníček přímo nad potokem v její východní části. Dále parter Nuselské ulice s několika provozovnamy a vstupem do ulice U Plynárny, zařízlé do Tyršova Vrchu.

Obě ulice mají zatím spíše nevyužitý potenciál stát se, v případě Nuselské, městskou třídou, a v případě U Michelského mlýna vycházkovou kolonádou. Oba dva tyto rysy jsou zde přítomné, i když v pouze v náznacích. Nuselská a na ni navázaná Michelská ulice kdysi nabízely mnoho kulturního vyžití.

„... baráčníci pomřeli po válce, byli tady... spolky se scházely U Jaurisů, byl tam divadelní sál. Sokolovna je 1963, všechno se to scházelo U Jaurisů v divadelním sále, a ten teďka taky není. Mám doma fotku, to postavila sociální demokracie, tam kde je diplomatická škola, a ti postavili lidový dům, tam co je teď ten second hand, tam byl taky divadelní sál, ale normální jeviště s oponou, nahoře byla restaurace, a k nám do ulice byla zahradní restaurace, a házely se tam kuželky. Taky tu byla dvě kina, s tím, co bylo nahoře na Brumlovce, v 70. letech to šlo mimo nás a pryč...byla živá Michle, to byl živý organismus". Informátorka H. D. 70 let.

Do úvah o veřejném prostoru Michle prakticky nevstoupil Tyršův vrch. Přitom je to jeden z největších dostupných areálů městské zeleně v blízkém okolí. V několika málo promluvách jsem se mohl setkat s hodnocením cest na kopci jako nevyhovujících pro kočárky. Další menšinové názory poukazovaly na monofunkčnost lukostřeleckého areálu na kopci, který vůbec neláká k návštěvě. Areály divoké městské zeleně obecně nelákají místní obyvatele k jejich návštěvě, na čemž se může podílet i sociální stigmatizace těchto míst, o nichž se ví, že zde ve větším počtu táboří lidé bez domova.

Obecně se dá konstatovat, že obyvatelé ulice U Michelského mlýna jsou spíše spokojeni. Obyvatelé Nuselské poměrně trpí intenzivní dopravou, která je tudy vedena, především pak rychle projíždějícími vozy na rovinatém úseku.

2.6 Uzly

Stále oblíbenější je ulice U Michelského mlýna. Od svého křížení s Nuselskou ulicí u michelského Sokola vytváří příjemné místo vhodné pro procházky. Nejvyšší kumulace lidí je kolem restaurace U Pečeného kolena, která poskytuje přirozené zákoutí při rekreačním pohybu touto oblastí. Druhým uzlem je **křižovatka ulic U Michelského mlýna a Nuselská**, kde jsou situovány restaurace, cukrárny, drobné koloniály a zastávka MHD. Dle mnohých informátorů je to první místo směrem do centra města, kde je možné se zastavit, potkat se se sousedy, vyřídit běžné záležitosti.

„... jenom na ulici, hlavně tady u nás, to je korzo, na hlavní Nuselské je hluk a hodně se tam teďka rekonstruovalo, chodí sem cyklisti, máme s kočárkama, pejskaři, procházkáři, dívají se na synagogu. Z Kořínkova pole určitě, z Helady taky.“ Informátorka A. D. 45 let.

2.7 Hodnoty oblasti

Hlavní hodnotou prostoru ulice U Michelského mlýna, spíše nevytěženou, je historie místa. Odkaz původní obytné ulice, podél potoka se postupně vytrácí, a je nahrazován individuálním bydlením vyššího standardu. Přesto je to právě kultivovaný ráz ulice žijící staletí v symbióze s vodním prvkem, který dodává ulici na hodnotě. Ulice U Michelského mlýna se stavebně výrazně mění, z posledních 15 let zde vyrostlo více než šest obytných souborů, které především v části za synagogou k Sokolu zcela změnily uliční ráz. Pamětníci vzpomínají na rušný a zábavný ráz obou ulic, který se ovšem vzhledem k pokročilé bytové výstavbě asi neobnoví. Přitom je to v mnoha ohledech městský trend. V současnosti zde bydlí mnoho obyvatel z vyšší střední třídy, kteří prakticky nemají kde utrácet svůj vydělaný kapitál. Nabídka služeb, natož sofistikovaných městských služeb, absentuje.

- **Synagoga** – otevřené místo pro komunitní setkávání (bod 1 obr. 29).
- **Restaurace U Pečeného kolena** – sympaticky otevírá ulici směrem od Nuselské, zklidňuje ji a dopomáhá vidění ulice jako místa vhodného pro relaxaci a procházku (bod 2 obr. 29).
- **Cyklostezka A23** – ulice je poměrně úzká, automobily jednou sníženou rychlostí, koexistence cyklo dopravy s ostatními druhy dopravy je v této části města bezproblémová.
- **Klidné bydlení v rozšířeném centru města** – Nusle ani Michle již nespádají do městské periferie, město i mobilita občanů se proměnily a místo je pro bydlení velmi vyhledávané. Okolí nabízí dostatek pohledové zeleně, možnosti pro sportovní a volnočasové vyžití (Kapitol, Tyršův vrch, park Jezerka). Obchodně i kulturně spadáje do Nuslí. Obě ulice v tomto cípu Michle jsou svým charakterem spíše velkoměstské. Místní obyvatelé se mohou těšit z pestré nabídky služeb v blízké blokované zástavbě Nuslí.

- **Promenáda kolem Botiče** – její ceněnější část začíná až za křižovatkou s Nuselskou, tedy za ZŠ Mendíků, kde je po celý rok oblastí s veřejným prostorem naplněným chodci. Náznak této „kolonády“ lze ale vidět již v ulici U Michelského mlýna. Postupnou kultivací veřejného prostoru, který přes svůj „tunelový efekt“ ale nijak neruší, postupně proměňuje prostor ulice v oblíbené místo pro procházky. Potenciál napojení na východní část břehů Botiče za Michelskou ulicí je evidentní – přirozeným koncem této rozvíjející se kolonády je Domov Sue Ryder (bod 3 obr. 29).
- **Chodníček podél koryta Botiče** – od ulice Na Kolejním statku vede průchozí chodníček pro pěší, který je možné (nikoli asi legálně) projít až k samotné Michelské ulici. Za obytným souborem Oáza funguje kolem chodníčku určitý vnitroblok (bod 4 obr. 29).
- **Aktivní sousedské prostředí zformované nejen ve spolku Michle Náš domov³²**. Obrana proti nekoncepční, naddimenzované výstavbě je jistým komunitním svorníkem pro občany z blízkého i vzdálenějšího okolí.
- **Koryto potoka Botiče** – obyvateli ceněný krajinný prvek dodávající místu klid a pocit „bydlení v přírodě“, to samé platí i pro okolní zelené svahy vytvářející toto údolí. Protější břeh ulice tvoří zadní dvorky činžovních domů v ulici Nuselská, které fixují klidový charakter ulice.

„... mně se tady líbilo vždycky, vždycky jsem byla spokojená, i nyní, asi jsem trochu nenormální, my se máme rádi, tady je vlídné prostředí,“ Informátorka A. N. 70 let.

Obrázek č. 29 – Hodnotné body veřejného prostoru ulice U Michelského mlýna. Podklad mapy.cz.

Nuselská ulice je ve své krátké michelské části Botičského potoka vesměs viděna jako průchozí místo, kde není třeba delší dobu setrávat. Její hodnoty nebyly obyvatelé schopni definovat. Obchody a služby se tu velice často mění. Vztah k tomuto prostoru je z hlediska místních obyvatel minimální.

2.8 Problémy oblasti

Zkraje je nutno podotknout, že struktura obyvatel se v ulici U Michelského mlýna se v posledních 20 letech změnila jako málokde ve městě. Bytové domy, které nově lemují celou ulici od jejího ústí u křížení s Michelskou, až k mostu u michelského Sokola mají stovky nových nájemníků. Obecně je i v této oblasti vysoká míra spokojenosti s bydlením. Jiná situace je už s dotazováním po kvalitách veřejného prostoru pro spokojený život v oblasti. Častokrát bylo možné se setkat s odpovědí, že obyvatelé okolí svého bydliště spíše nepoužívají (přes týden v práci, večer doma, o víkendech pryč), nebo si cení blízkého rekreačního prostoru na vrchu Kapitól a infrastruktury blízkých Nuslí. **Problémy této nevelké**

oblasti, týkající se využívání veřejného prostoru, se tak dominantně týkají další plánované výstavby v okolí této ulice, která by tak ještě více zahustila tento prostor.

Obytný soubor U Michelského mlýna (98 bytů, 143 parkovacích stání) – nejkonkrétnější problém, který spojuje obyvatele širší oblasti Michle, především pak starousedlíků. Obava panuje nejen ze zastínění spodní části ulice, ale také se zvýšení kapacity automobilové dopravy, dopravního přetížení okolních ulic (především ve špičce), vyrušení klidového charakteru bydlení v ulici U Michelského mlýna. Původní územní rozhodnutí bylo po odvolání místního spolku soudně zastaveno. Hlavní problém je z hlediska místních obyvatel v předimenzovanosti projektu, který nerespektuje drobný, intimní charakter úzké, historické ulice vyhrazené pro rezidentní bydlení.

Šířka ulice – uliční síť touto oblastí je obousměrná, šířka ovšem dosahuje minimálních limitů, vzájemné vyhýbání se automobilů činí dopravní komplikace.

Absence koncepčního dokumentu, který by reguloval výstavbu v této oblasti s přihlédnutím na její historický ráz.

Další kapacitní výstavba v ulici U Michelského mlýna – výstavba domů bez parteru, nárůst dopravy s tím spojený, odběr denního světla.

Absence rekreačních v celé oblasti Dolní Michle – jediné využitelné plácky jsou Kapitol. Ostatní areály (Reitknechtka, LTC Michle) jsou pro místní obyvatele daleko. Pokud využívají sportovní areály, tak dle svých preference kdekoli ve městě. Oblíbené jsou areály v Braníku a obecně kolem Vltavy. Paradoxně častokrát, pokud mají dotazovaní informátoři volit, tak než by šli na dobře vybavený areál na Višňovku, tak jedou mnohem dále za většími možnostmi. Shodnou se v tom, že místu chybějí „plácky“ v blízkosti bydliště, které by byly veřejně dostupné, bezpečné a kontrolované.

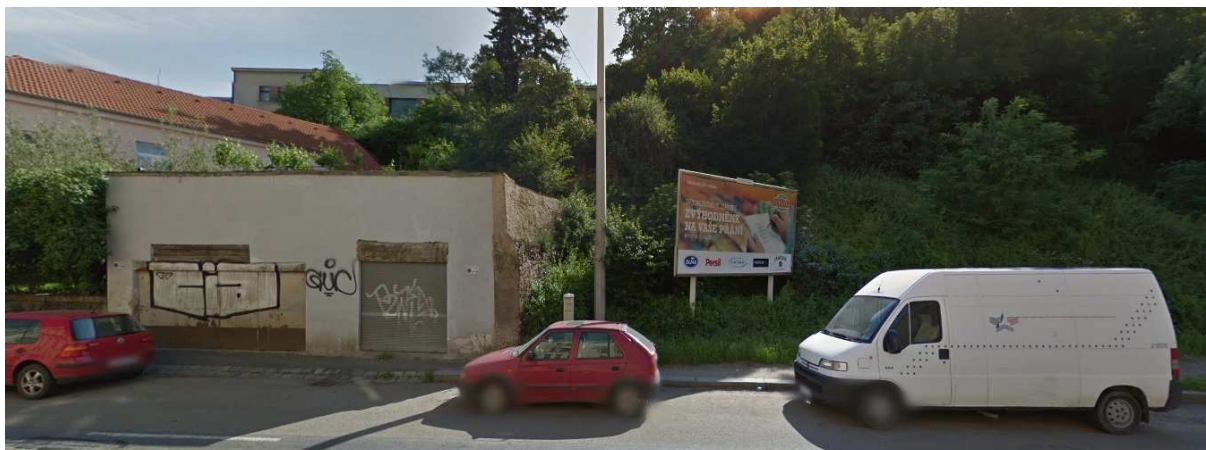
„... všechno nám sebrali, nemáme ani hřiště. Tohleto nám vyčítají lidé dodneška, že tady byla fotbalová hřiště blíže k tomu gymnáziu, protože tady jsou zjevně ještě fandové a rádi by hráli. Všechno, co je, na všem se postaví tahle obluda, která je mrtvá od rána do večera.“
Informátorka H. G. 50 let.

Úpadek parteru v Nuselské ulici (spojitá problematika s navazující Michelskou) – z ulice se vytratil každodenní život, funguje z největší části jako tranzitní koridor pro automobily a MHD.

dneska je to ale skanzen, kdybyste se prošel tou ulicí Nuselskou tak uvidíte zastavárnu, lékárnou, obchod toho Vietnamce, z hotelu je levná ubytovna. Já vám vypíšu všechno, já jsem ročník 1934. Byli tu praktičtí lékaři, dohromady šest. Cukráři, hokynářství a to vám ani nesečtu, tři asi a všechno se to uživilo, protože nejezdili do supermarketů.“ Informátorka B. H. 81 let.

„... vnímám tu cukrárnu na Nuselské, po komerční banku, ale jinak mi ta ulice není vůbec k ničemu.“ Informátorka D. B. 45 let.

Rozbitý a úzký chodníček na východní straně ulice Nuselská propojující vyvýšenou část ulice U Plynárny s ulicí Pod Stárkou, kde je přímý vstup na vrch Kapitol (Višňovka).

Obrázek č. 30 – Chybějící propojení mezi vyvýšenou ulicí U Plynárny a ulicí Pod Stárkou.

3 ZELENÝ KORIDOR PODÉL ŽELEZNIČNÍHO NÁSPU

„V poslední době vnímám spíše rušivé vlivy, bylo tady dost zeleně, ale vyhlídky tristní, všude byly stromy, tady dozadu byla vycházková oblast, vnímáme útlak dopravou a to, že není kam jít. Když chceme jít na procházku, tak musíme někam jít, tady není kam jít. Někdy jako jdeme přes ta zábradlí a vrata. Tam býval takový pěkný okruh, pak na tu černou louku, nebo přes ten viadukt a pak třeba až ke Spořilovu. Teď je to tak, že je tam člověk trochu načerno, není to otevřená procházková zóna, někdy to je otevřené, někdy zavřené. Teď je tam často smetiště, dříve to tam bylo hezčí, lidi tam chodili, teď je to zarostlé.“ Informátor T. H. 45 let.

Obrázek č. 31a – koridor zeleně z pohledu na severovýchod (směr Spořilov). Foto autor.

„Někdy, ne moc často, přetrpíme Michelskou a jdeme na Jezerku nebo k Botiči. Někdy na černou louku... a to bylo moc hezkýý, dříve jsme chodili až na Spořilov takovou tou oblastí za první železnici po těch muldách. Jako vnímám tu přirozenou cestu na procházky.“ Informátorka A. D. 51 let.

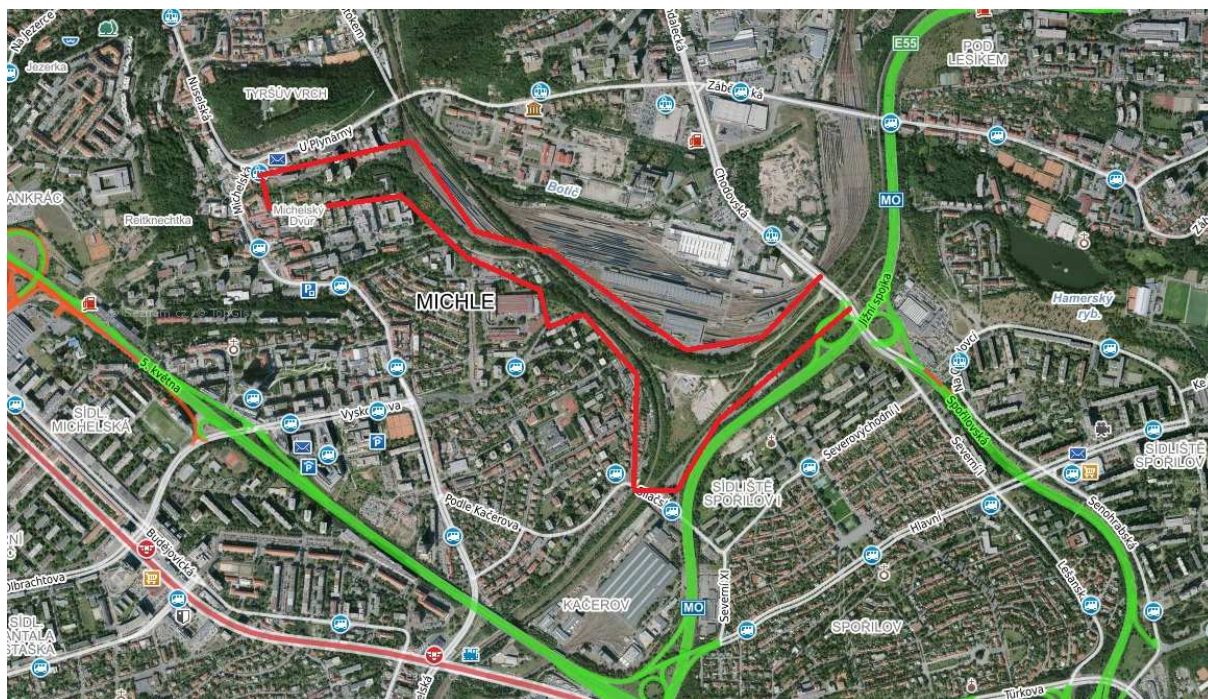

Obrázek č. 31 – Zelený koridor kolem železničního náspu v Michli. Podklad IPR Praha.

V pojednání Michle, její části rozkládající se na Praze 4, proti sobě stojí dvě pojetí. První je administrativní členění této oblasti, druhé je pomístní chápání čtvrti jejím obyvateli. Shrnuť není Michle nijak velkou oblastí, a v představách obyvatel je její plocha ještě menší, soustředěná do žitého prostoru několika sídlišť a okolních oblastí. V této nevelké lokalitě s cca 16 tis. obyvateli je zelený koridor, který je už od 19. století součástí místní městské krajiny, významným a neopominutelným krajinným prvkem. Významu této lokalitě v mnohém dodávají vzpomínky obyvatel a i zaužívané způsoby jejího využívání.

V minulosti byl obvodový pás divoké zeleně navazující na meandr botičského potoka bohatě navštěvovaný a oblíbený. Posledním místem, které zbylo, je oblast „psí loučky“ v ulici V Zápolí. Obecně vzato je v Michli velmi málo zelených prostranství, která by se dala využít k rekreačním účelům. Kromě Domova Sue Ryder a kostela Narození Panny Marie, zde dle výpovědí obyvatel není na co koukat, kam se vydat na procházku. V současnosti je nejvyužívanějším okruhem cesta kolem dětského hřiště Brumlovka do ovocného Světozoru „na zmrzlinu“ a zpátky (Počátecká ulice). Nejnavštěvovanějším místem byl právě tento obvodový pás zeleně, který umožňoval nerušený prostup divokou městskou krajinou v klidné bytové čtvrti s minimálním automobilovým provozem. Pás začínal prakticky od současného Domova Sue Ryder podél potoka Botiče směrem k náspu. Cesta potom kopírovala násep až k podjezdu železnice pod Michelskými pekárny. Zde začínal možný okruh přes Spořilov, zeleň se vpíjí do okolního prostoru přetátého Jižní spojkou směrem ke Slatinám.

„... než se celá oblast kolem dráhy, tam kde je teď STK, uzavřela, tak ten prostor byl přirozeným vycházkovým koridorem, v neděli bylo volno a matky tam šly Ohradní dozadu tou divočinou dál, je to zelené, kus přirozené přírody, na psychiku to má velký vliv.“ Informátor T. P. 50 let.

Obrázek č. 32 – Pás divoké městské zeleně podél železničního náspu v Michli. Podklad: mapy.cz

Celá oblast je majetkově velmi roztříštěna. Na velkou část těchto prostranství ovšem existují na jižní straně náspu projekty na revitalizaci. Nová koncepce prostoru se nabízí především na pozemcích obklopujících bývalé Michelské pekárny, které má v plánu revitalizovat společnost Skanska Reality a.s.

Význam této lokality pro rekreaci místních obyvatel pomalu upadá. Může za to několik faktorů:

- **západní část** – ještě v první dekádě zde bylo několik pozemků zahrádkářských kolonií, jedna z částí byla provozována jako zahradnictví. Oblast je nyní neprostupně zarostlá již od mostu u bývalé továrny Hellada. Neprostupnost je obecně známá, takže se celý prostor postupně vytratil z povědomí místních obyvatel, včetně nejblíže osadníků na sídlišti U Botiče. Prostor má pověst místa, kde se koncentrují lidé bez domova. Koexistence je ale bez významnějších problémů.

„... hodně byla oblast kolem trati na černou louku, a bylo to centrum procházek, sáňkování, takové volnočasové místo, a pak se to začlo zastavovat, takové úplně malé domečky tam stály, pak to zůstalo a bylo to opuštěný, pak tady byly Harvardské fondy.“ Informátorka H. E. 45 let.

„... jedeme na kole, jedeme k Michelskému mlýnu a tam to pak navazuje na cyklostezku. Dříve šlo jít podél tratě k Helladě, teď je tam to teplovodní vedení, ale taky jsme tam prolezali.“ Informátorka N. M. 40 let.

- **Střední část pod bývalými Michelskými pekárnami** – nejužší část zeleného koridoru. Kdysi se zde procházelo k podjezdu pod železničním náspem, nyní je podchod uzavřený. Za ním bylo velmi oblíbenou místní atrakcí pozorování vláčků na seřazovacím nádraží. V současnosti je zde provozována STK. Průchod i průjezd je stále po veřejné komunikaci možný, mezi oslovenými ale

převládá názor, že je silnice právě kvůli STK uzavřena. Spodní část u uzavřeného podchodu slouží jako místní skládka, útočiště pro jedince, kteří hledají úkryt.

„... kdysi tam ta oblast kolem Botiče bylo místo pro procházky, než tam postavili ten areál v Tigridově a okolní nesmysly. Svah je prudký, tam se toho moc nedá dělat. Svah je zelená plocha z územního plánu, ale dál to není pro výstavbu povolený.“ Informátor H. F. 50 let.

Obrázek č. 33 – řední část pod bývalými Michelskými pekárny. Foto: autor.

- **Psí loučka na „černé louce“** – na východní straně Michelských pekáren je navážka vytěžené zeminy ze stavby družstevních panelových domů v ulici Na Záhonech. Horní část je v současnosti oblíbený prostor pro legální venčení psů, ale nejen to. Chovatelství psů je oblíbenou kratochvílí místních obyvatel, sdružování na psí loučce vede k dalším společenským aktivitám v tomto prostoru. Jedná se o jedno z nejvýznamnější komunitně využívaných míst ve veřejném prostoru Michle. Svah navážky sloužil v zimním období jako místo pro dětské radovánky na sáňkách a bobech – nyní je zarostlý náletovou zelení, takže už nejde využívat. Prostor mezi náspem a navezeným kopcem slouží jako malé údolíčko, kudy vede vzrostlou zelení, tvořenou výrazným zastoupením akátů, cestička od podjezdu směrem nahoru do ulice Na Záhonech. Údolíčko je opět prostorem, který je využíváno stále méně, na vině je snížený pocit osobního bezpečí, který zde obyvatelé vnímají.

„Náš barák, my jsme chodívali kolem těch drah, vždycky tam chodili lidi, bylo to tam docela i jako malebný, no a toto všechno se pak oplotilo, protože tam chodili bezdomovci, stalo se to smetištěm, a pak to oplotili, ale my už jsme tam stejně nechodili a bylo to takové o strach, teď už se tam nedá jít.“ Informátor P. H. 55 let.

Obrázek č. 34 – Pěšinka pod tzv. černou loukou, na níž se rozkládá „psí loučka“ v ulici Na Záhonech – spodní část. Foto autor.

Obrázek č. 35 – Horní část náspu v ulici Na Záhonech, „psí loučka“. Foto autor.

- **Východní část** – u podjezdu železnice se otevírala možnost okružní vycházky. Nejčastěji sem obyvatelé vstupovali ze severní strany železnice, kde jsou haldy vytěžené zeminy bohatě porostlé náletovou zelení. Tímto směrem bylo možné projít až na Spořilov, kudy šlo dokončit okruh návratem do ulice Na Záhonech. Oblast nikdy nebyla veřejně přístupná, nikdo ale prostupu nebránil. Především pro děti bylo toto místo dějištěm dětských her v dosažitelné vzdálenosti od domova. V současnosti tento prostor vymizel z povědomí, a jelikož je prakticky nepřístupný, tak ztratil na atraktivitě.

Obrázek č. 36 – Část koridoru na severní straně želez. náspu za podchodem ve vlastnictví Rachetta s.r.o.

4 SÍDLIŠTĚ OHRADNÍ (ZÁPADNÍ ČÁST, NA KŘIVINĚ)

4.1 Oznámené či očekávané stavební projekty v této lokalitě

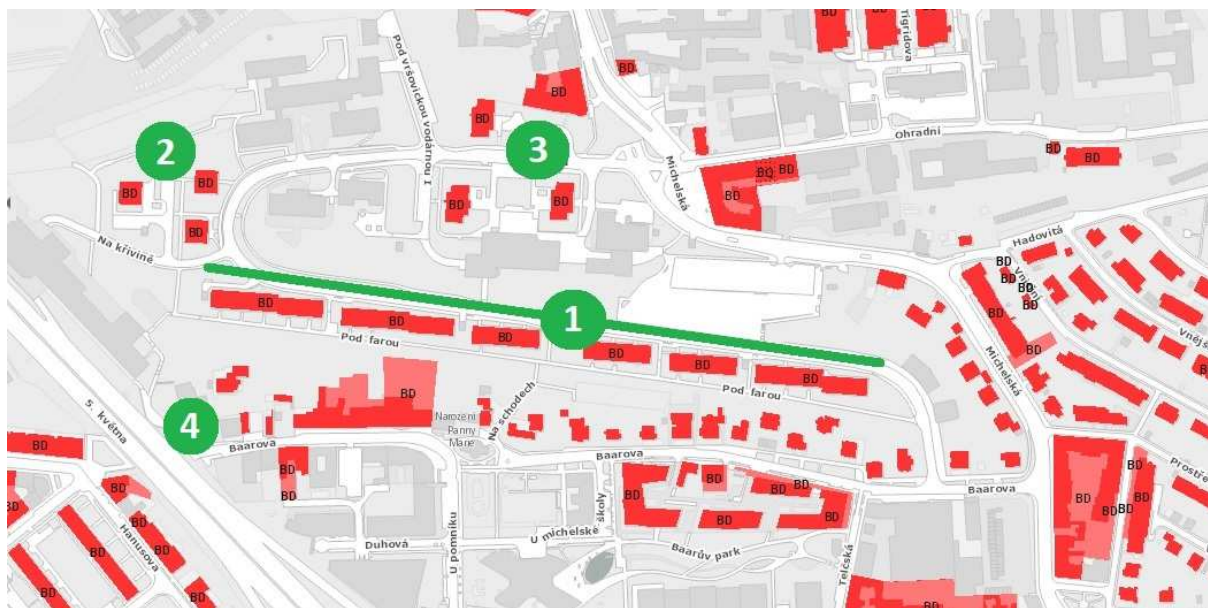
4. **Polyfunkční dům Ohradní** (parkovací dům + obchod, služby, administrativa): parcely 700/1, 700/126.

12. **BD Michelská**: parcely 772, 773/1.

13. **BD Michelská vyhlídka**: parcely 768, 770, 771 v k.ú. Michle.

4.2 Charakteristika oblasti

Panelové sídliště Ohradní se skládá z několika částí. Je to „desková“ část v horní části této ulice (bod 1 obr. 37), bodové panelové domy Na Křivíně (bod 2 obr. 37), a bodové panelové bytové domy ve spodní polovině západní části Ohradní ulice (bod 3 obr. 37). Celkově je tato množina bytových domů a návazného veřejného prostoru viděna jako samostatná část Michle. Je to dáno z pohledu z vnějšku (obyvateli okolních čtvrtí), tak zevnitř jejími samými obyvateli. Sídlíště je dalším ostrovem mezi pomístními michelskými čtvrtěmi. Sídlíště přirozeně spadáje k Budějovické, ale také významně k Pankráci, který je velmi dobře dostupný pěší a cyklo dopravou skrze podchod u ulice Hanusova (bod 4 obr. 37).

Obrázek č. 37 – Schéma bydlení v prostoru sídliště Ohradní. Podklad IPR Praha.

Oslovení obyvatelé sídliště příliš nenavštěvují tzv. „Dolní“ Michli, kolem údolí Botiče. A pokud ano, tak inklinují spíše k Nuslím a k jejich občanské vybavenosti. Zvnějšku je viditelné, že pro obyvatele okolních částí Michle, kteří vnímají její veřejný prostor³³, je sídliště Ohradní vnitřně jednotným celkem. Tento stav je výsledkem bateriové kolonizace území, kdy se do většiny nově zbudovaných obytných domů nastěhovali lidé ve velmi krátkém období. Tento druh osidlování Michle je pro ni obecně velmi příznačný. Komplex panelových domů v Ohradní je jen jedním z michelských sídlišť vystavěných na zelené louce, bez předchozího kontextu. Obyvatelé této části Michle se všichni rekrutovali z řad zaměstnanců a rodinných příslušníků někdejší československé armády či policie (veřejné bezpečnosti). V lokalitě byli novousedlíky, kteří zde postupně zapustili kořeny.

Původní „osadníci“ se zde začali usazovat od roku 1984, kdy bylo sídliště zkolaudováno. Celkově zde žije cca 1600 obyvatel. Bytový fond byl zcela privatizován, k fluktuacím obyvatel dochází minimálně. Většina bytového fondu je obývána původními obyvateli či jejich rodinnými příslušníky. Většina oslovených představitelů SVJ a bytových družstev odhaduje počet pronajímaných bytů na nikoliv více než 10 % celkového bytového fondu.

Z výpovědí místních obyvatel se ukazuje, že sídliště žilo poměrně značně vlastním životem. Obyvatelé nenavazovali vztahy ani s obyvateli historické části Michle kolem ulice U Michelského mlýna, ani s obyvateli dvou prvorepublikových rezidenčních čtvrtí v Horní Michli. „Sídliště bylo stavěno s kompletním vybavením, což se změnilo po privatizaci.“ Informátor B. T. 60 let. V poslední době se ale vše mění. Původní obyvatelstvo se poměrně dynamicky obměňuje a do bytů se stěhují noví, mladí lidé. Nejedná se ale o stejný proces jako v polovině 80. let. Generační a situační pojivo, které spojovalo první nastěhované rodiny, již není přítomno. V atraktivní lokalitě jsou stále přijatelné ceny za nájem i pro odkup. O generační obměně svědčí i plné vyčerpání kapacit mateřské a základní školy Ohradní³⁴.

„... vlastnictví bytů prošlo proměnou, prodávají se, vyměňuje se to, přišlo šest nebo sedm rodin, co se vyměnily. S tím jsou spojené problémy. My jsme dole měli modelářskou dílnu, měli jsme tu sklady, ale nakonec si prosadili nájemníci, že si to přidruží ke svým bytům, byly to kdysi kočárkárny a kolárny, a to se pronajalo, a teď nám děti odrůstají a my nemáme kam dát kola. To jsou generační problémy, mladí mají jinou představu o bydlení a standardu bydlení.“ Informátor F. T. 75 let.

³³ Mnoho tzv. deteritorializovaných obyvatel (viz Svašek 2002), kteří do Michle jezdí pouze bydlet či přespávat, veřejný prostor prakticky vůbec neregistruje. Často se tato situace týká obyvatel bytových novostaveb, jaké vznikají např. v ulici U Michelského mlýna. Nelze to zcela zevšeobecnit, nicméně jistá vykořeněnost, instrumentální užívání prostoru pro bydlení a nikoliv pro žití je sledovatelný společenský trend. Na mnoha úrovních se ukazuje, že bohaté, dostatečně prostupné město opatřené kvalitní veřejnou dopravou posiluje trend „periferních nocleháren“, pokud není na novou výstavbu kladen důraz na rozvoj občanské vybavenosti, a pokud obec aktivně nepracuje na udržitelném rozvoji občanské vybavenosti v místě.

³⁴ Zdroj: Odbor školství MČ Prahy 4.

4.3 Veřejný prostor a bariéry

Celé sídliště je definováno především jižní bariérou v podobě historické ulice Baarova. Tvoří jí původní zadní zahrady a ulice s bokem orientovanými spojenými domy. Severně od této bariéry se rozprostírá prostorné a vzdušné sídliště, které vyplnilo někdejší mírně svažité údolí. Již bylo řečeno, že čas zhodnotil veřejný prostor. **Bydlení je zde oblíbené a lidé nemají problém najít si k veřejně sdílenému prostoru vlastní cestu.**

Kultivovaná ulice Ohradní je určena především ke komfortnímu tranzitu skrze sídliště. Clona parkujících aut je překážkou v přehlednosti prostoru, což vadí nejen rodičům s dětmi, seniorům a chovatelům psů. Svahem jsou směrem k ulici Michelská trasovány dvojce schody, které prochází sice nekultivovanou náletovou zelení, ale zato bohatou a spíše neznečištěnou. Nejvzdušnější prostory jsou kolem panelových domů Na Křivíně, kde se místním sdružením vlastníků bytových jednotek daří kultivovat i další části pozemků, než byly původně součástí odkupu domu.

Citelná symbióza je mezi základní a mateřskou školou, včetně dialyzačního střediska v bývalých jeslích a sídlištěm jako celkem. Občasné připomínky ke zvýšené dopravě v ranní špičce, kdy rodiče vozí děti do školy, jsou vyvážené jednak nedávným zjednosměrněním ulice Ohradní (zklidnění dopravy), druhak komfortní možností pro místní rodiče umístit děti do školy, která situována v bezpečném a přehledném prostoru. Veřejný prostor je u spodních panelových domů řešen zajímavým způsobem, který ještě nese známky původního konceptu, včetně soklů již odstraněných uměleckých děl (oněch legendárních socialistických 4 % rozpočtu na umění ve veřejném prostoru). Nicméně okolí spodních panelových domů je nyní hodnoceno bez širšího významu pro celek sídliště (kdysi zde byla oblíbená samoobsluha a další služby), které ale neruší, a je zde oceňován především přehledný prostor, který vnáší světlo i do svahu za ním.

Deficity má prostor především v kdysi oblíbené ulici Pod Farou, kde mimo sušáků na prádlo bylo také spousta laviček a několik sportovních hřišť. Toto přirozené místo setkávání místních obyvatel trpí nedostatek pravidelné péče. Sportoviště jsou v dezolátním stavu, na renovaci se čeká. Kultivaci by jistě zasloužila také cesta do podchodu u ulice Hanusova, který je pro některé obyvatele nejkratší cestou na MHD (což znamená také nejčastější cestou z běžných nákupů). O kultivaci zeleně ve svahu mezi ulicemi Ohradní a Michelská se hovoří také, je ovšem nutné zvážit možnosti vzhledem k stabilitě svahu a na ní navázaných komunikací stavěných na stavební navážce. Je perličkou místního života, že čas od času se z tajemných hlubin ozve místní potok, který teče kdesi v hlubině údolí a sebere si třeba auto, nebo inženýrské sítě.

„Propadlo se nám tady auto do šestimetrové hloubky, 2014 byly deště a hučela tam po kanalizací voda a vymlela to tam, roura praskla a tady se to valila. Tady byl obrovský kráter.“
Informátor J. Š. 60 let.

Veřejnému prostoru škodí parkování návštěvníků nedalekých oblastí BB Centra, Budějovické a řidičů, kteří si dělají z Michle rozšířené park & ride parkoviště. Potom nepřekvapí snahy místních obyvatel přebudovat části předzahrádek jejich domů na soukromá parkoviště. Logický krok, k němuž by ale nemuselo vůbec dojít. Obyvatelé zdejšího sídliště se museli naučit žít s nově vybudovaným

administrativním BB centrem a rezidencí Baarova. Více než deset let bydleli na kraji rušného a prašného staveniště. Nyní pro ně Baarova představuje především bariéru, kterou musejí obcházet (více viz kapitola věnovaná BB Centru). O symbióze nemůže být řeč, koexistence citelně pokulhává. Výšková budova Filadelfie odebírá sluneční svit pro solární elektrické kolektory, do nichž majitelé domů vložili nemalé prostředky. Světelný smog z reklamních bannerů na Filadelfii ruší obyvatele v širokém okolí. Před podprůměrně vybaveným supermarketem Albert dávají zdatnější jedinci přednost Arkádám Pankrác případně Kauflandu u Michelské pekárny.

Senioři oceňují park Baarova, který jako jeden z mála veřejných prostranství disponuje lavičkami.

Kritizují ale nutnost obcházet rezidenci Baarova, která je neprostupná. BB Centrum zásadně ovlivňuje pocit obyvatel z veřejného prostoru v této oblasti. Panuje názor, že stavby nenavázaly na žádnou existující strukturu okolního města. Je jistým městem ve městě, s nímž se obyvatelé sídliště mají problémy identifikovat. Na jednu stranu oceňují přínos v podobě kultivovaného a především bezpečného prostoru, kterým není problém se pohybovat i po soumraku, jinak ale připomínají, že je bariérou v pohybu, mimo pracovní dobu je „městem duchů“. Vymístilo a v místě nenahradilo sportovní plochy využitelné dospívajícími dětmi. Postupující kultivace Michle stavebními developery je v tomto smyslu příležitostí pro celou oblast Horní Michle, pokud se vyhne problematickým realizacím, na něž si lidé stěžují.

„Veřejný prostor toho moc pro trávení volného času nenabízí. Není tady moc prostoru, kdyby tu zrušili sběrnou surovin, která nás budí od šesti od rána kraválem. To ruší značně, je kravál, je prach, a to by bylo dobré místo na cokoliv. Kdyby se ta Hadovka zahradní restaurace dostala na vyšší úroveň, tak by to mohl být hezký oddychový areál jako třeba na Jezerce, i když tam je to zaměřené spíše na ty děti. Jezerka tam je takové hřiště sportovní a vedle toho je klouzačka a skotačinky, vyblázní se tam jako mládežníci, tak i děcka. S kočárkem, dělají se tam festivaly se stánky. Je to příležitost kam vyrazit. Líbí se mi sdružená funkce restaurace, provozu pro děti i mládeže. Líbí se mi restaurace, kde sedíte u stolu a pak si jdete vedle hrát.“ Informátor A. Š. 60 let.

4.4 Prostupnost

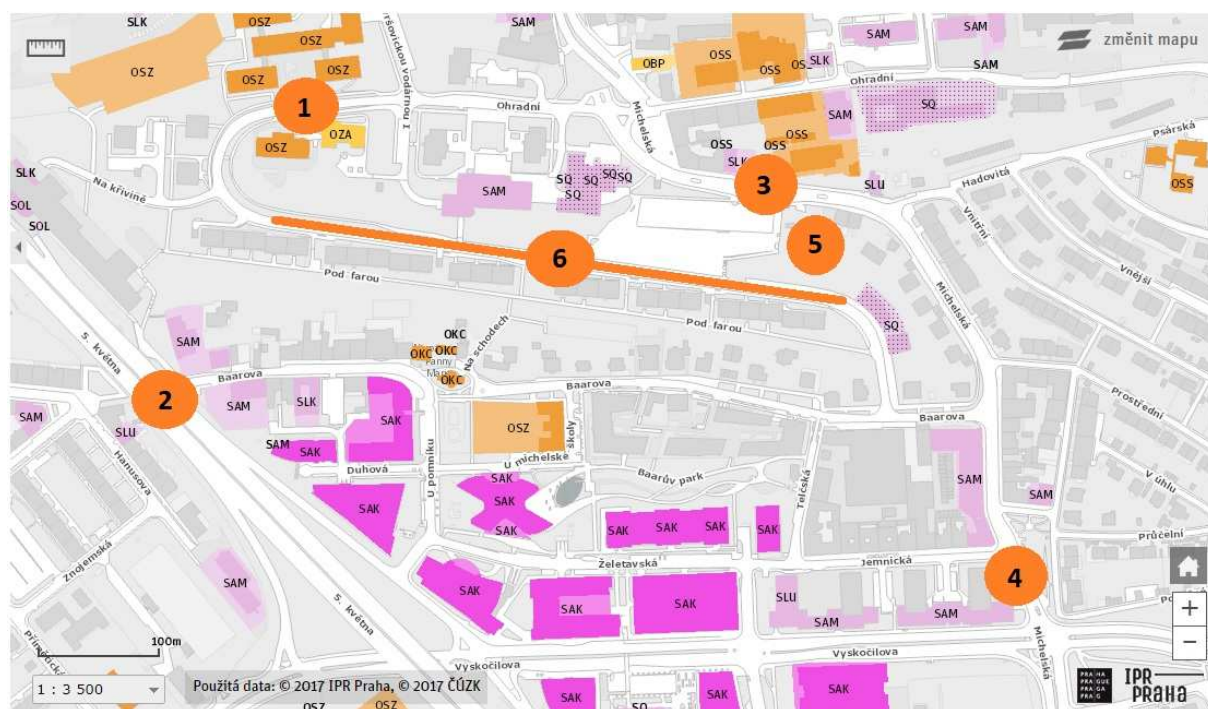
Prostupnost není v této oblasti problematickým momentem. Sídliště utváří jasnou linii deskových panelových domů, které de facto kopírují bariéru rodinných domů stojících za nimi. Od počátku tak bylo spojení s Brumlovkou pouze dvěma body (ulice Na schodech, podchod Baarova/Hanusova). Severní svah je opatřen dostatečným množstvím schodů (v minulosti i výtahem – což už kvůli chybějící samoobsluze není relevantní), a je průchozí i lineárně (podélně svahem). Ulice Ohradní je po celé své délce v této oblasti jednosměrná, a až na dobu dopravních špiček je bezpečně překonatelná i mimo přechody pro chodce.

Obrázek č. 38 – Mapa prostupnosti územím sídliště Ohradní, zdroj IPR Praha.

Bariérový je jistě systém pěšin kolem Reitknechtky, kterými se místní obyvatelé dostávají na Pankrác a zpět, případně do parku Jezerka. Často se lze potkat s názorem, že schody vedoucí k podchodu pod Severojižní magistrálou a jejich okolí by zasloužily více pravidelné péče v podobě průřezů a běžného úklidu. Většina respondentů je spokojená s omezením dopravy ulicí Ohradní pouze na jeden jízdní pruh.

4.5 Uzly

Obrázek č. 39 – Mapa komerční a občanské vybavenosti doplněná uzly místního setkávání – IPR Praha.

Mezi hlavní uzly patří **předprostor ZŠ a MŠ Ohradní** (1. obrázek č. 39), kudy proudí doprava se školáky na ranní vyučování. **Podchod pod Severojižní magistrálou u ulic Baarova/Hanusova** (2. obrázek č. 39) je nejdůležitější pěší propojkou mezi sídlištěm a vybaveností na stanici metra Pankrác. K tomuto podchodu je možné přičíst i **schody vedoucí podél parkovacího domu Pankrác**. Svou důležitost má tento bod také pro obyvatele horní Baarovy ulice. **Zastávka autobusu MHD Hadovitá** (3. obrázek č. 39) a Jemnická (4. obrázek č. 39). Obě zastávky jsou využívány pro přepravu na metro, především na Budějovickou. **Pivnice Hadovka** (5. obrázek č. 39) představuje minimálně v letním období významné místo setkávání, které se intenzivně dostává do vnímání místních obyvatel také kvůli vlivu na bezpečnost prostupu svahem. **Horní partie západní části Ohradní ulice** (6. obrázek č. 39) funguje vlastně jako dlouhé korzo, kde se mají možnost potkat všichni obyvatelé této ulice. Především východní část ulice spadáje směrem na horní část Michelské.

4.6 Hodnoty oblasti

Klidné prostředí pro život v blízkosti lokálního centra – oblast přirozeně spadá k Budějovické a její občanské vybavenosti. Sídliště od hluku a provozu odděluje BB Centrum, residence Baarova a také původní řada rodinných domů v Baarově ulici. Je proto podobně jako ostatní ulice klidným ostrovem pro bydlení.

Kultivované předzahrádky panelových domů – dokončená privatizace bytových jednotek dopomohla kolektivní starosti o volná veřejný prostranství na severní části domů směrem do Ohradní ulice. Situaci dopomáhá i pravidelná starost o veřejnou komunikaci ze strany městské částí (na rozdíl od ulice Pod Farou, která není dostatečně spravovaná).

Svah pokrytý náletovou zelení mezi ulicí Ohradní a Michelskou – náletová zeleň má dobrý psychologický efekt, umocňuje výsledný klidový efekt oblasti. Brání hluku z Michelské ulice (snižuje již tak vysoké hlukové zatížení ze sběrný surovin na Michelské ulici), je filtrem exhalací, částečně zpevňuje svah před posunem (sídliště je vystavěno na skále, která v některých místech trpí nestabilitou). Zeleň je průchozí jak kolmo dolů po schodech, tak i lineárně od sídliště Na Křivíně směrem na Michelskou. Vytváří přirozený stín a zákoutí pro mateřskou školu.

Vzdušnost a přehlednost veřejného prostoru sídliště – také na tomto sídlišti čas ukázal, že panelová sídliště stavěná po roce 1980 mohou být oblíbeným typem bydlení. Informace o trendu „zahušťování“ města je poměrně široce rozšířena a s informátory všeho věku jí poměrně často řeším. Zahušťování je obyvateli sídlišť viděno jako zcela negativní rys rozvoje okolního veřejného prostoru (a to často včetně dostavování proluk – BD Michelská). Nejen z těchto důvodů je jako častá hodnota zmiňován otevřený, přehledný, dostatečně zelený a vzdušný charakter předpolí panelových domů, který podporuje proudění vzduchu a napomáhá ve viditelnosti okolní zeleně. **Ze zcela praktického hlediska je pak vidět, že tam, kde se povedlo nakoupit asociacím majitelů bytů (SVJ, BD apod.) okolní veřejný prostor, tam dochází k jeho intenzivní kultivaci a zkulturnění.** Ulice Na Křivíně, stejně jako Ohradní ve své západní části, jsou toho jasným dokladem. Tím více je viditelný kontrast zanedbané veřejné péče o prostranství spravované magistrátem či městskou částí v okolních ulicích (Pod Farou, průchod pod magistrálou u ulice Hanusova, Reitknechtka atd.)³⁵

„... výstavba kolem nás Na Křivíně není moc zahuštěná oproti jiným zástavbám, to je výhoda. Je to cenný, není to jako oblast Ohradní, je tu výběh pro děti, je to dost zeleně.“ Informátor T. R. 40 let.

³⁵ V poslední době se lze na tuzemských i zahraničních konferencích věnovaných tematice rozvoje měst a spolupráce samospráv s komunitou setkat s diskusí o možnostech společné správy veřejného prostoru. Často je možné vidět skepsi komunálních politiků nad svěřenou správou o veřejnou zeleň do rukou místních aktivistů. Projekty jako je třeba Vybíralova 24 (Černý Most Praha) ukazují, že efektivní spolupráce mezi samosprávou a asociacemi majitelů bytů a nemovitostí (SVJ, BD, firmy) je možná a efektivní, pokud ji město dostatečně moderuje. Zde v Ohradní platí beze zbytku, že veřejný prostor převedený do „rukou“ místních asociací vzkvétá, je obhospodařován a obyvateli je považován za hodnotu.

Pěší dostupnost Pankráce – v klínu sídliště Ohradní a Na Křivíně je pěší a cyklo podchod z ulice Hanusova. Je frekventovaně využíván místními obyvateli, kteří využívají zastávku metra a obchodní centrum Arkády. I přes poměrně svažitý charakter prostoru je to nejkratší spojka na metro, k občanské vybavenosti.

ZŠ a MŠ Ohradní – obě instituce plně pokrývají potřeby jak místních obyvatel, tak některých dojíždějících. Dle vyjádření odboru školství, prevence a rodinné politiky MČ Praha 4 kulminovala míra porodnosti v celé Praze 4 v roce 2011, v dalších letech se očekává spíše stagnace a po roce 2020 pokles, čili dojde k poklesu potenciálního počtu žáků v MČ Praha 4. Výjimkou je spádová oblast ZŠ Ohradní, kde bude nárůst trvat přibližně o 5 let déle, vrcholu bude dosaženo kolem roku 2025.

Reitknechtka – oblíbená oblast s několika sportovními kluby a jednotami. Samotný zalesněný kopec je vyhledávanou městskou divokou zelení pro hru dětí a dobrodružnější prostup do parku Jezerka. **Volná, nekultivovaná městská zeleň je vysoko ceněna ve všech sledovaných oblastech.** V mnohých případech je sférou nostalgie dětského věku, v těch ostatních pro hru dětí a dospívajících v přiměřeně bezpečných mezích.

Hadovka – venkovní restaurace na Michelské ulici u zastávky MHD Hadovitá a východních schodů do Ohradní ulice. Přínos venkovní pivnice není zcela jednoznačný. Jistou částí informátorů je viděna jako prvek zvyšující bezpečnost při nočním prostupu po schodech ze zastávky, druhou skupinou je viděn jako potenciálně ohrožující. V každém případě jsou východní schody preferovány, jelikož druhé schody do Ohradní na západní straně za parkovištěm mají punc „plácku pro zevlování náctiletých“.

Parkovací dům (třída 5. května/Ohradní) – původním záměrem stavby bylo poskytnout parkovací místa pro obyvatele sídliště Ohradní. Objekt byl zprivatizován, v současnosti je zde několik různých soukromých provozů včetně pronajímaných parkovacích stání. Budova samotná je hlukovou bariérou, která chrání nejen úvodní domy v Ohradní ulici, ale především tři bodové panelové domy v ulici Na Křivíně.

Jednosměrný provoz ulicí Ohradní – zavedení jednosměrného provozu obecně zklidnilo dopravu v této ulici, zvýšilo bezpečnost chodců i projíždějících vozidel. Obecně ulehčilo oblasti od tranzitní automobilové dopravy. Bohužel v nočních hodinách je zákaz vjezdu z ulice Michelská porušován některými vozidly, která míří do parkovacího domu na třídě 5. května.

Výstavba BD Michelská vyhlídka na pozemcích č 768, 770, 771 vlastněných společností INGRAS a.s. – záměr s výstavbou objektu je ovšem v souladu s vůlí představitelů místních SVJ. Ti si od jeho výstavby slibují stabilizaci svahu, včetně pozemní komunikace v ulici Ohradní, která má tendenci k postupnému sesuvu. Činí to potíže především s praskáním vozovky a narušováním inženýrských sítí pod nimi. Nárůstu dopravy v klidu i pohybu se obyvatelé neobávají. Především představitelé SVJ z krajních domů ulice dlouhodobě volají po koncepčních úpravách vozovky před jejich domy tak, aby nedocházelo k opakovaným haváriím.

„Kanalizační vedení je tady nekvalitně udělané a co čas se tu propadá vozovka, likviduje okolí trubek.. Zatravnovací tvárnice se propadly.“ Informátor H. G. 70 let.

Kostel Narození Panny Marie v Michli (Baarova ulice) – místo historické paměti, architektonicky i esteticky hodnotné. Kostelíček je doplněn malým parkem a zbytkovou městskou zelení. V blízkosti je také původní budova fary, která vytváří společně s budovou kostela zajímavé zátiší se starosvětským důrazem, který místní obyvatelé oceňují.

Nízká fluktuace obyvatel – trvale usazení obyvatelé

„U nás je pronajmuto zhruba 10 %, jsme SVJ. Nemáme s tím problém, mají to o tisícovku dražší do fondu oprav.“ Informátor B. N. 60 let.

4.7 Problémy oblasti

Ulice Pod Farou – obyvatelé panelových domů si stěžují na zanedbanost ulice. V době kolonizace oblasti novými nájemníky byla místem her zdejších dětí, přirozeným „dvorečkem“, kde se mohli potkávat lidé z jednotlivých domů. V zimě je jen velice těžko průchodná. Zanedbané sportoviště a dětské hřiště³⁶.

„Udělal bych lepší přístup přes Reitknechtku kolem hřiště k tomu podjezdu, nebo tomu mostu dálničnímu. Reitknechtka není upravovaná, hodně často o tom píšeme na radnici. Vede tam tudy cesta na Pankrác na tramvaj. Vojáci to málo sekají, město taky.“ Informátor J. Š. 60 let.

Chybějící samoobsluha v ulici Ohradní – i po více než dvaceti letech od ukončení provozu obyvatelé stále vzpomínají na dobře zásobenou samoobsluhu, která byla navíc obsloužená veřejným výtahem uprostřed horní ulice. Oslovení obyvatelé spíše nevnímají provoz supermarketu Albert za adekvátní náhradu.

Parkování návštěvníků – Ohradní ulice spadá, podobně jako ostatní části Horní Michle, do oblasti, kterou využívají návštěvníci Prahy 4 pro denní parkování. Pro rezidenty je pak parkování v pracovních hodinách obtížné, ba nemožné. Situace se výrazně zlepšuje o víkend, méně potom ve večerních hodinách. Problém činí parkování také ve spodní části západního konce Ohradní ulice, kde na veřejných parkovištích u bodových panelových domů (čp. 1344/51, 1345/6) parkuje mnoho návštěvníků způsobem, který porušuje předpisy. Tato situace je zdrojem častých konfliktů místních obyvatel s návštěvníky. Vysoká zahuštěnost parkujícími vozy komplikuje přehlednost veřejného prostoru, což je problematické především v případě dětí, které se sami vrací ze spádové základní školy Ohradní.

„Ohradní je nepřehledná ulice, nebezpečné se tu pohybovat. Z poloviny jsou pouze lidi rezidenti, zbytek je Středočeský kraj.“ Informátor S. P. 62 let.

Nestabilní svah – dle zkušeností místních obyvatel dochází k posuvu navezeného materiálu na skalním podloží, na němž jsou vystavěny panelové domy v ulici Ohradní. Především domy ve východní části mají s posuvem problém. Projekt BD Michelská vyhlídka na pozemcích č 768, 770, 771 vlastněných společností INGRAS a.s. by mohl této problematice pomoci.

³⁶ Dle poslední zpráv byly sportoviště převedeny do majetku PasserInvest group, která zde plánuje obnovit veřejná sportoviště.

„... já jsem byl potěšený, že tady na té náletové straně byl vymyšlen ten projekt... projednávali jsme součinnost mezi námi a jím, tak slíbil, že by zpevnil základy domu tím, že by zakotvil svoje základy do našeho skalního podloží. Vozovka se utrhuje. Stromy to brzdí. Naše stanovisko k projektu bylo kladné. Ano, oni si upravili dohlednost, stínění atd. budou mít i své parkoviště, který zabezpečí, nám by to pomohlo, je s tím dobrá spolupráce. Myslíme, že to zkulturní to prostředí tady, a to zpevnění toho svahu se dosáhne. Je složité v tom kopci něco postavit, což je taky důvod, proč se tady nic nestavělo.“ Informátor A. U. 70 let.

Tato situace ale neplatí pro západní části Ohradní ulice u ulice Na Křivíně. Zde je naopak výstavba ve svahu odmítána. Důvody jsou zastínění mateřské školy, zamezení prostupu zelení směrem na zastávku MHD Hadovitá směr Budějovická, zamezení výhledu z okem panelových domů, nárůst dopravní zátěže.

Sběrna surovin – sběrna v Michelské ulici je zdrojem hluku, který trápí okolní obyvatele především v denních hodinách. Na druhou stranu jsem se nesetkal s velmi běžnými výhradami obyvatel vůči podnikům tohoto typu, tj. výskyt sběračů papíru s barevných kovů. Sběrna tedy není činitelem vandalizmu v okolí.

Plánovaná výstavba polyfunkčního domu Ohradní (parkovací dům + obchod, služby, administrativa): 700/1, 700/126) – v celé oblasti Michle je nyní kalkulováno se snahami soukromých investorů o výstavbu více jak dvaceti různých bytových i administrativních projektů. Žádný z nich ale nevyvolává takovou míru nepochopení a kontroverze jako projekt společnosti K-PLAN a.s. na výše zmíněných pozemcích. Dle obyvatelům a městské části dostupných materiálů by se mělo jednat o kombinaci parkovacího domu s obchodním centrem. Stavba je plánovaná do místa s náletovou i sázenou zelení, které je v současnosti neprostupné. Stručně představím základní připomínky obyvatel k projektu, podrobněji již vyjednávají představitelé dotčeného panelového domu s místní samosprávou.

- Parkovacích domů s placeným stáním je v okolí několik (dům ČEZ v ulici U Plynárny, stání v BB Centru, Garáže Pankrác dostupné z ulice Na Křivíně), mají nevyužitou kapacitu, **nejedná se proto o veřejně poptávanou funkci.**
- Parkovací dům by měl stát uprostřed rezidenční čtvrti s **přímým prostorovým napojením na kapacitní panelový dům Ohradní**, dotýkat by se měli rohem panelového domu (s 30 cm odstupem okapního chodníku) zhruba v polovině délky parkovacího domu – existuje obava z rušivého vlivu provozu parkovacího domu na obyvatele obytného domu.
- **Obchodní podlaží je situované zhruba do třetího nadzemního patra přilehlého panelového domu** – provoz by mohl hlukově a světelně rušit místní obyvatele z blízkosti několika málo metrů od oken jejich bytů.
- Nájezdy do parkovacích domů by byly po zvýšených rampách, kvůli svažitému terénu, což by přineslo **nové emise.**
- **Odvětrávání parkovacího domu** by mohlo hlukově a emisně zatížit místní obyvatele.
- Stavba by měla doplnit naznačenou, ale nikdy nedostavěnou blokovou strukturu města z 20–30. let 20. století. Mezitím ovšem vzniklo panelové sídliště se zcela jinou perspektivou, které již není schopné nerušivým způsobem navázat na původní sídelní strukturu. Současný stav koexistence panelových domů a linie fasád v Michelské ulici je viděn jako neproblematický.

Zvýšená prašnost v lokalitě – moment, na nějž si místní obyvatele víceméně zvykli. Je ale podstatné ho zmínit, protože Severojižní magistrála je i po čtyřiceti letech od začátku své existence stále velmi sporným stavebním zásahem do města, který negativně ovlivňuje zdraví mnoha obyvatel. Zatímco

všechny ostatní emise nejsou vidět, tak poletavý prach je viditelným indikátorem znečištění ovzduší v této oblasti.

„... je to dost prašné území, prach je všude jelikož prach z magistrály jde dolů údolím. Není cítit výfukový pach, ani nevnímáme hluk, to nám cloní garáže u magistrály.“ Informátor H. J. 45 let.

Dále se objevují připomínky ke stavu veřejných prostranství kolem linie deskových panelových domů. Jedná se o nekultivovaný stav svahu pod sídlištěm směrem k Michelské ulici. Poukazováno je především na stav schodišť a jejich osvětlení v noci. Reitknechtka, především zalesněná část je taktéž neopečovávaná.

5 HORNÍ MICHLE – OBLAST KAČEROV, KOLEM ZŠ NA LÍŠE, KOMBINOVANÁ VILOVÁ A BYTOVÁ ČTVRŤ, HODONÍNSKÁ ULICE A OKOLÍ

5.1 Oznámené či očekávané stavební projekty v této lokalitě

18. **Podnět na změnu ÚP – spol. Skanska Reality:** parcely 1724/1, 1724/18, 1724/15, 1724/29, 1724/12, 1479/2 k.ú. Michle.

19. **BD Na Návrší:** parcely 1833/24, 1844/1, 1844/2 v k.ú. Michle.

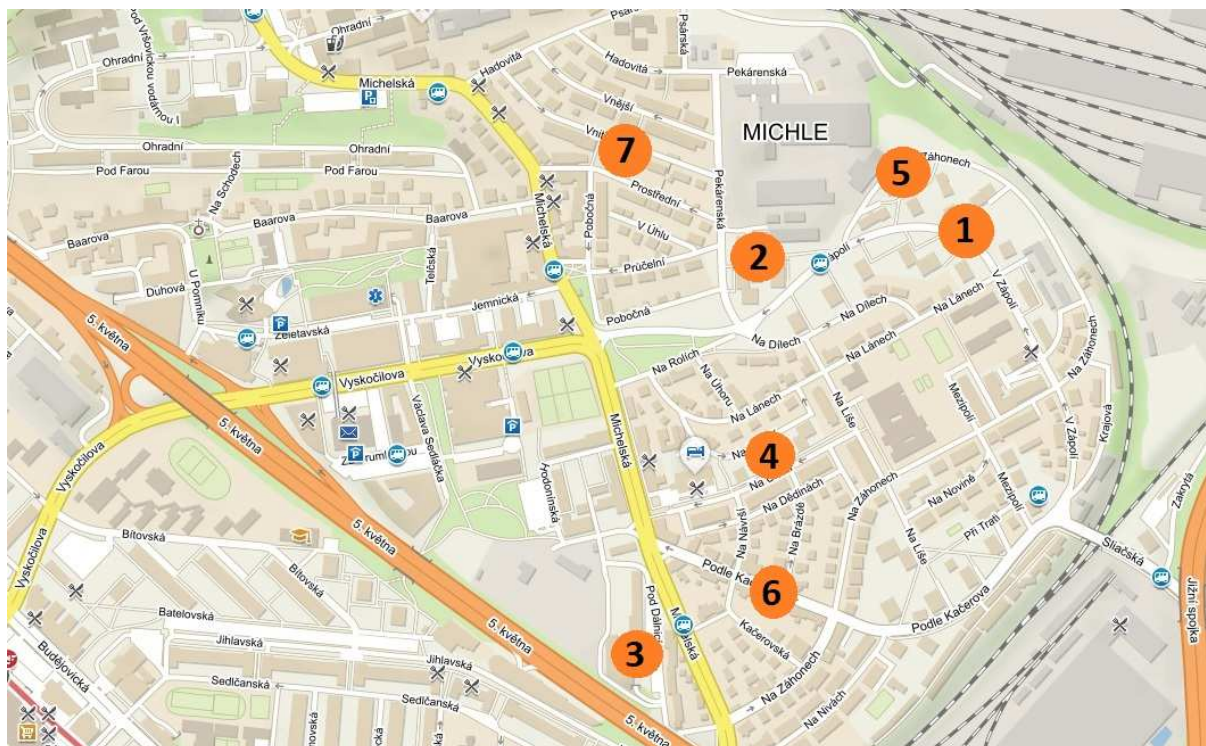
20. **Ubytovna Kačerov – vlastník CPI Reality:** parcely 1848/11 (parcela ve vlastnictví HMP), 1848/40, 1848/1 k.ú. Michle.

22. **Bývalá kotelná Na Líše – možná výstavba BD:** parcely 2125/8, 2125/3 k.ú. Michle.

23. **Návrh změny ÚP – multifunkční centrum – spol. Raccheta:** parcely 2352/38, 2352/39, 5701/4, 5701/5 k.ú. Michle.

5.2 Charakteristika prostoru

V okolí Michelských pekáren vyrostlo v druhé polovině 20. století v několika etapách několik velkokapacitních panelových domů. První vznikají na konci šedesátých let (tzv. bodáky, čtyřpatrové bytové domy, a ještě vyšší paneláky po obou stranách ulice **V Zápolí – bod 1 na obr. 40**). Před samotnou stavbou Michelských pekáren vznikly panelové domy v **ulici Pekárenská (bod 2 na obr. 40)**, které sloužily jako ubytovna pro montážní techniky pekáren. Na jižní straně vyrůstají bytové domy podél Hodonínské ulice, a také nejvyšší zástupce mezi původními budovami **Pod Dálnicí 1 (bod 3. na obr. 40)**. Následuje další výstavba panelových domů v 80. letech, která končí prakticky až na začátku 90. let (bod 4. a 5. na obr. 40). Valná většina těchto **domů v ulici Na Záhonech, a v jižní části ulice V Zápolí**, byla vystavěna bytovými družstvy. Tato sídliště tak doplnila starší **vilovou výstavbu v Michli na Kačerově (bod 6. na obr. 40)**, a **prvorepublikovou čtvrť severně od parku V Zápolí (bod 7 na obr. 40)**. Právě tato čtvrť z 20. let 20. století (a pozdější doby), tvoří nejkompaktnější a nejsevernější část Horní Michle.

Obrázek č. 40 – Mapa vymezení Horní Michle. Podklad mapy.cz

Oblast okolních obytných čtvrtí je v představách místních obyvatel, poměrně autonomním územím. **Oblast kolem Hodonínské ulice se na druhou stranu musí dělit s BB Centrem o podstatnou část veřejného prostoru.** Rezidenční části Michle ohraničuje především Michelská ulice. Integritu obytné části narušuje blízké administrativní areály, které intervenují do uliční sítě čtvrti dopravou návštěvníků širšího okolí Budějovické. Výsek Michle kolem areálu pekárny se tak více začleňuje do centrální části kolem Budějovické. Někdejší mezeru mezi Budějovickou a touto částí Michle v podobě sportovního areálu Brumlovka se zacítila.

5.3 Charakteristika místa

Bezprostřední okolí je ze strany „mladšího“ michelského sídliště tvořeno dvěma odlišnými věkovými kohortami. V panelových domech z 60. let bydlí v současnosti nejstarší generace seniorů. Ke generační obměně zde buď již došlo a byty jsou již pronajaty, nebo je osídlili potomci původních majitelů. Došlo k tomu zatím ale v menší míře. V panelových domech z konce 80. let sídlí povětšinou kohorta obyvatel ve věku 50–60 let. Přibýlo jak mladých rodin s dětmi, tak nájemníků ze zahraničí (Vietnam, státy bývalého SSSR a další). V západní části vilové čtvrti je obyvatelstvo věkově různorodé, jsou zde obvyklé pronájmy bytových jednotek i celých domů.

Informátoři tohoto šetření projevovali většinou maximální spokojenost s vybavením čtvrti. Nejčastěji formou odpovědi bylo, že jim zde nic nechybí a vše, co potřebují, mají v bezprostřední blízkosti.

I přesto, že s podobou venkovních ploch ulic a travnatých ploch v sídlišti panuje spokojenost, **vyjma dětských hřišť a nefunkčních parků, je zde jen hrstka možností pro setkávání.**

Ulice uvnitř čtvrti nevybízí k volnočasovému pohybu, oblíbené jsou některé lavičky v ulici Na Úlehli. Stále větší oblibě se těší dětské hřiště u BB Centra, které by snad mělo být do budoucna doplněno o další funkce.

V Michelské ulici jsou koncentrována oblíbená restaurační zařízení různých typů, pro různé skupiny uživatelů. Uvnitř čtvrti je pak několik starších hospod, které slouží pro setkávání místních. Kavárny a cukrárny se zde spíše nevyskytují. Výjimku lze najít v BB Centru ve Vyskočilově ulici. **Jedna celá široká skupina, rodiče s dětmi, jsou tak poměrně vyřazeni z možností trávit uvnitř rezidenční čtvrti část svého volného času.** Příjemné místo z beztvárného prostoru Horní Michle vytváří především příjemné bydlení v klidné čtvrti, kterou chrání neprostupné bariéry. Klid a bezpečnost. Část místní čtvrti žije „jako vesnice ve městě“, jedná se ale spíše o starší generaci. Mladší generace využívá spíše možnosti širšího města. Prakticky se ve zdejším prostoru ani nemá s čím identifikovat. Jisté náznaky komunitní objednávky se objevují v případě parku u ulice V Zápolí, budoucnost ukáže, zda-li se tato iniciativa přilije i dále.

5.4 Bariéry

Oblast je jistým zálivem, útočiště po klidný život. Okraje oblasti u kapacitní Michelské jsou samozřejmě vystaveny dopravnímu ruchu. Právě různé dopravní stavby jsou hlavními bariérami v oblasti. Jedná se o železniční těleso na východě a silniční tahy na západě čtvrti. Dopravní bariéry jsou ale také vysoce efektivními komunikacemi, díky nimž je Michle velmi snadno dostupná z širokého okolí města, což zvyšuje její atraktivitu a přidává místním nemovitostem na hodnotě. Rychlostní tahy Jižní spojka a třída 5. května efektivně propojují Michli, jak s centrem města, tak s rozsáhlými oblastmi středních Čech.

Hlavní subjektivně vnímané bariéry

Dopravní stavby v okolí Michle – celá Michle se od Budějovické směrem k Nuslím a Bohdalci rozkládá v mírném svahu. Čtvrť ze všech stran uzavírají mohutné dopravní stavby. Zatímco směrem k Odstavnému nádraží Praha-jih je městská krajina zcela neprostupná, na opačném konci třída 5. května (Severojižní magistrála) jistou propustnost dovoluje. Zatímco chodci mají na výběr mezi omezeným počtem podchodů, automobilová doprava je východo-západním směrem vedena pouze po Vyskočilově ulici. To jen podtrhuje komplikovaný charakter Michelské ulice, která je přivaděčem Jižní spojky. Je možné konstatovat, že zatímco na neprostupný charakter čtvrti severovýchodním směrem si obyvatelé zvykli a prakticky ho nevidí jako obtěžující bariéru, u okolních dopravních staveb pro automobilovou dopravu je tomu přesně naopak.

Michelská a Vyskočilova ulice – stále sílící zdroj dopravního ruchu, problematický především v dobách dopravní špičky. Zároveň symbolicky odděluje residenční části starší Michle od BB Centra. Na síle získává Michelská především ve spojitosti s Vyskočilovou ulicí. **Jejich křížení je zdrojem každodenní dopravní zácpy.** Situaci ještě umocňuje napájení individuální automobilovou dopravou z východu (z ulice V Zápolí), která je prakticky jediným výjezdovou a příjezdovou komunikací pro tzv. „mladší sídliště“ a vilovou čtvrť na severozápadě. Michelská je taktéž páteřní komunikací pro styk s Nuslemi.

Areál bývalých Michelských pekáren – v jistém smyslu jej jako prostorovou bariéru vnímat lze, jelikož byl areál vždy uzavřený pro veřejnost. Areál podtrhuje odlehlý a neprostupný charakter obvodové části Michle u železničního nádraží.

Obvodová část Michle (ulice Krajová, Na Záhonech) – Neprostupný pás zeleně kolem železničního náspu. Mimo rezidenty se oblastí pohybují hlavně lidé venčící psy, výjimečně běžci. „*Snažím se pořád na satelitních mapách najít prostupy, pěšiny... ale žádné tam nejsou.*“ (Informátorka A. K., 45 let). Jedním dechem je ale nutno dodat, že **neudržovaná zeleň v dlouhém pásu podél železniční trati je také důležitou hodnotou. Je estetická, působí jako hluková izolace od odstavného nádraží, je to útočiště živočichů.**

BB Centrum – odděluje rezidenční čtvrť Michle od Budějovické. Je bariérou fyzickou, stejně jako psychologickou. Bariérou je BB Centrum i ve smyslu toho, že zaměstnanci nemají potřebu komunikovat, díky dokonalému dopravnímu napojení na zbytek města.

MHD – autobus směrem z Budějovické do Michle nezajíždí do centra rezidenční čtvrti, nýbrž objíždí celou trasu přes stanici metra Kačarov. Je zde tedy nutnost buď přestupovat, nebo dojít cestu pěšky ze stanice Vyskočilova. Druhou rovinou tohoto nastavení je fakt, že ulice V Zápolí může zůstat jednosměrná, což si obyvatelé pochvalují z hlediska klidu a nízké dopravní zátěže. Někteří informátoři upozorňují, že obousměrné vedení MHD ulicí V Zápolí by výrazně zhoršilo komfort pohybu na ulici. V současnosti je to přiměřeně bezpečná silnice. Je zde také potřebná kapacita pro parkování rezidentů.

5.5 Uzly

Obrázek č. 41 – Uzly života v Horní Michli. Podklad mapy.cz.

Mezi každodenní uzly, v nichž se odvíjí nejvyšší míra intenzity kontaktu obyvatel města, patří:

Základní a mateřská škola na Líše – (bod 1 na obr. 41) obě zařízení mají zcela naplněnou kapacitu žáků, přijímají jak spádové žáky, tak děti z širšího okolí. Význam nese škola i pro setkávání rodičů, vliv na vytváření komunity tu je méně znatelný, než v minulosti, přesto dominantní ve srovnání s ostatními institucemi.

Restaurační zařízení v Michelské ulici – je zde několik lidových restaurací a pivnic, které jsou významné pro své pravidelné hosty.

Metro Kačero – přestupní stanice metra a železnice, důležitý bod pro přestup na MHD. Obyvatelé místní čtvrti, kteří se vrací z Budějovické, a nechtějí vystupovat ve Vyskočilově ulici (nutný přechod Michelské ulice) zde přestupují na autobus do zastávky V Zápolí a Pekárenská.

Křižovatka Vyskočilova/Michelská – (bod 2 na obr. 41) zásadní dopravní uzel pro osobní i nákladní (služební) automobilovou dopravu.

Zastávka Pekárenská a V Zápolí – (bod 3 na obr. 41) nejpoužívanější zastávky v oblasti³⁷.

Večerka v Pekárenské ulici a Žabka v ulici V Zápolí – (bod 4 na obr. 41) existuje skupina lidí, kteří ze zásady nenavštěvují samoobsluhu ESO v ulici Na Úlehli. Důvodem je jednak kvalita služeb a zboží v samoobsluze, druhak koncentrace levných pivnic, které přitahují specifické zákazníky.

Středisko služeb a obchodu v ulici Na Úlehli – (bod 5 na obr. 41) kromě samoobsluhy je zde také několik pivnic nižší cenové hladiny, fastfood a ubytovna. Celek těchto služeb činí problém některým obyvatelům. Centrum hraje v kontextu čtvrti spíše menší roli, pro místní návštěvníky je ale velmi důležité. Především místní pivnice jsou důležitým společenským bodem pro některé místní obyvatele.

Park V Zápolí – (bod 6 na obr. 41) tento malý parčík si nachází čím dál více příznivců. V roce 2017 se zformovala občanská iniciativa aktivně usilující o jeho revitalizaci. Obyvatelé okolních vilových domů zde slaví výroční slavnosti jako Vánoce, Velikonoce apod.

„Pší loučka“ v ulici Na Záhonech – (bod 7 na obr. 41) nejintenzivněji využívaný veřejný prostor v této části Michle. Cestu si sem celoročně hledají chovatelé psů, kteří zde v teplých měsících pořádají různé společenské akce.

5.6 Veřejný prostor

Veřejný prostor v této části města tvoří především uliční síť. Několik dětských hřišť je co do funkce a atraktivity za zenitem své životnosti (výjimkou je dětské hřiště Brumlovka). Absence parkových ploch stahuje pozornost k obtížně uchopitelnému parčíku V Zápolí. Ten si nachází příznivce v obyvatelích okolních domů, kteří zde pořádají různé komunitní akce. Existuje velký kontrast mezi dopravně vytíženou Michelskou ulicí a vnitřní sítí klidných ulic ve čtvrti. Existuje obava některých obyvatel z invaze aktivit BB Centra do prostoru rezidenční čtvrti, což se projevilo novou občanskou aktivitou zformovanou mezi obyvateli okolí parku V Zápolí.

Michli obecně chybí komplexnější relaxační prostor, které by sdružil funkce otevřeného prostoru pro volné využití (grilování, piknik, procházky), veřejné sportoviště, a rekreační prvky pro všechny věkové skupiny včetně seniorů.

*„Baarův park je malý, a nedá se tam toho moc najít... chybí mi tu zákoutí bez hluku a ruchu.“
(Informátorka A. V., 27 let)*

Veřejný prostor v uliční síti je poměrně stabilizovaný. Jistá nejistota panuje ohledně budoucího řešení plochy Michelských pekáren, zde ale dostali obyvatelé širokou možnost zapojit se do jeho plánování (participativní občanské plánování Skanska Reality a.s.). Problematický je prostor mezi SJM a ulicí Hodonínskou (resp. Pod Dálnicí). Obě dětské hřiště jsou zde využívána a panuje s nimi spokojenost. Pozitivní vliv těchto klidných prostorů ovšem negativně přebíjí rušivý provoz na SJM. Nejde však jen o aktuální zvýšenou hladinu hluku a míru znečištění exhalacemi. Nervozita panuje mezi místními především z nejistoty o budoucí řešení prostoru navazujícího na hlukovou bariéru SJM. V prostoru je

³⁷

Viz ROPID.

nyní improvizované placené parkoviště, které pro místní obyvatele nemá valného významu. Do území je naplánovaná pravděpodobně bytová výstavba s malou občanskou vybaveností skupiny Passerinvest u Michelské ulice. Koncepční řešení ale čeká na obvodovou část tohoto prostoru u SJM. Někteří obyvatelé upozorňují, že je to jedno z mála míst, kde by bylo logické vystavět souvislejší parkovou plochu. Dětské hřiště Brumlovka a psí loučka tento prostor jako relaxační již začaly definovat. Prioritní je hlavně řešení hlukové zátěže.

Ambivalentně až negativně se staví k celku administrativní čtvrti BB Centrum.

Bývalé Michelské pekárny nehrají v celku veřejného prostoru prakticky žádnou roli, jsou tichou prostorovou bariérou v nejzazším cípu Michle. Oblast je obehnaná mnohými prostorovými a funkčními bariérami, které vytyčují ostré hranice mezi Michlí a okolím. Chybí zde veřejná sportoviště, přirozená a klidná víceúčelová parková plocha (Roztylské náměstí je často udávaným pozitivním příkladem) nabízející atraktivní volnočasové využití především mladým lidem a rodinám.

Michle je obecně považována za velmi bezpečnou čtvrť v kteroukoli denní dobu. Ani předsedové SVJ, kteří mají dobrou evidenci o vloupání do domů a bytů, necítí ohrožení vlastní bezpečnosti. Informátoři nedefinovali žádné místo, kterému by se po soumraku cíleně vyhýbali. Jako nepříjemné označili podchody pod magistrálou, obecně okrajové části čtvrti, včetně spodní části u vjezdu do pekáren, park u křižovatky Michelská/Vyskočilova, případně ulici Hadovitou.

K návštěvě okolí pekáren, především spodní části svahu, není nyní dle vyjádření informátorů žádný důvod. Místo nenabízí procházejícímu přidanou hodnotu. Klid, jímž se tato část Michle vyznačuje, není jak smysluplně zkonzumovat. S výjimkou nepříliš oblíbeného dětského hřiště v Pekárenské ulici je zde pouze stejnojmenná ulice, která ale nenabízí nic víc než tranzitní koridor. Cenná sázená alej kopírující Pekárenskou ulici, vytvářející hlukovou izolaci, je za plotem a proto veřejnosti nepřístupná.

Potenciál veřejného prostoru je tak ve spodní části kolem ulice Pekárenská značně nevyužit. Informátoři to však neoznačují jako problém, protože jsou adaptováni, že jinak nerušící výrobní závod nepřináší veřejnému prostoru nic dalšího.

Nespokojenost je spojována především s parkováním vozů návštěvníků Michle v ulicích obytné čtvrti a předimenzovaná doprava na hlavních tazích

Oceňované rysy veřejného prostoru

- **Otevřené travnaté prostory mezidomí** v tzv. „mladším sídlišti“ kolem ulice V Zápolí a Na Záhonech.
- **„Psí loučka“** na navážce v ulici Na Záhonech – obyvatelé oceňují hlavně to, že využívání tohoto prostoru není tak regulované jako v parcích (možnost grilování), mohou zde volně pobíhat psi, je ve zcela klidné části Michle obklopené zelení s minimálním dopravním provozem. V sezoně se zde dějí sousedská a přátelská setkání. **Jedná se o jednoznačně nejhodnotnější místo z hlediska venkovního sdružování místních obyvatel.**
- **Zelený pás podél železniční trati v ulicích Na Záhonech a Krajová** – zeleň je sice neudržovaná, na druhou stranu ale estetická, podtrhuje klidový charakter místa.
- **Dětské hřiště u BB Centra** – velkoryse řešené dětské hřiště orientované na předškolní děti.
- **Tzv. „lavičkárna“** – širší chodník s parkovou úpravou kolem výškových panelových domů v ulici Na Úlehli je jedním z přirozených míst setkávání.

- **Klidný silniční provoz** v obou částech obytných čtvrtí.
- **Absence ostré hranice mezi tzv. „mladším sídlištěm“ a okolní čtvrtí** tvořenou rodinnými domy a další bytovou výstavbou, obecně různorodost čtvrti.
- Dostatečné množství **drobných obchodů** s potravinářským zbožím a dalším drobnostmi.
- **Tradiční lidové pivnice, exkluzivní restaurace** – poptávka je ovšem po „každodenních“ obědových restauracích v nižší cenové relaci srovnatelných s nabídkou prvního patra v DBK (jídelní kout s širší nabídkou mezinárodní i domácí kuchyně).
- Přehledný, upravený, bezpečný a vzdušný prostor.
- Nízká kriminalita.
- **Jednosměrný provoz v ulici V Zápolí** – ve prospěch bezpečnosti chodců a nižšího dopravního ruchu.
- Absence zanedbaných či zdemolovaných míst.
- Přesídlení správy vlaků z Odstavného nádraží Praha-jih směrem do vzdálenějších Záběhlic (omezení hluku).
- Velkorysý prostor mezi panelovým domy zajišťující soukromí a příjemný pocit z pobytu ve veřejném prostoru.
- Subjektivně vnímaná blízkost kvalitního parkového prostoru s rozšířenou nabídkou relaxačních služeb na Roztylském náměstí.
- Budějovická je přirozené obchodní centrum oblasti, dobrá pěší i MHD dostupnost.
- Prvotřídní dopravní propojení s okolním městem (automobilová doprava, MHD, příměstský vlak).

V současnosti panuje s veřejným prostorem vnitřních rezidenčních čtvrtí spíše spokojenost. Negativně vnímané jevy (parkování návštěvníků, nekonceptní řešení parku V Zápolí, obavy z další výstavby v okolí rezidenční čtvrti i uvnitř) začínají aktivizovat místní obyvatele. Pomalu se rodící občanská iniciativa v Horní Michli začala intenzivní diskusi o budoucnosti čtvrti jak s místní samosprávou, tak se zástupci Passeinvest group. Pokud se podaří moderovat tuto diskusi ve věcném a pracovním duchu, pak si mohou místní obyvatelé i investoři navzájem pomoci vytvořit příjemnější místo k životu.

5.7 Prostupnost

Veřejný prostor je v této části Michle tvořen skoro výhradně uliční sítí. Je zde menší park u ústí ulice V Zápolí. Prostupnost je proto silnou stránkou této oblasti. Obyvatelé jsou plně adaptováni na hraniční charakter bytové oblasti, která je směrem na východ zcela neprostupná, jedná se o systém odstavných nádraží.

Obrázek č. 42 – Mapa prostupnosti Horní Michle. IPR Praha.

Michelské pekárny spíše nevytvářejí bariéru prostupnosti. Pamětníků původní „černé louky“ na půdorysu areálu pekáren není mnoho. Za posledních čtyřicet let se stal výrobní areál konstantou ve veřejném prostoru, a většina obyvatel ho takto i bere. **Jediná a významná bariéra nyní vznikla na spodní (severní) části pekáren, kudy byli místní obyvatelé zvyklí tranzitovat při procházkách.** I přesto, že je spodní silnice stále veřejnou komunikací, tak provozovna STK vzbuzuje dojem uzavřenosti. K němu přispělo ještě uzavření podjezdu pod železničním náspem. Tradičně průchozí oblast je nyní nefunkční a lidé se do oblasti obávají vstupovat.

Na jihu tvoří bariéru prostupu silný provoz v Michelské ulici. Ten definuje celou oblast, je hraničním pásmem mezi rezidenční a administrativní čtvrtí. Některé problémy to činí obyvatelům bytových domů v Hodonínské ulici. Vnímají odcizení prostoru za Michelskou ulicí. Ten nedisponuje přehrší služeb ani obchodů.

V občanském prostředí Hodonínské ulice několikrát zazněl požadavek po zklidnění Michelské ulice do podoby místně významné městské ulice. Jako příklad je uváděn stav Jeremenkovy ulice. Obyvatelé upozorňují na kyvadlový charakter místní dopravy. Komunikace je dle jejich výhrada využita především v době ranní špičky. Navíc slouží jako zkratka pro automobily mířící z Jižní spojky na SJM směre do centra města.

5.8 Hodnoty oblasti

V obecné rovině je většina obyvatel s životem v oblasti spokojena. Obyvatelé si cení přehlednosti prostoru, husté sítě dopravních cest, vynikající obslužnosti městskou hromadnou dopravou, dobré občanské vybavenosti v blízkém i vzdálenějším okolí. Klidný charakter čtvrti je udržován bariérou Michelské ulice. Zde na sebe narážejí dva monofunkčně definované areály – rezidenční čtvrti na straně jedné a administrativní BB Centrum na straně druhé. Jedinou výjimkou je areál Michelských pekáren, který byl po většinu historie svého provozu nerušící výrobou.

Michelské pekárny –areál fixuje klidovou funkci okraje čtvrti. Pekárny v současné době nijak neruší provoz v okolní čtvrti, zároveň jí ale prakticky nic nenabízejí. Dá se tedy v různých obměnách často setkat s názorem, že „Až odejde pekárna, tak se nic nezmění.“ (*Informátor I. K. 42 let*). Jedním dechem je ale třeba dodat, že tento soud referuje k nynějšímu stavu užívání, kdy je provoz pekárny takřka neznatelný. Plánovaná bytová výstavba společnosti Skanska reality a.s. tento stav změní, těžko ovšem odhadovat jakým způsobem.

„Psí loučka“ v ulici Na Záhonech. – rozkládá se na navážce z výstavby panelových domů v ulici Na Záhonech, a i když úzce souvisí s pekárny, není vnímána jako součást onoho neprostupného prostoru kolem pekáren. Naopak, je to v současnosti jedno z nejoblíbenějších míst společného setkávání a hodnotou pro komunitní život hodnou ochrany.

Omezení provozu odstavného nádraží — zvýšení komfortu bydlení pro obyvatele obvodových částí Michle přinesl přesun provozu na Odstavném nádraží Praha-jih směrem do Záběhlic, ubylo hluku.

Občanská vybavenost — v okolí obytné části vymezeného úseku Michle (Budějovická, Pankrác, BB Centrum) jsou dostupné prakticky všechny funkce občanské vybavenosti. Oblast bohatě těží z blízkosti Budějovické, jako centrálního přestupního bodu MHD, obchodního centra a administrativního centra včetně zdravotnických služeb. Kladně je vnímán vliv základní i mateřské školy, které jsou zároveň funkčním svorníkem místní společenské pospolitosti.

Čtvrť má sevřenou strukturu ulic – občanské služby jsou koncentrovány na poměrně malé ploše, nevytvářejí se zde zbytkové prostory (vyjma spodní části kolem Michelských pekáren).

Dopravní dostupnost – MHD je v mnoha podobách v těsné blízkosti čtvrti, automobilová doprava se do oblasti dostává rychlostními komunikacemi.

Nízká míra kriminality a sociopatologických jevů – i přestože v oblasti k občasné kriminalitě na bytech či vozech dochází, obecně to není považováno za problém a převažuje pozitivní hodnocení. Zajímavý moment jsou minimálně artikulované problémy v soužití s lidmi bez domova, kteří žijí v bezprostředních oblastech sídlišť. Často srovnáváno s nedalekými Nuslemi, které jsou viděny jako problematická čtvrť.

Budějovická – centrum občanské vybavenosti, vnímaná jako přirozená součást Michle v komfortně dostupné vzdálenosti.

Drobné obchody a služby přímo ve čtvrti.

Radnice v docházkové vzdálenosti na Budějovické.

Základní a mateřská škola – pro děti bydlící v Michli je dostupná bezpečně, pěšky, bez nutného dozoru rodičů při transportu.

Sportovní zázemí lze najít v okolních čtvrtích – prostorové bariéry v podobě dopravních staveb nejsou vnímány jako zásadní bariéry.

Slepá ulice Na Rolích – zaslepení této ulice uklidňuje dopravu, redukuje ji prakticky pouze na parkování. Dodává tak jistého klidu jinak dopravně velmi zatížené oblasti. Existuje návrh skupiny místních obyvatel na rozšíření parku V Zápolí i do této ulice, což by podpořilo vzrůstající význam parkové plochy pro místní obyvatele.

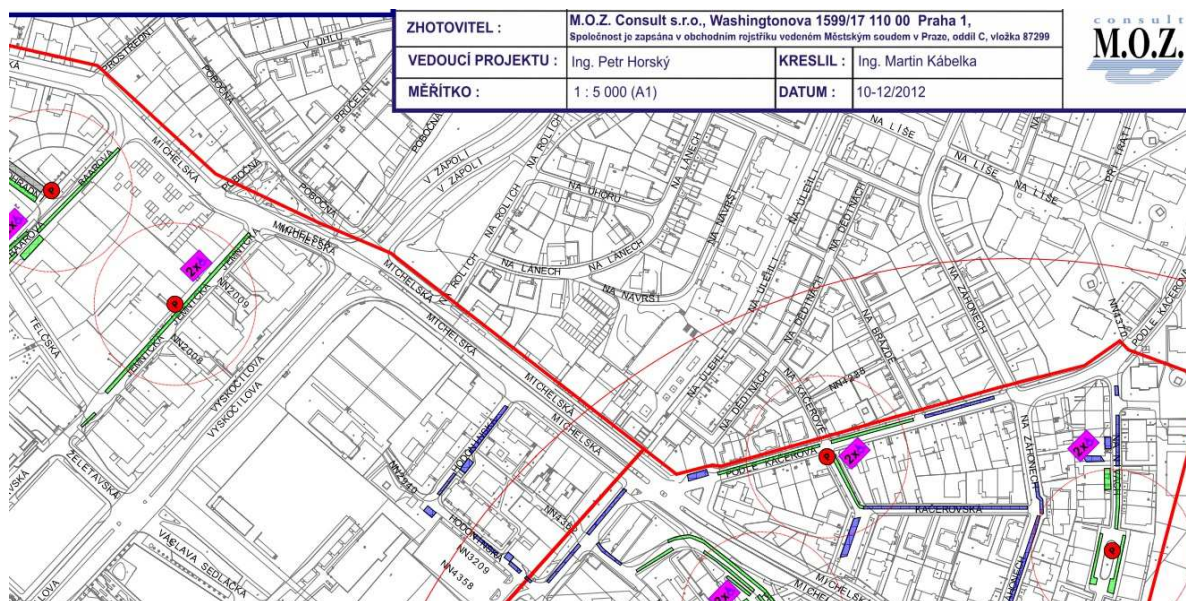
5.9 Problémy oblasti

Parky a prostory s městskou zelení

- **Parkování návštěvníků Michle** – nejčastěji zmiňovaným bolestivým bodem vymezené oblasti Michle je parkování. **Vnitřní prostory čtvrti využívají návštěvníci BB Centra a Budějovické k parkování osobních vozů.** Kumulace vozů se takřka kryje s denní pracovní dobou, o víkendu je situace s parkováním viditelně volnější. Nemožnost zaparkovat před vlastním domem není jediným problémem spojeným s parkováním. Dochází k devastaci vnitřního veřejného prostoru mezi panelovými domy. Zdrojem nárůstu parkujících vozů západně od Michelské ulice je jednoznačně BB Centrum a administrativně obchodní centrum kolem Budějovické. Svědčí o tom vytlačování parkujících vozů místních obyvatel v souvislých vlnách směrem od Michelské směrem k obvodu čtvrti. Návštěvníci administrativních center kolem Budějovické mají tendence parkovat co nejbližší. Obyvatelé Michle tak musejí parkovat stále hlouběji ve čtvrti.

„Potkávám lidi od pekáren až tady u nás dole v ulici, to dříve nebývalo.“ (Informátor V. M., 50 let).

Obyvatelé, kteří kdysi zaparkovali v ulici V Zápolí, tak nyní parkují hlouběji, např. v ulici Na Záhonech. Výsledný efekt je několikanásobně vyšší počet lidí, kteří se pohybují nejkratšími cestami od svého vozu k domovu. Namáhány jsou tak především trávníky a další části veřejného inventáře. **Mezi informátory panovala silná skepse k zavedení rezidenčních „modrých“ parkovacích zón.** Námitky se týkaly především nekonceptnosti trasování zón, které nejsou zavedeny plošně, ale pouze v některých vymezených oblastech. Jak lze vyčíst z aktuálního plánu hranic zón placeného rezidenčního stání³⁸, okraj kopíruje ulici Michelskou. Pokud se něco nezmění, lze očekávat eskalaci parkování nerezidentů ve vnitřním prostředí obytných částí Michle.

Obrázek č. 43 – Hranice parkovacích zón – sever Praha 4. Zdroj: <http://www.praha4.cz/file/V7d1/Mapa-ZPS-na-uzemi-MC-Praha-4-24-04.pdf>

- **Doprava v pohybu na křižovatce Vyskočilova/Michelská** – (viz kapitola Problémy oblasti v kapitole věnované BB Centru a Baarově ulici).
- **Absence parkových prostor v dostupné vzdálenosti** – vzhledem k prostoru a počtu obyvatel, je v Horní Michli nedostatek parkových prostor a dětských hřišť. Přibylo dětské hřiště Brumlovka, obyvatelé využívají také Roztylský park, nespokojenost panuje s dětským hřištěm v Pekárenské ulici. Přitom místní mladí lidé ze střední třídy do 40 let hledají nové cesty k veřejnému prostoru, mají zvýšené nároky na jeho kvalitu, neuzavírají se v kontrolovaných soukromých organizacích, orientují se na „levnou“ relaxaci ve veřejném prostoru. Veřejný prostor je touto kohortou široce diskutován a rostou občanské iniciativy artikulující potřeby v tomto směru. V okolí je velmi obtížné využívat volně bující městskou zeleň, jelikož je sociálně stigmatizovaná či velmi obtížně dostupná.
- **Park v ulici V Zápolí** – kromě parku Baarova, který je místními obyvateli rozporupně vnímán, je jediným zástupcem parkového prostoru park V Zápolí. Tvoří ho dvě části podél frekventovaných dopravních tahů. Zatímco pro obyvatele panelových domů v okolních ulicích nehraje tento prostor významnější roli, obyvatelé okolních rodinných domů si do něho stále více hledají cestu. V posledním roce se zde konalo několik komunitních akcí, díky nimž se ukázalo, že park jako relaxační a společenský prostor má vysoký potenciál. Jeho využívání devalvuje nekoncepční správa parkového prostoru a nepřiliš povedené rozmístění zeleně, které neutlumi hluk a ruch kolem hlavní ulice Michelská a V Zápolí. Výrazně vnímané problémy s parkováním umocnil zájem místních obyvatel o rozvoj veřejného prostoru v širokém okolí. Budoucí revitalizace parku se zapojením místních obyvatel do návrhu jeho podoby může být snadným a rychlým procesem.
- **Komunitní centrum** – mezi generací současných rodičů narozených kolem roku 1980 se v promluvách objevuje potřeba po prostoru pro společné setkávání a tvoření. Právě tato skupina lidí začíná svými sousedskými aktivitami pozvolna budovat komunitu nového typu. V oblasti chybí prostor, který by nabídl zázemí pro rozvoj nových občanských aktivit (komunitní, kulturní nebo společenské centrum v jakékoliv podobě). V minulosti v Michli fungovalo kino a oblíbené sportovní centrum Brumlovka.

- **Návrat vyšší maximální rychlosti na SJM** – změna rychlosti na SJM drtivě dopadla na obyvatele bytových domů blízko magistrály. Mezi SJM a ulicí Jihlavská vyrostla budova, která funguje jako hluková bariéra. Obyvatele Bítovské, Hodonínské a Pod Dálnicí ale nechrání nic. Rozdíl je velmi citelný, hluková zátěž je pro místní obyvatele neudržitelná.

„... když byla padesátka, tak jsme měli celou noc otevřené okno... byl to konstantní šum, ale málo slyšitelný. Teď se to nedá, jenom si otevřete okno, uslyšíte sám. V noci nemohu otevřít okno, neusnuli bychom.“ Informátor J. N. 35 let.

- **BD Na Návrší** je kontroverzní projekt, o jehož možnostech se bude jistě vést širší komunitní diskuse.
- **Samoobsluha v ulici Na Úlehli** – jedná se o jediné lokální obchodní centrum, jehož potenciál je v současnosti spíše nevyužit. Objevuje se širší kritika stavu samoobsluhy, přesto je ale jednou z mála možností, kde se dají v oblasti sehnat základní potraviny. Panuje přesvědčení, že by se zde měla samoobsluha udržet i po plánované rekonstrukci okolního areálu majitelem CPI Reality a.s. Budova na parcele 1848/11 je stále v majetku HMP.
- Slabší je nabídka **sportovního vyžití**.
- **Služby v areálu BB Centra jsou zacílené na zaměstnance administrativního centra** – občanská vybavenost areálu funguje paralelně s obytnými částmi Michle, obyvatelé vnímají slabou symbiózu.
- **Dětská hřiště jsou všechna staršího typu** – pouze pro jednu věkovou skupinu, navíc bez jakékoliv další přidané hodnoty – „zastaralá“ s výjimkou nově zbudovaného hřiště u BB Centra.
- Přímě v obytné čtvrti jsou spíše restaurační a hospodské podniky, **chybí jemnější restaurační provoz (kavárny, cukrárny)** s orientací na rodiče s dětmi.
- **Chybí volnočasová infrastruktura pro dospívající mládež.**
- **Konverze Michelských pekáren (Skanska Reality)** – Většina informátorů se shodovala, že by se mohla výstavba nové obytné čtvrti na místě současných pekáren stát logickým pokračováním čtvrti. Obavy z nemožnosti či extrémní nesnadnosti řešení dopravy v klidu i v pohybu (díky prostorové izolovanosti území a omezeným možnostem průjezdnosti čtvrti osobním vozem) vedly některé dotazované k mírnému či kompletnímu odmítnutí změny funkce území pekáren. V rámci představ o využití území byla většina výhrad viditelně odvozována od problémů, které z hlediska občanů přineslo BB Centrum. A to jak v rovině výstavby, tak současného provozu.³⁹ **Uzavření oblasti** – existuje obava, že bydlení vyššího standardu vznikne jako neprůchozí uzavřená oblast typu „gated community“, v níž nevznikne veřejný prostor. Jako takový druh prostoru je vnímán Residenční park Baarova (RPB), i když ve skutečnosti zcela uzavřeným není. Obava se týká podoby vnitřního veřejného prostoru v nové rezidenční čtvrti, která by měla působit otevřeným, nikoliv uzavřeným dojmem.
- **Zahušťování veřejného prostoru** další výstavbou administrativních a bytových areálů na úkor zeleně – rozvoji čtvrti chybí koncepce, přehledný a pochopitelný plán rozvoje. Výstavba administrativních areálů v prostoru mezi železniční tratí a Michelskou ulicí je viděna jako jasné riziko.
- **Roztříštěnost veřejného prostoru** – vysoká odlišnost jednotlivých částí čtvrti, komplikovaná koexistence administrativní a rezidenční části Michle.

39

Detailní analýza problematiky je obsažená v analýze *Kvalitativní výzkum mezi klíčovými lokálními aktéry v souvislosti se záměrem transformace areálu Michelských pekáren v rezidenční oblast*. Vytvořeno pro MČ Praha 4, 2017.

- **BB Centrum konzumuje veřejný prostor Michle, aniž by jí něco podstatného nabízelo**, či dorovnálo někdejší funkce na jejím území (veřejné sportovní areály). Obecně není viděno jako prostor pro místní obyvatele. Struktura administrativního centra nenavazuje na charakter Michle.
- **Omezená prostupnost** obvodovou východní částí čtvrti kolem pekáren.
- Absence přímého spojení MHD do centra rezidenční čtvrti z Budějovické (jednosměrný provoz autobusu MHD).
- Absence veřejných sportovišť s celoroční dostupností.
- **Přetížená Michelská ulice** – komplikovaný výjezd vozidel z rezidenční čtvrti (ulice V Zápolí) jako prakticky jedinou výjezdovou trasou. Michelská je ostrou bariérou, kterou je komplikované překonávat.
- Nárůst neukázněných chovatelů psů, kteří neuklízejí psí exkrementy.
- Proměny veřejného prostoru neodpovídají měnícímu se věkovému složení obyvatel (nárůst mladých rodin s dětmi a mladistvých).

Hlavní obavy místních obyvatel z vývoje veřejných prostranství:

- **Dopravní zatížení** – existuje obava, že nedostatečně řešené parkování vozů rezidentů nové bytové výstavby neúměrně zatíží okolní oblasti současných obytných částí Michle dalšími parkujícími vozy. Často padaly námitky, že ani nucený nákup parkovacího stání (jedna bytová jednotka = jeden vůz), nic neřeší, jelikož v současné době jsou zcela běžné dva vozy na domácnost, někdy ještě vůz služební. Druhé riziko je zavedení modrých zón, jejichž návrh z roku 2013 počítá s Michelskou ulicí jako hraničním pásmem zóny. To znamená, že obě obytné čtvrti kolem pekáren budou z modrých zón vyjmuty.
- **Výstavba na pozemku LTC Michle 1927** – obyvatelé obecně nechápou, proč by se měla změnit funkce prostoru, kde jsou sportovní aktivity provozovány už takřka 90 let. Větší obava je ale z výškové hladiny nové výstavby. V blízkém okolí je převaha nízkých rodinných domů, či bytovek. Pokud by měl být na pozemku tenisového klubu v budoucnu vystavěn objekt ve stejné výškové hladině jako okolní administrativní centra na Vyskočilově ulici, snížilo by to pocit soukromí okolních obyvatel na jejich pozemcích. Jakékoliv další výstavbě by mělo předcházet koncepční řešení dopravy, které by garantovalo nezvyšovat automobilovou zátěž.
- **Občanská vybavenost** – informátoři se obávají, že v rámci nového bytového resortu na půdorysu bývalých Michelských pekáren nebudou vytvořeny servisní služby pro jeho obyvatele, ale vznikne přetlak v poptávce po místech v mateřské a základní škole.
- **Fixace odlehlosti prostoru** – obava se týká stavu, kdy nová část čtvrti nedoplní žádnou chybějící volnočasovou infrastrukturu a zafixuje neprostupnost po obvodu čtvrti. V tomto případě by logicky vytižila již tak nedostatkové kapacity veřejných sportovišť a hřišť v okolí. Účastníci výzkumu zdůraznili novou výstavbu jako moment proměny celé oblasti v pozitivním duchu. Nutně by měl přinést nové příležitosti v rovině relaxace a volnočasových aktivit (veřejných i klubových) pro obyvatele okolních bytových domů.
- **Výškový profil nové zástavby na půdorysu Michelských pekáren (Skanska)** – část obav se týkala výšky nových budov, zastínění výhledu z oken okolních domů. S tím úzce souvisí i obava, že se bude developer snažit dostat do území nejvyšší možný počet bytových jednotek, aby maximalizoval zisk z výstavby, bez diskuse s obyvateli okolních nemovitostí.
- **Výstavba administrativního centra** – komunitní diskuse žije tématy spojenými s pokračující výstavbou v areálu BB Centra. Výstavba hotelu na Vyskočilově ulici a výstavba na půdorysu tenisových kurtů na křižovatce Vyskočilova/Michelská jedněmi z nich. Mnohokrát byla zaznamenána obava, zda se územní plán ve výsledku nezmění ve prospěch výstavby výškových

administrativních budov na Vyskočilově ulici. Nejvyšší bod Michelských pekáren je cca 25 metrů⁴⁰, což je srovnatelná výška s většinou administrativních budov v BB Centru (průměrná výška budov na Vyskočilově ulici je lehce pod 30 metrů).

⁴⁰ Mapa výšek obvodových linií střech, IPR Praha [http://www.geoportalpraha.cz/mapy-online?service\[\]=365#.WKMJ4zvhDIU](http://www.geoportalpraha.cz/mapy-online?service[]=365#.WKMJ4zvhDIU)

6 BB CENTRUM A BAAROVA ULICE

6.1 Oznámené či očekávané stavební projekty v této lokalitě

- 16. **Hotel Vyskočilova:** parcely 60/1, 60/10, 60/8, 456/20 k.ú. Michle
- 17. **Podnět na změnu ÚP – Tenisový klub LTC 1927 Praha-Michle, z. s.:** parcely 96/43, 96/14.
- 21. **BD Michelská:** parcely 96/66, 96/67, 96/69 k.ú. Michle.

6.2 Vymezení a charakteristika prostoru

BB Centrum⁴¹, někdy také nazývané jako centrum Brumlovka, je komplex administrativních a bytových objektů obklopujících Vyskočilovu ulici. Centrum tvoří vlastní uliční síť a zasahuje také do okolních ulic. Vytváří rozsáhlá veřejná prostranství jak kolem parterů jednotlivých administrativních budov, tak v prostorech na ně navazujících. Součástí jsou dva parčíky, psí loučka, Rezidenční park Baarova a další objekty. Většina administrativních budov si udržuje více méně stejnou výškovou hladinu. Výjimkou je objekt Filadelfie, který se s 70 metry výšky stal okolní krajinnou dominantou. Komplex budov tvoří především prostor pro kanceláře a prezentační prostory pronájemců. Pracuje zde bezmála 14 tis. lidí, kteří sem většinou denně dojíždějí. Oblast je výborně napojená na MHD (metro, autobusy). Využívá kapacitních dopravních tepen (severojižní magistrála, Jižní spojka), které zajišťují rychlé spojení především s oblastmi ve středních Čechách. Podle dostupných informací od zástupce BB Centra 40% zaměstnanců používá pro každodenní pohyb do BB Centra osobní vůz. Zbytek využívá MHD s příležitostnou kombinací s automobilem. Struktura zdejších budov sice vytváří městskou uliční síť, v tomto smyslu nicméně nenavazuje na okolní strukturu bytových čtvrtí. Velmi omezené využití má parter budov, některé ani neumožňují využití přízemní uliční části. Celý komplex je postupně budován od roku 1996. Podstatná část výstavby byla ale dokončena po roce 2005. BB Centrum, dle názoru okolních obyvatel, konzumuje veřejný prostor Michle, aniž by jí něco podstatného nabízelo či dorovnávalo někdejší funkce na jejím území (veřejné sportovní areály). Obecně není viděno jako prostor pro místní obyvatele. Struktura administrativního centra nenavazuje na bytový charakter Michle.

⁴¹ <http://www.bbcentrum.cz/>

6.3 Charakteristika místa

Veřejné i neveřejné prostory administrativních funkcí BB Centra jsou dominantně orientovány na místní zaměstnance a pronájemce. Pokud pro někoho prostor tohoto komplexu představuje živoucí místo, tak jsou to právě oni. **Orientace výzkumu byla zaměřena na vnímání a užívání obyvatel lokality, kteří jsou nuceni s funkcemi BB centra koexistovat, proto se na jejich pohled v interpretaci situace soustředím.**

Celý komplex stojí uprostřed několika bytových částí Michle, do jejichž žitého prostoru intervenoval. Jediný bytový komplex, který vyrostl současně s expanzí BB Centra je Rezidenční park Baarova⁴². Jedná se o novou bytovou výstavbu vyššího standardu v ulici Baarova, která vykazuje některé znaky tzv. „gated community“. Přes všechnu snahu se nepodařilo zařadit do vzorku obyvatel nikoho z rezidentů tohoto bytového komplexu. Hodnocení se tak nutně opírá o soudy a interpretace obyvatel okolních bytových domů, obývaných ještě před výstavbou BB Centra.

Monofunkční komplex administrativních budov nabízí, z hlediska obyvatel Michle, jen málo možností pro využití. Z lokálního pohledu se proto obyvatelé zabývají především ve venkovních prostorách dětského hřiště u Hodonínské ulice, přilehlé psí loučky, nemnoha restauracích a některých službách (drogerie, pošta, supermarket). Ve snahách o využívání těchto funkcí ale naráží na různé bariéry, např. placené parkoviště u pošty, takže se jejich vztah k tomuto novému stavebnímu celku vytváří nezřídka spíše negativně. Na rozdíl od přirozeného centra služeb na Budějovické, a podobného centra na Pankráci, totiž BB Centrum slouží především jako kancelářský modul. Místní obyvatele proto nepřitahuje, nebo ve velmi omezené míře.

Nepřekvapí proto, že v drtivé většině je celá oblast administrativních budov BB centra (vyjma výše zmíněných částí) vnímána rozporuplně až negativně. Informátoři tento prostor vidí jako cizorodou součást Michle se zcela odlišným duchem. Celou oblast BB Centra ve většině charakterizují jako odcizenou, sterilní, nepřirozenou, nepřívětivou, stísněnou, předraženou, postrádající každodenní rozměr. V mnoha podobách zde existuje pocit, že BB Centrum vykořisťuje či přímo škodí okolní zástavbě tím, že konzumuje okolní parkovací možnosti a komplikuje automobilovou dopravu (včetně MHD). Kladně hodnocené rysy prostoru jsou především čistota, v mnoha případech i bezpečnost a přehlednost. Ale ani to nestačí k tomu, aby se z veřejných prostranství BB Centra stalo něco více, než jen bariéra nutná k překonání. Tento druh výstavby i zpracování veřejného prostoru je viděn jako příklad toho, jak by se čtvrť neměla rozvíjet, především pak v oblasti současného areálu Michelských pekáren, pro něhož je negativním precedentem (viz kapitola Problémy Oblasti v sekci Horní Michle).

Prostor BB Centra se místem spíše nestává, jelikož si k němu místní obyvatelé neumí najít cestu. Chtělo by se říci na rozdíl od Budějovické či Pankráce. Tyto uzly orientované na obchod a služby totiž nejsou BB Centru nepodobné. Budějovická je stejně jako BB Centrum kritizovaná kvůli zahuštěnosti, vysokému provozu a předimenzované hmotě výstavby. Budějovická také spíše nevytváří veřejná prostranství, když pomineme prostranství sloužící k nástupu a výstupu do/z MHD, pak ve veřejném „neplaceném“ prostoru zbývají spíše zbytková (reziduální) prostranství, která nelákají k využití. Z tohoto pohledu má BB Centrum ve vnímání místních obyvatel nesouměřitelně vyšší potenciál.

⁴²

<http://www.baarova.cz/>

6.4 Bariéry

Obyvateli vnímanou bariérou je v první řadě celá nová výstavba označovaná souhrnně jako BB Centrum. Michle je poměrně jasně ohraničeným prostorovým celkem. Po své nejdelší hranici je olemována neprostupnou hradbou železničního náspu, za nímž je mohutné Odstavné nádraží Praha-jih a michelská plynárna. **Obyvatelé tak nemají kam expandovat v případě, že je na ně vytvářen jistý tlak.** Nejvíce to platí pro parkování. Budějovická, BB Centrum, blízká přestupní zastávka Kačerov (příměstská železnice/metro), kapacitní dopravní tahy (Severojižní magistrála, Jižní spojka) – to vše jsou zdroje parkujících aut návštěvníků, kteří používají Michli jako „park and ride“ odstavné parkoviště. Obyvatelé rezidenčních oblastí Michle nemají kam uniknout. Přes den jsou vytlačováni hlouběji a hlouběji do své čtvrti.

Druhým momentem je obyvateli vnímaná bariéra rozvoje oblasti. Od revitalizace Brumlovky byla očekávána především modernizace veřejného sportovního areálu, včetně plaveckého bazénu. K tomu z hlediska obyvatel nedošlo, Balance Club Brumlovka je exkluzivním klubem, většinou mimo finanční možnosti rodičů s dětmi.

Podobná situace vládne i nyní ve spojitosti s revitalizací Michelských pekáren. Obyvatelé chtějí uchovat status quo, nechťejí být rušeni výstavbou ani budoucím provozem, chtějí si udržet stávající kvality bydlení a života v oblasti. Mnoho informátorů si v BB Centru cení některých drobných provozoven (drogerie, supermarket, pošta) a venkovního dětského hřiště, nicméně velmi blízko, na Budějovické, mají bohatou konkurenci. Pozitivní efekty rozvoje v oblasti BB Centra se nepřelily přes Michelskou a Ohradní ulici, zůstaly v hranicích administrativního komplexu. Názorně je to vidět například na obchodním centru v ulici V Úlehli. V obyvatelích převládá přesvědčení, že rozvoj nyní konzumují především zaměstnanci podniků, kteří mají prostory BB Centra v pronájmu.

Vznikl tak existující kontrast, který někomu vadí, ale mnoho lidí nechává klidným, protože jak bylo zmíněno, kromě rušivého parkování a problémů s výjezdem z ulice V Zápolí, zůstala BB Centrum po svém dostavění uvnitř svých hranic. V každém případě se ale umocnily hranice jednotlivých oblastí.

„... někteří z nás se bojí plánovaného muzea Bible, protože by mělo vstoupit sem k nám za Michelskou, a na to jsme hodně opatrní.“ Informátorka B. D. 40 let.

Umocnil se také kontrast ve funkcích města. Rezidenční park Baarova nabídl bydlení vyššího standardu, exkluzivního charakteru. Urbanistické zpracování bytového komplexu nemá integrační charakter. Naopak se dobrovolně vylučuje z veřejného prostoru Michle. Nejen veřejný prostor se tímto rozbíjí, vytváří se i sociální bariéry. Bytový resort je uzavřený, neprostupný, nekomunikativní, jistým druhem pevnosti, doplněný parkem, který je často vnímán jako exkluzivní předpolí celé rezidence.

„Baarova, to je park?!“ Informátorka A. H. 80 let.

Rezidence park Baarova měla vytvořit smíšenou funkci v území. I laici s řad oslovených obyvatel Michle předpokládají, že smíšená funkce je podmíněná nějakou mírou kontaktu místních obyvatel. Jinými slovy, že spolu prostorové prvky budou komunikovat, aby spolu mohli komunikovat lidé – sousedé. Kontrast mezi takřka administrativní monofunkcí většiny plochy BB Centra a bytovou monofunkcí všech okolních areálů Michle se výstavbou RPB nijak nezmiřnil. Pokud by se z tohoto typu bydlení měl

stát precedens i pro další plánované bytové projekty společnosti Passerinvest group v oblasti (například projekt smíšené výstavby na rohu BD Michelská) pak se dá předpokládat, že se kontrast dělící linie mezi životem v čtvrtích z 20. století a současnými bytovými čtvrtěmi bude jen posilovat.

Vyskočilova ulice – z hlediska místních obyvatel se jedná o bariéru jak pro jejich pěší pohyb (přechod široké třídy je možný pouze po světelných semaforech), tak pro pohyb automobilem. Vyskočilova ulice je bohatě sycena dopravou hned z několika zdrojů. Většina z nich má stejný jmenovatel – sjezd či nájezd na SJM. **Nejproblematictější pro bytové oblasti okolo je vstup automobilem na Vyskočilovu z ulice V Zápolí. V současnosti je to jediný bod možného výjezdu (nikoliv vjezdu) do rozsáhlé bytové oblasti,** které zahrnuje i výjezd z areálu Michelské pekárny a spodních výrobně/administrativních areálů kolem východního údolí Botiče (Tomos a.s., Victoria security printing, Nákupka.cz a další).

Michelská ulice – nejdůležitější, nejsymboličtější a nejstabilnější bariéra mezi BB Centrem a zbytkem Michle. Frekventovaná ulice je dopravní bariérou především v době ranní a večerní špičky. Nejedná se o příliš frekventovanou ulici, její překonání ovšem vyžaduje čas. Bariérovost podporuje chování řidičů na této komunikaci. Dvouproudová komunikace je až ke Kačerovu pocitově rychlostní komunikací s proporcemi dálnice, následně je od hrany Michle (Kačerova) za podjezdem třídy 5. května až na křižovatku s Vyskočilovou ulicí vedena přes tři semaforey na ulici, kde je jinak minimální provoz lidí na chodníku. **To často vede řidiče k typu řízení „stop and go“ (brzda – plyn),** který nejen že ve výsledku zahušťuje a komplikuje průtok vozidel na křižovatce Vyskočilova/Michelská, především se jedná o nepříjemnou psychologickou a sociální bariéru – provoz je příliš rychlý a nebezpečný pro přecházení, které je možné pouze na semaforech. **Druhou rovinou Michelské je také její hraniční charakter,** který zřetelně odděluje „naše“ od „jejich“. Obyvatelé obytné čtvrti volně obklopující ZŠ Na Líše („Líšu“ jak se zde běžně užívá) považují Michelskou za hranici, kterou by neměla administrativní funkce BB Centra (či jakéhokoliv jiného záměru) překročit. **Prostor za Michelskou ulicí je předpolím jejich domovů, intimním místem.**

Severojižní magistrála – odděluje BB Centrum od zbytku Horní Michle – starého sídliště – v okolí Budějovické. Jedná se o hranici, ale především pak o dopravní bariéru, která zahušťuje veřejný prostor na Vyskočilově a Michelské ulici automobilovou dopravou.

6.5 Veřejný prostor

„... líbí se mi tam ta nová výstavba, i když pro okolní obyvatele je to asi nic moc. Každopádně je to předimenzované. Je to lukrativní pro developera... obecně je to čistší, ale služby jsou tam drahé. Tam je to přestavěné až moc, protože tam zrušili ty hřiště. Já jsem tam ale nechodil, chodil jsem tam jenom na MHD. Je to tam pěkné, ty baráky, officy, ale asi je to lepší, že je to na jednom místě, žádný místní tam nežijí, to jsou jenom dojíždějící.“ Informátor H. V. 55 let.

„Je to příklad špatného urbanismu. Sice jsou ty budovy ve svém ranku architektonicky zdařilé, ale negenerují život kolem sebe.“ Informátor J. Š. 30 let.

Pro pochopení vztahu obyvatel okolních rezidenčních čtvrtí k veřejnému prostoru BB Centra je nejdůležitější pochopit, co nabízí veřejný prostor uvnitř okolních čtvrtí, a co od něho obyvatelé očekávají. Všechny pomístní části Horní Michle mají dominantně obytnou funkci. Okolní veřejný prostor nikdy nebyl arénou výroby či služeb, jako třeba v Dolní Michli. Nová panelová sídliště v 70.

letech byla designovaná jako soběstačné areály s veškerou občanskou vybaveností ve smyslu jedné samoobsluhy na celé sídliště. Porevoluční doba přinesla krátký vzestup drobných provozů, podobně jako jinde ve městě, většina z nich ale nevydržela postupné otevírání supermarketů od poloviny 90. let. Michelské pekárny jsou nakonec smutným pomníkem této proměny trhu, s níž nestačily udržet krok. **Do první dekády nového století proto Michle vstoupila jako rezidenční čtvrť, která musí využívat zdroje v jiných částech města** (Budějovická a Pankrác sice jsou přímou součástí blízkého okolí, obě jsou ale za výraznou dopravní bariérou, kterou je zdoluhavé překonat jak MHD, tak individuálně vozem).

V druhém desetiletí dochází k úpadku a uzavírání volně dostupných veřejných ploch a prostranství. Každý, kdo zde vyrostl od dětského věku, či zde vychoval v posledních dvaceti letech děti, vzpomíná na možnosti sportovního vyžití na Brumlovce, v obvodové části podél náspu železnice nebo na zbytky plácků a hřišť, které byly rozesety v okolí bytových domů. **Potvrzuje se, že lidé nepotřebují esteticky a funkčně vyprecizovaný veřejný prostor či funkce ve městě, pokud jsou si schopni najít a adaptovat vlastní prostranství, která aspoň částečně vyhovují jejich aktivitám.**

Nostalgie po devadesátých letech, kdy „ještě bylo možné nechat děti bez dozoru ulici“ je častá. Netřeba ji ovšem do detailu rozebírat. Z důvodů vnitřních i vnějších se život v naší společnosti obecně individualizoval, stáhl se do kontrolovaného soukromého či komerčního prostoru (včetně naprosto běžného trávení volného času v obchodních centrech). Obecně se zvýšila ostražitost občanů za prahy jejich domovů. Na druhou stranu se ale výrazně zvýšily nároky lidí na veřejný prostor a na sofistikovanou konzumaci v něm. Tento efekt lze vidět v proměně mnoha atraktivních městských čtvrtí. Zvyšující se poptávka po kvalitních relaxačních službách, zvyšuje jejich cenu, to zvyšuje nájem pro obchody a služby, spirála trhu se roztáčí. **Na tento trend ale BB Centrum nenavázalo, protože neadaptovalo veřejná prostranství v uliční síti na každodenní potřeby VŠECH obyvatel města, nikoliv jen zaměstnanců firem pronajímajících si prostory v administrativních budovách.**

„Udělal tam Albert, drogerii, ale jinak nám to nepřineslo nic. Jsme odkázáni na večerky, kterých je dost.“ Informátorka B. D. 50 let.

„... je kam si dojít pro jídlo, neříkám, že na jídlo. Ty lepší podniky na Brumlovce jsou fajn, ale o víkendech mají zavřeno, a v týdnu si málokdy zajdeme na takhle drahou večeři, to spíš třeba u mě u práce na Smíchově. O víkendech tomu říkáme město duchů.“ Informátorka A. Č. 48 let.

Takřka ve všech hodnoceních veřejného prostoru BB Centra je možné se setkat se zdůrazněním nepoměru proporcí bytových areálů a administrativního komplexu. Tento nepoměr je otupován jen částečně, a to ještě u specifických skupin obyvatel (rodiče s dětmi, někteří senioři), kteří se jsou schopni identifikovat s parkovými úpravami v okolí BB Centra. Dětské hřiště, supermarket Albert, případně psí louka jsou pozitivně vnímanými momenty (a nejenom ty). Nejsou to ale dostatečně silné podněty, které by vyvážily dopravní přetížení oblasti, případně efektní, nikoliv však využitelný veřejný prostor mezi jednotlivými budovami BB Centra. Kritika směřuje k chybějícímu parteru posilující „tunelový efekt“ některých ulic, nedostupnosti místních služeb, které byly očekávané pro využití širokou veřejností (bazén v Balance club Brumlovka), a privatizaci veřejného prostoru, který snahou o kultivovanost směřuje k v místě bezprecedentnímu pocitu „jestřábího oka“, monitorovaného veřejného prostoru.

Přitom očekávání od BB Centra v době před výstavbou, jak již bylo zmíněno, byla velmi podobná těm, které nyní spojují místní obyvatelé s konverzí Michelských pekáren. Především jim šlo o udržení kvalit současného stavu, aby nedošlo k negativní proměně soužití ve veřejném prostoru. Možnost

k formulaci požadavku na veřejnou využitelnost nebyla nikým moderovaná, tak jak se to stává v poslední době zvykem skrze zákonnou povinnost zahrnout obyvatele do participativního návrhu výstavby (přestavby) větších areálů. Vliv BB Centra ovšem logicky narušil zažité používání veřejného prostoru už jenom zvýšenou mírou parkování návštěvníků oblasti v rezidenční čtvrti.

„... škoda těch sportovních ploch na Brumlovce... ale teď je to pasé. Kdysi to bylo hodně využívané, byl tam fotbalový klub, naše děti tam chodily. Ale bohužel, taková je doba.“
Informátorka A. D. 50 let.

Obyvateli je disproporčnost vnímána právě na veřejných prostranstvích. Vyjma dvou částí vilových čtvrtí východně i západně od parku V Zápolí, tvoří okolní panelová sídliště (ulice V Zápolí, Na Záhonech, Pekárenská a další) vzdušný, přehledný, prostupný prostor, který většinou nemá primárně definovanou funkci (dekorativní, privátní, sportovní atd.), tudíž je možné ho užívat poměrně bez omezení. Je v jistém smyslu velmi rovnostářský a otevřený (sociálně bezbariérový), jde jím procházet všemi směry. Michelské pekárny jsou jistě bariérou v prostoru, rozkládají se ovšem na místě, které již velmi dlouho nikdo nevyužívá, ani k tomu nemá možnost. **Naproti tomu prostor BB Centra je mimo vyhrazené chodníčky natolik pečlivě udržovaný, dekorativně pojednaný a ve všech směrech kontrolovaný, že v uličním prostoru prakticky nejde využívat.** Do uliční sítě vstupuje exkluzivní přístup k pronajatému vnitřnímu prostoru v jeho blízkosti, který aktivně odrazuje například od využívání travnatých ploch. V parteru, až na výjimky, nejsou obchody a služby denní potřeby. Veřejný prostor si tak obyvatelé nejvíce považují v prostorách mimo uliční síť administrativních budov (hřiště, loučky), nebo k němu nemají žádný postoj.

„BB centrum vlastně nevnímám a nepotřebuju, a architektura mě neoslovuje, spíše mám z toho vztek, nemůžu to zkousnout, ale vlastně mě centrum neruší, nejezdím tam, není důvod.“
Informátor K. P. 50 let.

Pro obyvatele je těžké se identifikovat s BB Centrem jako takovým, kvůli jeho administrativní monofunkci, který do oblasti přivádí prakticky pouze návštěvníky. **Jeho koncepce veřejných prostranství v sobě obsahuje principy, které jsou možné na soukromých pozemcích, ale jen velmi těžko by byly možné (obhajitelné) na veřejných (obecních) pozemcích.** Co je tím myšleno? Ať už se jedná o panelová sídliště stavěná v dobách vrcholného socialismu, či prvorepublikové vilové domy a později stavěné bytovky, všechny zaujímají k veřejnému prostoru ve svém okolí spíše rezervovaný postoj. Koncepčně do něho zasahují minimálně. Pokud jsou plochy pozemků a zahrad přiléhající k domům adresné, pak okolní veřejný prostor je definován svou neadresností. Což ovšem není nutné negativní hodnocení. Veřejný prostor toho moc nenabízí, a pokud ano, tak je to v přilehlých obchodech a službách. Nevytváří na uživatele nátlak, a to ani v negativním ani v pozitivním smyslu. Je tzv. indiferentní. Naproti tomu veřejný prostor BB Centra je vnímán adresně, jako předpolí soukromých zahrad v okolí Michle, kam se normálně nevstupuje. Není ani veřejným prostorem, ani soukromým, jeho estetické a hmotové zpracování sekunduje absenci života v parteru, než aby popouzel k jeho využívání.

Základním předpokladem veřejného prostoru je jeho otevřený, liberální charakter. Staví na principu občanské rovnosti, kdy může v teoretické rovině každý člen společnosti využívat jeho funkčních prvků. **Podle veřejně dostupných záznamů z činnosti soukromé pořádkové služby, působící ve veřejných prostranstvích BB Centra, zasílaných provozovatelem areálu předsedům okolních SVJ a BD, se ukazuje, že dochází k vylučování některých skupin občanů.** Jedná se o „bezdomovce“, „podnapilé osoby“, ale také „bezdomovce“ bez přívlastku. Není známo jak mají pořádkové služby definovány skupiny obyvatel, které ve veřejných prostranstvích být mohou, či nikoliv. V každém případě se jedná

o bezprecedentní přístup privatizace veřejného prostoru, který může být potenciálně rizikový pro celou společnost. Tento neblahý trend můžeme sledovat u některých okresních i krajských měst v celé ČR. Je často kritizován občansko-právními institucemi. Představitelé obce zastupující zájmy občanů by vůči tomuto přístupu měli být náležitě ostražití. Z veřejného prostoru není možné systematicky vylučovat specifické skupiny občanů, pokud neporušují zákony či provozní pravidla areálu.

6.6 Prostupnost

„Passerovo sídliště je také oplocené a já to musím obejít celý, ale to mi nevadí, mě to nějak neomezuje. Ale obcházet něco zbytečně, je zbytečné.“ Informátor A. T. 75 let.

Prostupnost v případě lokality na půdorysu BB Centra a Baarovy ulice není téma. Komplex vytváří přehlednou uliční síť, kde jediné bariéry tvoří neukázněně parkující řidiči na ulicích. Na bariéru vilových domů mezi panelovými domy na sídlišti Ohradní a Baarovou ulicí jsou obyvatelé zvyklí. Stejně tak nepředstavuje větší problém v prostupnosti RPB, který ač je neprostupný, je možné ho komfortně obejít. K němu přidružený Baarův park je v blízkém okolí jediné místo, kde jsou volné lavičky k použití. Dotazovaní obyvatelé ale nejsou schopni posoudit, za jakého důvodu tak jest. Je dobře známo, že v areálu je přítomna bezpečnostní služba, ale málokdo s ní má zkušenost.

Spokojenost je s pěším průchodem pod SJM do ulice Bítovské. Ze strany BB Centra je ceněný přístup z parku, z druhé strany je zase příjemný prostup skrze klidnou a zelenou čtvrť panelových domů. Tento prostup je frekventovaně používán pro přístup k Budějovické. Ve Vyskočilově ulici využívají místní obyvatelé autobusových linek, i když se najde nemálo těch, kteří chodí pod SJM pěšky. Prostup BB Centrem je však ve většině těchto případů pouze tranzitní.

6.7 Uzly

Uzly provozu lidí jsou hodnoceny z pohledu obyvatel okolních bytových čtvrtí.⁴³ Obecně se dá zhodnotit, že obyvatelé okolních čtvrtí veřejný prostor a služby BB Centra využívají méně, než by mohli. Mezi ohniska patří jistě dětské hřiště Brumlovka. Dále blízká louka pro venčení psů. Často byl zmiňován Albert, který je atraktivní především pro seniory, jelikož se k němu dá dostat pěším pohybem prakticky

⁴³ Obyvatele RPB se bohužel nepodařilo kontaktovat v rámci hloubkových rozhovorů. Jejich výpovědi jsou tak pravděpodobně obsaženy ve výsledcích zúčastněného pozorování a neformálních rozhovorů na ulici a parku Baarova. Majitelé pečují o své soukromí, nevytváří dohledatelné asociace majitelů bytových jednotek (SVJ, BD apod.), areál je uzavřený a kontrolovaný. Z hlediska etiky výzkumu nebylo možné kontaktovat místní obyvatele přes prostředníky. Užitá metoda „snowball“ nevedla ke kontaktu s majiteli či obyvateli bytových jednotek v tomto resortu. Obyvatelé okolních sídlišť a obytných částí se s obyvateli RPB prakticky neznají.

bezbariérově. Jinak má Albert významnou konkurenci v podobě Kauflandu u michelské plynárny a Arkád na Pankráci (dostupné pěšky podchodem pod SJM).

Důležitá je výstupní zastávka autobusu MHD Vyskočilova. Ta je díky jednosměrnému vedení autobusu v opačném směru nejbližší výstupní zastávkou pro rezidenční čtvrť Na Liše. Svůj význam mají i restaurace v komplexu BB Centra, nefungují ale jako významná místa pro stýkání sousedů z okolí. Tímto způsobem fungují některé restaurace a hospody, ovšem pouze pro určitý segment populace.

6.8 Hodnoty místa

Architektura – spíše kladně je hodnoceno architektonické zpracování jednotlivých budov v BB Centru. Jedním dechem ale místní obyvatelé dodávají, že je hmota celého komplexu předimenzovaná a nenavazuje na okolní části Michle. To je viděno jako problém.

Bezpečnost – jen výjimečně je komplex hodnocený jako místo, který by se informátoři obávali o svou osobní bezpečnost. Je hodnoceno jako bezpečné k pěšímu tranzitu ve všech denní a noční hodinách.

Občanská vybavenost – komplex přinesl množinu služeb, které jsou s různou frekvencí obyvateli okolních čtvrtí využívány. Je to především supermarket Albert, drogerie, pošta. Méně pak cukrárna a restaurace. Je využíván autobus BB Centra směrem od Budějovické.

Dětské hřiště Brumlovka – toto hřiště je prakticky jediným dětským hřištěm v širokém okolí. Je ceněno kvalitní zpracování, nápaditost, neotřelost. Přitahuje rodiče z celého okolí. Často je zmiňováno, že hřišti ale chybí občerstvení či kiosek, které by ho vhodně doplnily, a udělaly z něho (možná nejen pro rodiče s dětmi), příjemné místo k posezení a trávení času v teplých měsících roku. Kombinace restauračního provozu a prolézaček pro děti je stále oblíbenějším přístupem, který si v dalších městských částech nachází fanoušky. Chybí veřejné WC. Prolézačky jsou navrhnuté spíše pro starší, předškolní děti. Existuje objednávka po doplnění prvků pro děti 1–4 roky.

- BB Centrum je potenciální místo pro zaměstnání místních
- Na území proběhla kultivace veřejných prostranství. Ve většině jsou ale viděna jako málo využitelná z hlediska potřeb místních obyvatel.

6.9 Problémy místa

Koexistence BB Centra s Michlí – Michle má z nedávné doby bohaté zkušenosti s výstavou výrobních provozů, které nebyly primárně určeny pro zaměstnávání obyvatel Michle, v průběhu času se jimi ale staly. Příkladem může být Michelská pekárna. Jestli se tento proces objektivně týká i BB Centra není jasné. Statistiku o tom, kolik místních obyvatel zde nalezlo práci, neexistují. V oblasti je ale přítomen silný pocit, že BB Centrum žije na úkor obyvatel místních rezidenčních čtvrtí. Rozsáhlý komplex administrativních budov nemá ve městě obdoby, stejně jako rozsáhlá majetková držba veřejných prostranství. Přitahuje mnoho dopravy, kterou z velké části tvoří samotné centrum. Jedná se o zaměstnance, návštěvníky, servisní služby, zásobování atd. Je vnímán nepoměr mezi potřebami obyvatel okolních čtvrtí a samotným komplexem. Výborné dopravní spojení kapacitními tahy umožňuje obyvatelům středních Čech, aby zde byli vozem stejně rychle, jako při použití MHD

z rozšířeného centra Prahy. Co víc, BB Centrum funguje mnoho let a ukazuje se, že spíše nedochází k fluktuaci pronajímatelů kancelářských prostor. Tento čas stačil na to, aby se někteří zde zaměstnaní lidé na tento fakt plně adaptovali.

„Stavělo se tam nekoordinovaně a bez myšlenky. Od sedmdesátých let ses tam staví bez myšlenky, jsou tam vysoké paneláky uprostřed vilové čtvrti.“ Informátorka B. M. 45 let.

Rezidenční park Baarova – jeden z dalších projektů, který do Michle přináší izolovaný areál, o němž navenek není mnoho známo. Kontaktovat majitele či pronájemce nemovitostí v tomto areálu se ukázalo velmi komplikované i v průběhu antropologického výzkumu. Jedná se o druh veřejnosti nepřístupného prostoru typu „gated community“, jenž městu a jeho veřejnému prostoru nepřináší nové podněty. Interakce se zde děje uvnitř objektu, navenek není známa žádná komunikace s okolními obytnými čtvrtěmi. Obyvatelé RPB se z hlediska jejich sousedů nepodílejí na tvorbě místa a komunity.

„BB centrum nás oddělilo od Baarovy ulice, kam jsem chodila do školy a lidi jsem tam znala, znala jsem děti z Baarovky, a teď už jsou od nás dál a nechodím přes to. Umělý pro umělé lidi, nevím, kdo z masa a kostí by se šel posadit do toho jeho parku v Baarovce““. Informátorka I. M. 60 let.

BB Centrum nevytvořilo komunitní prostor, kde by mohlo přirozeně docházet k setkávání místních obyvatel. V areálu existuje společenské centrum Bethahy primárně určené pro potřeby členů Církve adventistů sedmého dne. Dle SLBD z roku 2011 neuvedla většina obyvatel Michle žádné náboženské vyznání. Největší zastoupení mezi členy církví má tradičně nejsilnější římsko-katolická církev. Církev adventistů sedmého dne má v katastrálním území Michle zcela marginální počet aktivně se hlásících členů. Z hlediska občanského soužití, s připočtením historické skepse občanů ČR k organizovaným církvím, lze těžko předpokládat, že se stane společenské centrum Bethany křižovatkou života obyvatel Michle, návštěvníků a zaměstnanců BB Centra, a členů této církve. V celém komplexu, který intervenoval do veřejného prostoru bez jakékoliv veřejné diskuse, není z hlediska obyvatel Michle prostor, kde by se mohli přirozeně setkávat a vykonávat oblíbené činnosti. Lidé, kteří tento deficit zmínili přímo, vyjádřili touhu po multifunkčním komunitním centru, které by nabídlo prostor pro aktivity místních obyvatel, které není kde provozovat. Jedná se o jemnější sportovní, kulturní a společenské aktivity dospělých i mladistvých.

„... tady bývala taková hala pro basketbal, která byla moderní, a byla tam jenom hřiště, a byla to volná louka. BB mi nevadí, architekturu zvládli docela dobře, je tam bus, jediné, co tam vadí, že tam lidi parkují. Má to svou kvalitu, dá se tam zaměstnat. Passer udělal nějaké komunitní centrum, park je špičkový, ten park v Baarově, škoda že padnou ty tenisové kurty.“ Informátor F. D. 55 let.

Služby v areálu BB Centra jsou zacílené na zaměstnance administrativního centra – občanská vybavenost areálu je orientovaná na exkluzivní služby, nevytváří tím prostor ke každodennímu užívání.

Střídavý provoz – BB Centrum vytváří město ve střídavém režimu, pouze v některých denních hodinách. Mimo pracovní dobu zdejších kanceláří je život ve veřejném prostoru velmi omezený.

„Co přineslo BB centrum Michli? Zvýšení dopravní zátěže, příliv lidí, kteří tady večer a o víkendech nejsou, Brumlovka je pak úplně mrtvá, mysleli jsme si, že jsou tam restaurační

zařízení a budeme se tam moci jít o víkendu najíst, ale mají zavřeno. Zkoušeli to, ale mají zavřeno, nikdo tam nejde. Jsou orientovaní na tamní pracovní sílu.“ Informátorka A. Č. 50 let.

„35 let tu žijeme, prašnost hluk, jeřáby kolem, výstavba kolem BB centra je hezká, zklidnilo to to okolí, ale když se tam podíváte přes sobotu a neděli, tak to je mrtvá část, občas svítí nějaké okno, přes víkend je to mrtvé.“ Informátor V. T. 65 let.

Doprava

Komplikace spojené s dopravou jsou aktuálně, i s výhledem do budoucna, nejpalčivějším problémem soužití okolních rezidenčních čtvrtí a nové výstavby od Budějovické po BB Centrum. Vzhledem k pevně ohraničenému reliéfu Michle má řešení dopravy a parkování velmi omezené možnosti.

Parkování – dle vyjádření zástupce Passerinvest group je přímo v komplexu zajištěno parkování asi pro 4 tis. automobilů zaměstnanců místních firem. Své vlastní podzemní parkování mají také zajištěno majitelé a pronájemci bytových jednotek v RPB v počtu jedno parkovací místo na bytovou jednotku. Obyvatelé parkování v komplexu příliš neřeší, osobně se jich nedotýká, jeho kapacity jim nejsou přesně známy. Prakticky jediná řešená tematika se týká parkování před poštou v BB Centru, které je placené. Ve více směrech se jedná o nešťastné řešení. Využívání vozů obyvateli Michle je poměrně frekventované. Na místě je jen několik málo drobných koloniálů, které lze pro nákupy, dle vyjádření informátorů, využít jen nouzově. Větší nákupy realizují vozem, což svádí vyříditi záležitosti na poště v jednom okamžiku. Dřívější provozovna pošty byla nejbližší na Budějovické či Spořilově, tudíž provozovna na Brumlovce je příjemný posun.

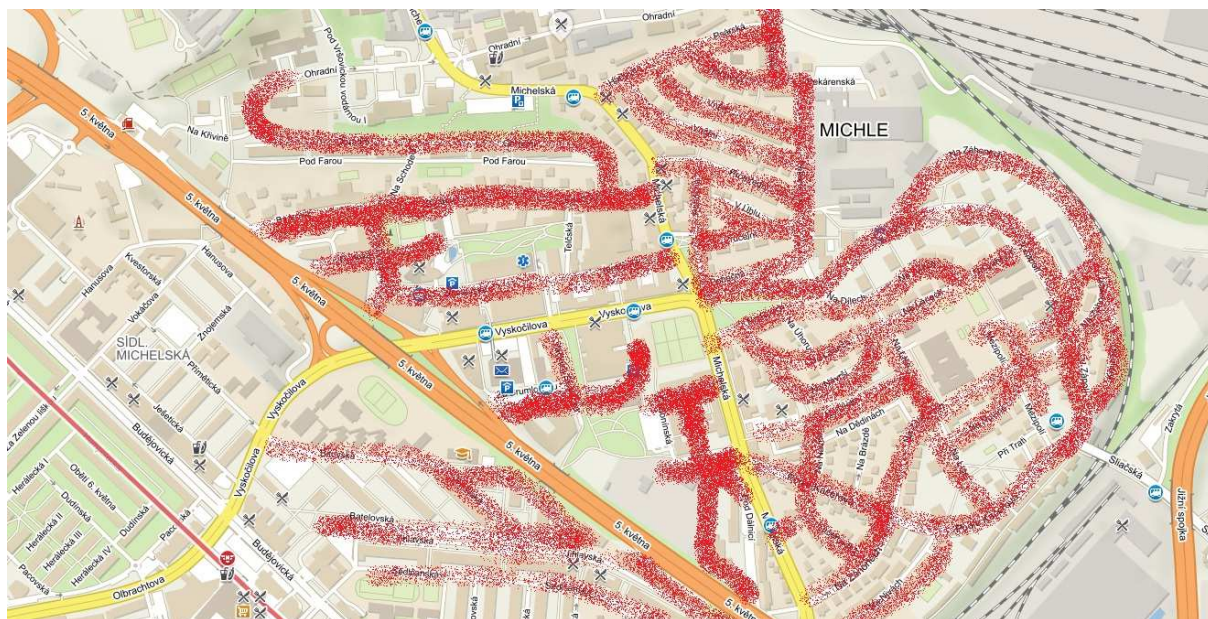
Dochází ke stále častějšímu kontaktu místních obyvatel s parkujícími, kteří jsou dotazováni po účelu jejich cesty do Michle. Situace se tak pozvolna začíná stávat konfliktní. V Horní Michli začala na jaře roku 2017 vznikat místní sousedská iniciativa, která si vytkla tuto neudržitelnou situaci řešit (více v kapitole Horní Michle).

„... ptám se těch lidí, kam jedou, a většinou jdou někam na Brumlovku. Když jsem mu ukazoval, že tady u křižovatky se stát nemůže, tak prý nemá čas to řešit, a tak je to skoro pokaždé.“ Informátor F. G. Věk nezjištěn.

„... ubylo veřejné zeleně, prostoru, kde se mohl člověk pohybovat volně a svobodně, hodně je zastavěno kolem Baarovy, kolem BBC, Na Brumlovce jsme se měli pohybovat volně, a tady je celá ta oblast vystavěna domy a zahuštěna, ulice Baarova, Pod Farou. Přibýlo hodně domů, a také aut. Pekárenská byla prázdná, teď je jich tu plno, jsou to lidi z administrativních budov. Pracují v BB centru a sledují kroky lidí z parkujících vozů až do administrativních budov. Ve vnitřní, prostřední ulice se parkují také lidi z BB centra – pak na prostřední zastávce skočí na bus a jedou do BB Centra.“ Informátorka I. N. 50 let.

Ve vnitřním prostoru rezidenčních čtvrtí (západní i východní části rezidenční čtvrti kolem Michelských pekáren a sídliště Ohradní) parkují jak návštěvníci BB Centra, tak přilehlé Budějovické. Hledat mezi nimi rozdíl není příliš účelné, protože obě lokality pumpují do rezidenčního centra parkující

vozy.⁴⁴ **Vnitřní uliční síť Michle je proto v denních hodinách zahuštěná parkujícími vozy návštěvníků, které nejenže blokují parkovací místa určená pro místní obyvatele, blokují celý veřejný prostor.** Ten se stává nepřehledným nejen v exponovaných zatáčkách, ale i v ulicích. Veškerá výstavba, která je na půdorysu Horní Michle, nepočítala v době své realizace se současnou mírou vlastnictví osobních vozů. Parkování návštěvníků tak blokuje příjezd a odjezd vozů z této oblasti. Jak je podrobně rozebráno v kapitolách věnujících se Horní a Dolní Michli, do celé oblasti východně od Michelské ulice je pouze několik vjezdů. Ulice Ohradní je u svého křížení s Michelskou jednosměrná. Několik výrobně/administrativních provozů v Dolní Michli naplňuje svým provozem ulice ve své horní části, především pak na **křižovatce ulice V Zápolí, Vyskočilově a Michelské.**⁴⁵

Obrázek č. 44 – Schéma ulic, v nichž jsou subjektivně vnímané problémy s parkováním návštěvníků. Podklad mapa.cz

Jistým řešením by byla regulace parkování návštěvníků až již v podobě modrých zón, tak v regulaci vjezdu cizích vozidel. Místní obyvatelé jsou ale poměrně skeptičtí ve vymáhání tohoto zákazu, protože poptávka po parkování je v místě obrovská. Nevole místních má také spojitost s liniemi plánovaných modrých zón, které ve svém schváleném návrhu počítají s hranicí parkovacích zón v Michelské ulici, situace by se tím takto nevyřešila.

Doprava v pohybu

Režimy využívání osobního automobilu se u obyvatel Michle a jejích návštěvníků výrazně liší. Liší se i režim pojezdu po rezidenční čtvrti a okolních areálech. Narážejí na sebe zcela odlišné potřeby na parkování. Zatímco obyvatelé potřebují zaparkovat v těsné blízkosti svého bydliště, celý komplex BB Centra a Budějovické má daleko vyšší nároky na frekvenci dopravy i rychlost její obslužnosti.

⁴⁴ K této situaci je ještě nutné připočítat dojezd řidičů, kteří v oblasti přeseďadí na metro linky C (Kačerov, Budějovická) či pokračují příměstskou železniční dopravou z Kačerova do centra města.

⁴⁵ Situaci registrují především obyvatelé Psárské a Ohradní ulice, kteří mohou sledovat provoz kolem výrobně/administrativních areálů v údolí Botiče.

Obyvatelé Michle jsou nuceni konzumovat neblahé vlivy dopravy kolem svého bydliště. Jsou na to do jisté míry adaptováni, neudržitelná situace ale vyvolává stále větší odpor. Logicky to zostřuje hranice mezi obytnými čtvrtěmi a okolní zástavbou. Jejich překračování je tak silněji emocionálně vnímáno, jelikož zde existuje pocit, že se rozvoj v okolním městě děje na úkor místních obyvatel. Multicentrická vize města, kde není pouze jedno centrum, ale na „periferiích“ vznikají další (Budějovická) je, dle některých současných urbanistických koncepcí, udržitelný způsob rozvoje města. Předpokladem je ale simultánní ovlivňování jednotlivých částí města se zohledněním specifických potřeb místa. Z tohoto pohledu započal neudržitelný stav místní dopravy v pohybu už v roce 1978, a možná ještě dřív, zprovozněním SJM. Nezisková organizace AutoMat uvádí, že většina ze 100 tis. vozidel, která denně využijí SJM má start i cíl cesty v Praze⁴⁶.

Problémy spojené s dopravou v pohybu:

- **Křižovatka ulic Vyskočilova/Michelská** – tento bod by se dal označit za „jablko sváru“ michelské dopravy. Ztělesňují se zde skoro všechny negativní dopravně-urbanistické dopady, které Michle ve svém rozvoji za desetiletí nastrádala. Bez koncepční změny dopravy v klidu i pohybu v širším okolí (včetně Dolní Michle), ale také MHD a alternativních způsobů odvodu dopravy lze očekávat stupňující se nespokojenost všech místních obyvatel. Ti budou muset konzumovat především negativní dopady dopravy v pohybu v ranních špičkách. Jedná se o ty místní obyvatele, kteří jsou při používání osobního vozu na této křižovatce při výjezdu závislí. Silný provoz saturují v ranní i večerní špičce vozy, které projíždějí:

- **po Michelské ulici ze směru od Jižní spojky dále do Nuslí**
- **od Jižní spojky směrem dále po SJM do centra města**
- **z Vyskočilovi/Michelské ulice směrem do rezidenční čtvrti** (parkující návštěvníci)
- **z rezidenční čtvrti směrem ven** (od ranní špičky obyvatelé dojíždějící do zaměstnání a další dle postupujícího času) – v budoucnu se zde bude koncentrovat prakticky veškerá individuální automobilová doprava ze všech konvertovaných areálů ve východním údolí michelského Botiče a Michelských pekáren

Parkující vozy v ulic V Zápolí a Pekárenské zužují ulici často jen na jeden pruh v každém směru, což komplikuje plynulost dopravy. Problematické je to především na konci ulice V Zápolí, kde se rozdvíhají směry proudění vozidel, a do pravého odbočovacího pruhu, který je velmi frekventovaný, mohou najet vozy až v posledních metrech před křižovatkou. Důvodem jsou podélně parkující vozy, stojící na neplacených parkovacích místech. Okolí této křižovatky tvoří významnou bariéru prostupu. Psychologicky vytváří hranici mezi dvěma částmi Michle.

- **Křižovatka V Zápolí/Pekárenská** – tvoří předpolí jediného možného výjezdu z většiny území rezidenční čtvrti. Především pak v ranní dopravní špičce je tento uzel sycen nejenom výjezdní dopravou, ale také příjezdní – návštěvníky okolí, kteří zde hledají místo na bezplatné parkování – dochází zde tedy k blokování plynulosti v opačném směru než u křižovatky Michelská/Vyskočilova.
- **Vyskočilova ulice** – nejen v denních dopravních špičkách je velmi frekventovanou ulicí. Tvoří bariéru prostupnosti. Na zklidňování této ulice má parter okolních budov pouze minimální vliv.

- **Michelská ulice** – tato ulice v oblasti Michle přirozeně přechází z kapacitního tahu od Thomayerovy nemocnice do uliční sítě Michle. Zpomalena je zde třemi nezbytnými přechody pro chodce. Mezi nimi ale, dle vyjádření obyvatel této ulice, pudí řidiče k jízdě typu „brzda – plyn“ (stop and go), která nejen, že je zdrojem hluku, ale také neprospívá plynulosti provozu.

Dalšími body diskutovanými v souvislosti s dopravou v pohybu jsou:

- **Zřízení nájezdu na SJM z ulice Vyskočilova** ve směru od Budějovické. Obavy obyvatel jsou především z dalšího nárůstu automobilů proudících oblastí.

„... to je nějaký handl mezi městskou částí a školou Bítovská, oni jim prý za ten nájezd postaví tělocvičnu. Kdo by ale chtěl mít děti ve škole vedle nájezdu?“ Informátor I. T. 45 let.

Další administrativní výstavba – veřejnost je seznámena s návrhy další výstavby v BB Centru. Hovoří se o projektu hotelu ve Vyskočilově ulici⁴⁷. Větší obavy jsou ale spojené s výstavbou na kurtech LTC Michle 1927, kde se o průjezdnost obávají hlavně obyvatelé bytových domů v Hodonínské ulici. Další obyvatelé se obávají nárůstu další dopravy, který jde přesně opačným směrem, než by si přáli a představovali – tedy regulací tranzitní dopravy po Michelské a Vyskočilově (podrobně viz kapitola Horní Michle).

Budova Filadelfie – sedmdesátimetrová budova je novou dominantou Michle. Navazuje na další výškové budovy na Pankráci a Budějovické. Není solitérním zástupcem výškových budov v Michli. V údolí Botiče a v blízkém sídlišti Ohradní je několik panelových bytových domů s více jak desíti nadzemními patry. **Vyčleňuje se ovšem svým přesahem přes okolní obzor**, na což lidé v mnoha ohledech reagují. Ani po opakovaných intervencích se nepodařilo zajistit noční provoz světelných reklam na Filadelfii tak, aby nerušily svým světlem občany v okolí.

„... bydlíme tady skoro deset let, my jsme třetí patro, když jsme se nastěhovali, tak tu byl klid a pohoda, ale co mi vadí je reklama z Filadelfie, která nám svítí celou noc na terasu, že tam ani nemusíme svítit, vůbec to nevypínají.“ Informátorka T. Č. 45 let.

Objevuje se i další problém, kdy občané, kteří investovali do solárních panelů na svých střeších, přicházejí kvůli zastínění o podstatnou část možné elektrické energie.

„Extempore s výstavbou Filadelfie nás obírá o 20 kW hodin denně v sezoně, protože tam máme solární panely na střeše, když jsme si na to stěžovali, tak nám poslal výsměšný e-mail, že se s námi nemá důvod bavit. Takové projekty takové projekty nemají žádnou výhodu.“ Informátor A. G. 70 let.

Mnohokrát vysmívaná panelová sídliště časem dokázala, že byl kolem nich vytvořen kvalitní veřejný prostor, který po skoro čtyřech desetiletích nadále získává na hodnotě. Platí to nejen pro Michli, ale také pro starší sídliště Krč a Pankrác. Ve všech těchto obytných souborech uvádějí obyvatelé vzdušnost,

⁴⁷

Dle posledních zpráv od Passerinvest group tento projekt již není aktuální.

nezastavěnost a prostupnost prostoru kolem domů jako hlavní klad bydlení. V Michli jsou častokrát uváděny široké rozestupy mezi panelovými domy, které umožnily bujení volné i kultivované zeleně. Otázkou, kterou si klade například jeden informátor z Dolní Michle je, zda na tento trend navázalo i BB Centrum.

„BB Centrum je výjimečná ambice na Manhattan. Zrovna XY byl dost bojovník proti vysokým stavbám, ale mně vysoké stavby z environmentálního hlediska nevadí, protože populace na planetě roste, a je boj o prostor, když je budova vysoká, tak tím více je okolo více prostoru pro zeleň.“ Informátor D. B. 50 let.

Oba případy uvádím v analýze především proto, že mezi majiteli a správci BB Centra zjevně neexistuje komunikační platforma, která by jim dovolovala řešit běžné momenty společného soužití bez nepochopení a hrozícího konfliktu. Situace by si nějaké takovéto řešení jistě žádala. Počet lidí, kteří pracují či bydlí v komplexu budov BB Centra se blíží 15 tis. To je skoro celá populace Michle (16 tis. obyvatel). Máme tu vedle sebe dva koexistující prostory, které se mohou dohodnout a posouvat rozvoj oblasti společně.

7 ZDROJE

7.1 Literatura

Barth, F., & Universitetet i Bergen. Ethnic groups and boundaries: The social organization of culture difference. Boston: Little, Brown and Co., 1969.

Hirsch E., Landscape: Between Place and Space, In Hirsch, E., O'Hanlon, M., (eds.), The Anthropology of Landscape: The Perspectives on Place and Space, Oxford, 1995, str . 1-30

Lynch, Kevin. Obraz města = The image of the city. 1. do češtiny přeložené vyd. Praha: Polygon, 2004. xi, 202 s. ISBN 80-7273-094-0.

Miovský, Michal. Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule (snowball sampling). 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003, 108 s. Metodika, no. 1. ISBN 80-867-3408-0.

Scott, J. (2011) Handbook of Social Network Analysis. London: Sage.

Svašek, M., Narratives of „Home“ and „Homeland“, Identities: Global Studies of Culture and Power, 9-2002, str. 499-500

White, S., K. (2005) Weak Ontology: Genealogy and Critical Issues. Hedgehog Review, Summer 11 – 25.

7.2 Další podklady

Podklady a data poskytnutá Odborem stavebním a Odborem školství, prevence a rodinné politiky Úřadu městské části Praha 4.

Územní plán sídelního útvaru hlavního města Prahy, schválený usnesením č. 10/05 Zastupitelstva hl. m. Prahy ze dne 9.9.1999, se všemi pořízenými změnami ÚP SÚ hl. m. Prahy.

Územně analytické podklady hl. m. Prahy 2014.

Intenzity dopravy na sledované síti pro dopravní sčítání TSK-ÚDI 2016 (TSK).

Regionální plán Pražské integrované dopravy na rok 2015 s výhledem na období 2016 – 2019 (ROPID).

Sčítání lidu, domů a bytů 2011.

Kvalitativní výzkum mezi klíčovými lokálními aktéry v souvislosti se záměrem transformace areálu Michelských pekáren v rezidenční oblast, 2017.

Archiv leteckých snímků (<http://app.iprpraha.cz/js-api/app/OrtofotoArchiv/>).

8 PŘÍLOHY

Slovníček použitých zkratk a termínů

BD – bytový dům

ČÚZK – Český úřad zeměměřický a katastrální

Gated community – oplocený nebo jinak chráněný (kamerový systém, ostraha, brána u vjezdu apod.) typ bytové zástavby, který zabraňuje vstupu dovnitř lidem, kteří zde nebydlí.⁴⁸

HMO – hlavní města Praha

MŠ – mateřská škola

Parter – je (z fr. par terre, „na zemi“) spodní část fasády s portály a výklady obchodů, obecně může být brán i jako prostranství před budovou.⁴⁹

RPB – rezidenční park Baarova

SBD – stavební bytová družstva

SJM – Severojižní magistrála (třída 5. května)

SLBD – sčítání lidí, domů a bytů

SOU – střední odborné učiliště

ÚAP – územně analytické podklady

ÚP – územní plán

ZŠ – základní škola

⁴⁸ https://is.muni.cz/th/219474/fss_b/

⁴⁹ <http://www.uzemi.eu/pojmy/parter>